

LIETUVIŲ KARIJAI

DARIUS IR GIRENAS
LIETUVIŲ TAUTA LAUKIA IS SAVO SŪNIŲ IR BRASŲ GIMNŲ ŽYGIŲ
KURIAI, YPUSIAU PASISEKIMAS TEIGI BUSTIPRIMA TAVO DVASIA IR PA
KURIAI IR ZABARJAI, BET JET HEPTUOLIAS ABYRAMBAGAS
KURIAI IR GIPS DUS RŪSTIS, - PASTOVI DURS TELIKI JADINI
KURIAI TAVO SUREŠIJE MAJŲO RYZTIS, KURKOTI IR ŽALNĖTĖTĖTĖT
KURIAI NEVIEŠTĖTAVES I DUKIŲ TETIŲA
STEPAS DARIUS
STASYS GIRENAS

KARYS

1968 M.

BIRZELIS - LIEPA - JUNE

NR. 6



1963
Nr. 6 (1393)

KARYS

Redaktorius — Zigmas Raulinaitis	Dail. literatūros dalį redaguoja — Vincas Jonikas	Atskirus skyrius redaguoja: P. Petrušaitis — Tremties Trimitas
Redaktoriaus pavaduotojas — Jonas Rūtenis	Administratorius — Leonas Bileris	Balys Brazdžionis — Lietuviai Kariai Laisvajam Pasaulyje
Kalbinę dalį redaguoja — Kazys Kepalas	Leidžia — L. V. S. Ramovė New Yorko Skyrius	Kunigunda Kodatienė — Šaulė Tremtyje

TURINYS

Dariaus ir Girėno paminklas Puntuko akmenyje	viršelis
K. Uoginis — Birželis ir kova dėl laisvės	162
B. Balčiūnas — Ateities karo teatras — erdvė	163
T. Papartis — Kovos ir kančios	167
O. Urbonas — Didžiojo Šiaurės karo frontas Lietuvoje, II	173
V. Jonikas — Baladė apie Lietuvą	177
S. Dirmantas — Mūsų tradicijos, skyrių vardai ir šventės	177
J. Skardis — Pasikalbėjimai su Stalinu	179
Tremties Trimitas	182
Šaulė Tremtyje	185
V. Mingėla — Gen. Jonas Černius	187
A. Diržys — Vaclovas Alksninis	188
Kronika, spauda, komentarai	190

ATSTOVAI: Mike Maksvytis, Chicago, Ill.; Lioginas Leknickas, Cleveland, Ohio; Morkus Šimkus, Baltimore, Md.;
VI. Rušas, Toronto, Ont. Canada; V. Šalkūnas, Australija

PLATINTOJAI JUNGTYNĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Baltimore, Md. — M. Šimkus
Boston, Mass. — "Baltic Florists"
Brockton, Mass. — A. Mantautas
Chicago, Ill. —
J. Karvelis, M. Maksvytis, "Mar-
giniai", J. Memėnas, K. Rožanskas
Cleveland, Ohio — V. Ročiūnas
Detroit, Mich. — V. Perminas
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Philadelphia, Pa. — A. Impulevičius
Newark, N. J. — Kazys Trečiokas
Rochester, N. Y. — P. Saladžius
Waterbury, Conn. — V. Vaitkus

KANADOJE:

Hamilton, Ont. —
J. Plcinys, Z. Orvidas

Toronto, Ont. — August. Kuolas, V.
Rušas, J. Smolskis

Montreal, Que. — "Parish Library"

ANGLIJOJE:

"Dainora" — 74 Priory Road, Kew,
Surrey

AUSTRALIJOJE:

N. Butkūnas — 9 Cowper Street,
St. Hilda, Vic.

A. Kubilius — 131 Crozier Avenue,
Edwardstown, So. Australia

P. Mažylis — 1 Taroonga Court,
Norlane, Vic.

VENEZUELOJE:

Kun. A. Perkumas, SDB — Escuelas
Prof. Salesianas Avda. Miranda,
Bolcita, Caracas

THE WARRIOR, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world.
Published monthly except July and August by "KARYS" — 916 Willoughby Avenue, Brooklyn 21, N. Y., U. S. A.
Subscription \$6.00 per year. Single copy 60 cents.

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N. Y.

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgaivintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 6 (1393)

BIRŽELIS / LIEPA — JUNE

1963

S. BALTRIMAS

ARŲ ŽYGIS

(Minint Dariaus ir Girėno žygio 30 m. sukaktį)

Du žemaičiai, narsūs vyrai,
Tikri sūnūs mūsų tautos,
Sugalvojo drąsų žygį
Didžiai garbei Lietuvos.

Jie Atlantą nugalėti
Pasiryžo ne juokais —
Lituanicon išėdę,
Greit išskrido su arais.

Iš New Yorko iki Kauno
Kelias ilgas ir sunkus,
Bet drąsuoliai mūsų tikri,
Jog įveiks dausų rūkus.

Ir į savo gimtą šalį
Skuba kupini vilčių.
Širdys plaka džiaugsmo ritmu,
O galvoj pilna minčių:

Kokia laimė, koks bus džiaugsmas,
Kai kelionė bus baigta...
Kiek garbės patirs atvykę!...
Ir kaip džiūgaus Lietuva!...

Drąsiu žygiu mūsų didvyrių
Džiaugias visa Lietuva.
Žaibu aplekia pasaulį
Negirdėta naujiena:

Skrenda DARIUS ir GIRĖNAS
LITUANICA šauniai
Per Atlanto vandenyną!...
Tik... koks galas? — Nežinia...

Visa Lietuva sujudo —
Laukia žygio pabaigos.
Kaunas ruošia sutikimą
Narsiems didvyriams tautos.

Chicago, 1963.

Štri, jau laikas būt atskristi,
Bet... lėktuvo nematyt...
Minios laukiančių nerimsta,
Nebežino kas daryt... .

Staiga radijas prabyla —
Šiurpią žinią skelbia jis:
LITUANICA sudužo —
Jau didvyriai nebatskris!...

Mat, lėktuvus jų nukrito
Arti Soldino miške...
Prie pat slenkščio į tėvynę
Juos ištiko šiam taške

Staigi mirtis paslaptinga...
Arti žygio pabaigos,
Arti džiaugsmo ir triumfo,
Užpelnytus pagarbos...

Lyg perkūnas giedrią dieną
Trenkė žaibą iš dangaus,
Taip baisi žinia prislėgė
Širdį jautriąją žmogaus...

Visa Lietuva paskendo
Liūdnam gedulo ženkle...
Nugalėtojams Atlanto
Lai bus amžina garbė!...

Testamentą jie paliko
Lietuvos kartų kartoms:
Ryžtis vėl iš naujo aukai —
Naujiems žygiams ir kovoms!...

Ryžtas DARIAUS ir GIRĖNO
Garbei lietuvių tautos
Amžiais liks geru pavyzdžiu
Jaunai kartai Lietuvos.

BIRŽELIS IR KOVA DĖL LAISVĖS

KALPAS UOGINIUS

...*“Sunkūs be galo laikai
Lietuvą brangią suspaudė:
Žūsta vergijoj vaikai,
Daugel jų priešas iššaudė”*...

— Maironis

Taip, berods, neseniai šurpo krečiami, išsiganđę, dairėmės Kauno gatvėse, kur prie didžiųjų Lietuvos valstybės įstaigų, riogsojo įsibrovėlių bolševikų milžiniški, gremėzdiški, tankai, o iš įstaigų pro visų augštų langus, rūko tiršti dūmai... Buvo naikinama svarbesnieji dokumentai, raštai, kurių NKVDistai dar nebuvo spėję pagrobtį. O nuo to meto, štai, šiomet birželio 15-tąją sukanka 23-ji metai, kai žiaurūs rusai-komunistai nuplėšė mūsų tautai laisvės žiedą ir sukaustę ją retėžiais, negailestinai žudo ir naikina.

O, Laisve! Ar yra kas už tave brangesnio?... Po virš šimtmečio nelaisvės metų, laisvos mūsų tautos dvidešimt dviejų metų dienos, buvo lyg Velykų ryto šventė... Laisve alsuojant mūsų mylimam kraštui, išaugome, subrendome ir pamilome jį, kaip nieką kitą. Deja, 1940 metų birželio 15-tąją, po klastingų diplomatinių, neva, pasitarimų, niekšišku melu pagrįstom griežtom notom ir ultimatumu, rusai-komunistai atgrūdo į mūsų laisvąją šalį kelis šimtus tūkstančių savo išalkusios, skarmaluotos, kariuomenės su milžinišku kiekiu jų “pryšakinės” technikos puolamųjų ginklų: aviacijos, artilerijos, tankų ir kt. rūšių šarvuočių, ir motorizuotų susisiekimo bei transporto priemonių. Tuo mūsų nepriklausomos šalies laisvė ir nepriklausomybė buvo grubiai sutrypta.

Vai, karčiomis ašaromis po to pravirko visa mūsų vargšė tauta. Anų dienų buvusi opozicinė mūsų spauda — valstiečių liaudininkų organas “Lietuvos Žinios” ir krikščionių demokratų organas “XX-as Amžius” džiūgavo, kad “tautininkų diktatūra, 14 metų sunkiai slėgusi kraštą, pagaliau susilaukė paskutiniojo galo”, kad “visi spaudos ir susirinkimų laisvės varžtai, pagaliau, bus pašalinti. Liaudies vyriausybė ves kraštą šviesesnėn ateitin ir todėl kiekvieno piliečio pareiga — remti ją žodžiais ir veiksmais”. “XX-as Amžius” rašė, kad “nuo šios dienos visi piliečiai galės be skirtumo naudotis tomis laisvėmis, kurios jiems konstitucijos patvirtintos, o privačios ir drauginės iniciatyvos veik-

la bus sukurta nauja ir laimingesnė Lietuva”. Katalikiškojo dienraščio redaktoriai rašė, kad naujoji liaudies vyriausybė pasižada ir tikybos laisvę saugoti, lyg iki priešo okupacijos tikybos laisvei Lietuvoje būtų grėsęs koks pavojus... Bet neilgai trukus buvo patirta, kokią “laimę” ir “laisvę” atnešė Lietuvai okupantas, komunistas-burliokas.

Joks režimas taip žiauriai nenaikina žmogaus, kaip sovietinis. Jis išplėšia ne tik laisvę žmogui, bet verčia jį ne tik dirbti, bet ir galvoti pagal partijos generalinę liniją. Nebūtų reikalo čia minėti komunistų klastų, priespaudos ir pažeminimo, tačiau kas pats asmeniniai to nepatyrė — tam sunku suprasti. Net ir inteligentus, redaktorius, masių opinią formuojančius asmenis komunistai sugeba apdoroti taip, kad pastarieji vis dar tebesirengia “gerai pagalvoti”, kur geriau: “šiapus” ar “anapus”? Ar Pravieniškės, Rainiai, Petrašiūnai, Zarasai ir kt., mūsų tėvynės vietovės, kur bolševikai negailestingai terorizavo ir žudė nekaltus mūsų žmones, mums nieko nesako? O mirties ešalonai, kuriuose buvo varomi žiauriausiu būdu išplėšti iš savo gimtųjų pastogijų tūkstančių tūkstančiai mūsų žmonių? Kokio bjauraus, sadistiško darbo ėmėsi komunistai, įsibrovę į Lietuvą — judošišku būdu organizavę “seksotus” (slaptieji bendradarbiai; sekretnyji sotrudniki), daugiausia iš buvusių kriminalinių kalinių, kuriuos jie pirmomis įsibrovimo dienomis paleido iš kalėjimų. Ardė šeimas, kurstydami net mažamečius vaikus prieš savo tėvus šnipinėti juos ir įdavinėti NKVD agentams.

Išmušus valandai, 1941 m. birželio 22 d., kaip audra, narsiai sukilo lietuviai prieš savuosius žudikus ir geriausiu krauju sumokėjo už tautos laisvės valandas. Visas ryžtas, kova ir kančia buvo apvainikuota laimėjimu — nors neilgam, bet Lietuvos nepriklausomybė buvo atstatyta, Lietuvoje vėl suplėvėsavo mūsų mylima trispalvė ir verkdami lietuviai, kaip niekada jautriai, vėl giedojo Tautos Himną. Lietuvis įrodė pasauliui, jog jis ne vergauti gimęs, nes

ATEITIES KARO TEATRAS—ERDVĖ

B. BALČIŪNAS

Nesenai KARIO puslapiuose tilpo samprotavimų žiupsnelis, kas atsitiktų atominio karo atveju, jei būtų panaudoti dabar turimi atominiai ginklai. Reikia skaitytis su galimybėmis, kad abi kariaujančios pusės panaudos atominius ginklus tokioj skalėj, kad visuotinas sunaikinimas, jei ne tiesioginis nuo sproginių, tai vėliau nuo koncentruotų radioaktyvių kritulių, būtų neišvengiamas abiem pusėm. To akivaizdoje kyla klausimas, kokia prasmė iš viso pradėti atominį karą žemėje, jei karo rezultate nebus laimėtojo. Čia atsiverčia naujas šaltojo karo puslapis — perkelti kovų veiksmus į erdves, o žemėje turėti tik jų rezultatus, kitaip tariant, nugalėtojas erdvėje, tuo pačiu, jau būtų ir žemės valdytojas. Ši idėja atsirado jau su pirmaisiais atominiais ginklais, tik ji nebuvo išryškinta. Dabar, kai jau pasirengimai erdvių karui yra įpusėję, galima susidaryti daug pilnesnį erdvių kovos vaizdą. Pavarčius spaudos puslapius, vaizdas susidarytų sekantis:

Amerikiečių žvalgybos duomenimis ir pasakutinių aplink žemę satelitinių skridimų išdavomis — sovietai yra toli pažengę bandymuose iššauti satelitus su atominiais užtaisais, kuriuos galėtų kiekvienu metu numesti reikiamomis vietomis, tuo būdu grąšintų Vakarų kraštams ir primestų jiems savo valią. Taip pat gana toli

pažengę jie priešsatelitinių raketų - satelitų panaudojime tikslu sunaikinti panašius prieš atominius satelitus. Prieš astronauto Schirra skridimą 6 kartus aplink žemę, sovietai buvo pasirengę iššauti satelitą, kuris būtų buvęs "Sygma 7" palydovas, ir reikiamoj vietoj, nuo žemės, radijo bangomis valdant, buvo numatyta minėtą satelitą susprogdinti, tuo pačiu sunaikinant ir "Sygma 7". Nežinia, ar toks bandymas būtų pavykęs, nes "Sygma 7" buvo astronauto valdomas, ir jei sovietų satelitas būtų pastebėtas, būtų įmanoma nuo jo pabėgti. Amerikiečių įspėti, sovietai nuo tų bandymų atsisakė.

Amerikiečiai, iš savo pusės, vykdo pasirengimus tokius satelitus erdvėje sunaikinti. Skaitantis su aplinkybėmis, kad krašto gynybos paslaptys, net ir Amerikoje, negali būti pilnutiniai skelbiamos, paminėtina keletas pasirengimų, kurie spaudoje buvo aprašyti.

Jau prieš trejetą metų amerikiečiai kasėsi žemėn, statė gilius šulinius, iš kurių galėtų šaudyti tolimo našumo atomines raketas ir priešsatelitinės raketas. Pirmu atveju tai priemonė apsaugoti nuo sunaikinimo ginklus priešpuoliui, antra — apsaugoti nuo sunaikinimo priešsatelitinės raketas, kurios būtų panaudotos naikinti erdvėje prieš atominius satelitus, paleistus tikslu bombarduoti.

myli ir brangina laisvę, už kurią moka kovoti ir mirti.

Šiandieną minėdami tas liūdnas mūsų tautai sukaktuves, prisiminkime prieš 23-jus metus žiauriai nuskintus mūsų tautos laisvės žiedus.

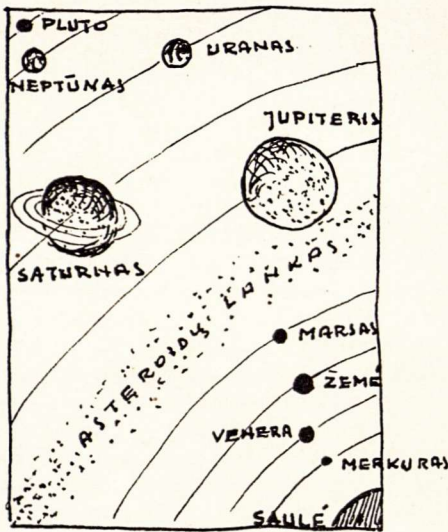
Pasaulio galingųjų sąžinė atbuko, jie apkurto ir šimtų milijonų skriaudžiamųjų, pavergtų žmonių aimanų ir pagalbos šauksmo jie nebegirdi. Jie bučiuliuojasi su pasaulio budeliu ir grasinami jų pačių pakasynomis, tiesia budeliu ranką, siūlydamiesi bendradarbiauti, koegzistuoti...

Vargai gimdo galiūnus... Nėra jėgos, kuri nugalėtų tėvynės meilę. Pavergtieji veržiasi laisvėn. Nei tolimas Sibiras, nei badas, vargas ir skurdas nepajėgs išplėsti iš lietuvio širdies tėvynės meilės.

Ak, mielas tautietie, kur tu bebūtum — tė-

vynėje, tęsdamas sunkią kovą, ištremtas už Uralo, ar perplaukęs jūras-marias, dirbdamas ir nuolat besidairydamas į ten, iš kur saulutė teka, ar kitame kuriame žemės rutulio kampe, skelbk kiekvienam žmogui, kokia skaudi neteisybė ir didelė skriauda jau 23-čius metus slegia mūsų tėvynę. Skelbk, kad maža, rami, ant Nemuno krantų gyvenanti lietuvių tauta šaukiasi laisvojo pasaulio žmonijos užtarti ją, neleisti jos taip žiauriai naikinti.

Šią liūdną mūsų tautai momentą skriskime visi mintimis ant pavergto Nemuno krantų ir semkimės sau stiprybės kovai dėl tautos laisvės tęsti. Plaukia šiandieną graudūs aidai iš tolimojo Sibiro, plaukia iš Atlanto pakraščiu, plaukia iš visų kontinentų, iš ten, kur plaka nors viena padoraus lietuvio širdis ir jie ragina mus kovoti visomis galimomis priemonėmis už mūsų tautos laisvę.



SAULĖS SISTEMOS
Palyginamieji atstumai

Turimomis žiniomis, sovietai panašius raketų įkaskimus irgi vykdo. Kovo 17 d. krašto gynybos sekretorius pareiškė, kad sovietai naudoja tą pačią raketų apsaugojimo ir įrengimų techniką, kaip ir amerikiečiai; kad sovietai stato "Polaris" tipo povandeninius laivus. Artėjama prie padėties, kai nebus galima efektyviai sunaikinti priešingos pusės atominų ginklų, kad priešas negalėtų jų panaudoti priešpuoliui. Paminėtinas amerikiečių "Bambi" projektas — vos tik priešo atominei raketai pakilus nuo platformos, tam tikromis priemonėmis ji bus pastebėta, ir sunaikinta dar bekylanti į erdvę — kitaip tariant, priešo atominės raketos bus susprogdinamos jo paties žemėje.

Erdvės sekimo sistema, pavadinta "Spadat", yra jau gerokai įpusėta, ir labai netolimoje ateityje galė sėkmingai sekti bet kokį satelitų ar raketų judėjimą visoje žemės atmosferoje.

Nejieškant daugiau pavyzdžių, reikia įsidėmėti, kad kiekvienas naujas ginklas, iššaukia sau priešginklį. Taip buvo karo istorijoje amžių bėgyje, taip yra ir šiandieną. Tas pats yra ir su ginklo panaudojimu: jei yra priemonės prieš atominius satelitus ir raketas sunaikinti prieš pasiekiant jiems skirtą taikinį, atsiranda reikalas užpuolėjui jieškoti kitų kelių, kaip prie taikinio nepastebėtam prieiti, arba kaip sudėstyti priemones, kad nuo tų pačių ginklų pačiam nenukentėti ir kad priemonių panaudojimo būdas neatneštų sunaikinimo, bet laimėjimą.

Skaitantis su atominio ginklo panaudojimo rezultatais, atrodo, jog atominis karas žemėje

PALYGINAMOJI GRAVITACINĖ JĖGA

Vidutinio svorio žmogus svertų:

Zemėje	170 sv.	Veneroj	145 "
Mėnulyj	27 "	Marse	65 "
Saulėje	4741 "	Jupiterij	449 "

ATSTUMAI NUO ŽEMĖS Į:

Mėnulyj	221 463 mylios
Venerą	26 milijonai mylių
Marsą	34.5 " "
Merkurą	50 " "
Jupiterį	367 " "
Saturną	745 " "
Uraną	1608 " "
Neptuną	2679 " "
Pluto	2768 " "

neįmanomas. Vėliau bandysiu patiekti kiekvienam suprantamoj formoj, kaip atominiai ginklai veikia ir kokios pasekmės yra numatomos, kad skaitytojas pats galėtų pasidaryti išvadą. Tai nereiškia, kad visos šalys turėtų vienodai skaitytis su pasekmėmis.

Taigi, kad išvengtų žemėje sunaikinimo, yra dedamos pastangos užvaldyti erdvę, ir lyg šachmatų lentoje praveisti žaidimą ten, jieškant atsakymo, kuri pusė pralaimės. Analogiškai buvo visais laikais: — valstybė, turėjusi gerą ir laisvą priėjimą prie priešo, paprastai visada dominuodavo, — pavyzdžiui, anglai dominavo, turėdami savo rankose vandenynus; II Pasauliniame kare sąjungininkai vyravo, užvaldę orą; gi, dabar, valstybė, arba šalis, kuri pakils augščiaiu, nuskris greičiau, turės pirmenybės galimame ateities ultimatyviam kare.

Atsiplėšti nuo žemės į erdvę yra labai sudėtinga ir nepaprasta. Tačiau gyvybę išsilaikyti keliaujant erdve yra dar komplikuočiau ir sunkiau dėl labai daugelio priežasčių, kurios yra žinomos, nors daug kas yra neištirta, spėjama, ar net visai nežinoma. Apie tai tektų kalbėti atskirai. Laikantis užsibrėžtos minties reikėtų pirmoje eilėje paminėti pastangas pasiekti mėnulį. Tai nėra pirminis tikslas, turėti ten karinę bazę, nes per artimas yra atstumas. Pagrindinis tikslas yra įrengti sekimo punktus, iš kurių galėtų daryti toli siekiančius erdvių užvaldymo stebėjimus be kliudymų, nes mėnulis neturi atmosferos ir, pagal sovietų duomenis, magnetinių laukų. Toliau — mėnulis būtų lyg tarpinis atramos taškas šuoliui į erdvę.

Ne dėl propagandos dabartinis prezidentas kadencijos pradžioj paskyrė 3 bilijonus dolerių mėnulio planui ir nustatė terminą, kada amerikietis astronautas turės iškelti koją ant mėnulio dulakėto paviršiaus. "Saturno" raketa, 1,3 mi-

lijono svarų galingumo, pakelti nuo žemės trijų astronautų kelionei į mėnulį, yra jau išbandyta. "Apollo" kapsulė iškelti tris astronautus ant mėnulio yra įpusėta; yra padaryti natūralaus dydžio modeliai, daromi parengimai trijų parų kelionei į mėnulį, trijų savaitių tyrinėjimams mėnulyje ir trijų parų kelionei atgal žemėn. Anksčiau Amerikiečių pastangos nuleisti satelitą "Ranger II" (4.26.62) pavyko, tačiau neveikė ryšio priemonės. Balandžio 2 d. sovietai paleido į mėnulį "Lunik III" su radijo observatorija, tačiau, praskridęs 5,000 mylių, jis nukeliavo aplink saulę.

1962 m. rugpjūčio 27 d. amerikiečiai paleido link Veneros "Mariner II", kuris po 109 dienų, valdomas iš žemės ir atlikęs 183 milijonus mylių kelio, praskrido 20,000 mylių atstu nuo Veneros, perduodamas vertingų duomenų apie tą planetą žemei; didžiuma tų naujų duomenų nėra paskelbta. Sovietų "Mars I" satelitas, paleistas link Marso 1962 m. lapkričio 1 d., tebeskrenda. Turėjo Marsą pasiekti — praskristi apie šiuo metų gegužės mėnesį. Tai, deja, tik sausa statistika. Tačiau visa tai yra erdvės tyrinėjimas. Žiūrėkim, ką yra pareiškęs senatorius Dodd: — nebent mums nepavyktų, lenktyniaujant su sovietais, užvaldyti erdvės, — mes dar būsim liudininkais, kai mūsų ginkluotos jėgos bus erdvėje su ginklais, iki šiol dar neįsivaizduotais; ginklais, kurie šviesos greičiu galės pasiekti bet kurį taikinį ir bet kuriuo metu. Ar mums tai patinka, ar ne, erdvė greit bus nauja kautynių vieta ir mes turime būti tam visiškai pasiruošę.

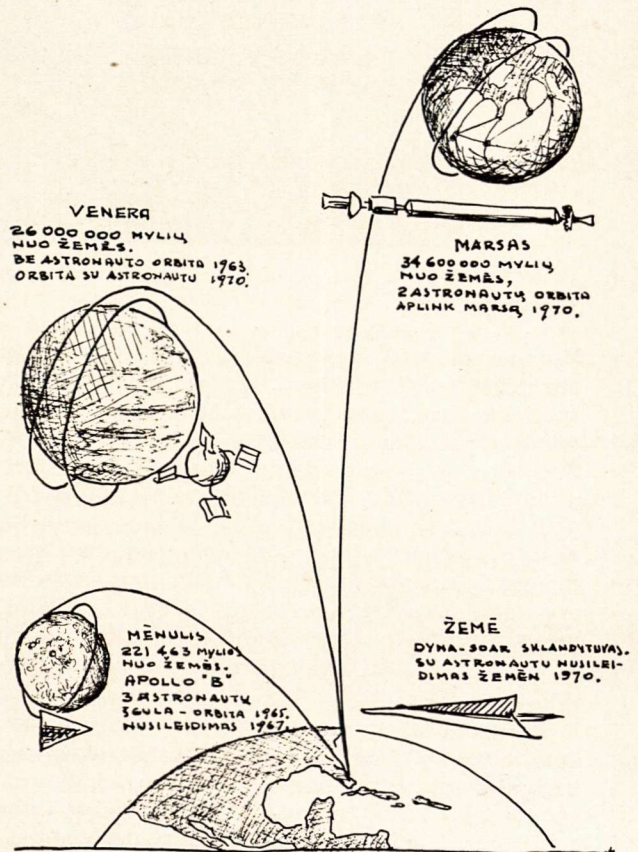
O štai, 1962 m. spalio pradžioje Hamburgo "Die Welt" rašė: — mirties spinduliai, — kuri pusė turės juos pirmieji? ... paspaudus mygtuką, šviesos spindulių pluoštelis šviesesnis negu milijonas saulių, 13 kartų sužaibuos į mėnulį ir atgal į žemę. Tryliką kartų per 2,5 sekundes išleistas šviesos pluoštelis atsims į mėnulį ir atgal į šviesos matavimo instrumentą, kiekvieną kartą atlikdamas 280,000 mylių kelionę ir vis toks pat stiprus ir intensyvus. Reikia turėti lakią fantaziją, įsivaizduoti pieštuko dydžio šviesos spindulių pluoštelį, sukongcentruotą į vieną tašką, kuris galėtų paversti dujom kiekvieną šiandien žmogui žinomą medžiagą; tai milijonų wattų energijos koncentracija, tik po 2174 metų virtus realybe, kai Archimedas davė šią idėją.

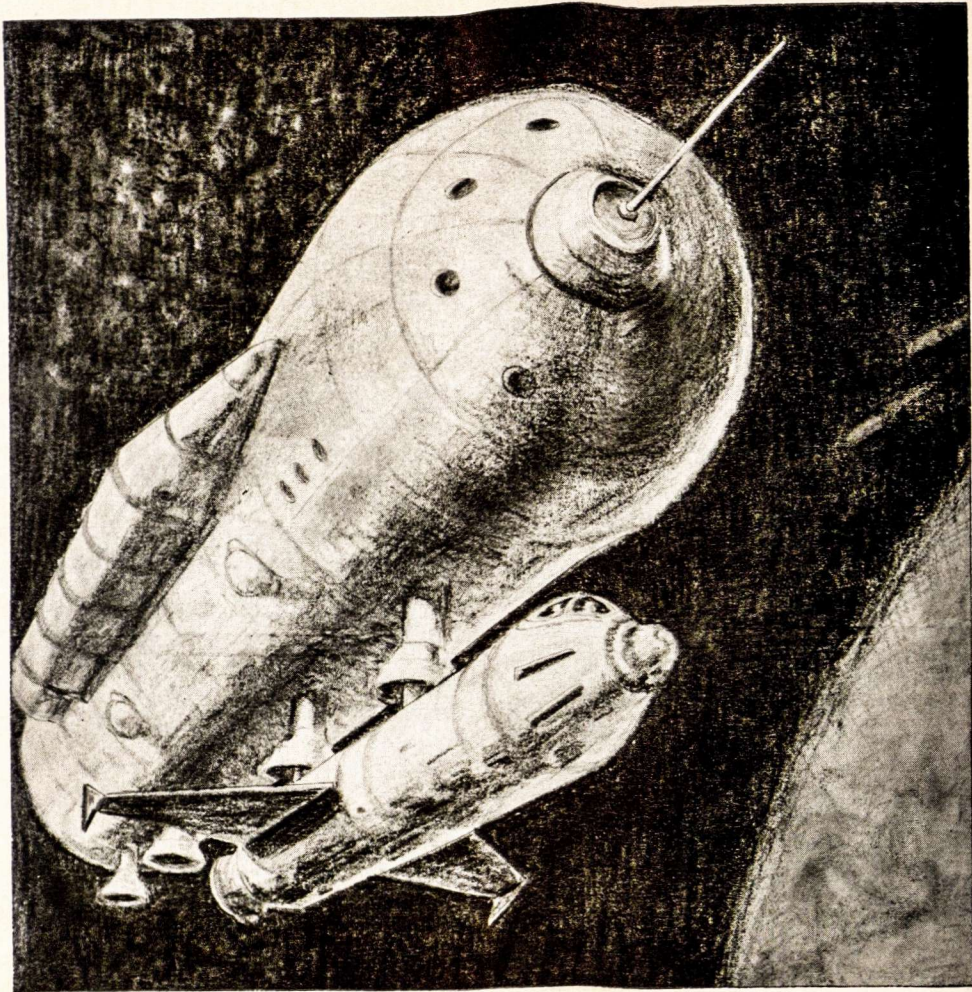
Žinant, kad erdvių panaudojimo planavimas ateities ultimatyviam karui yra vykdomas, galima bendrybėmis žvelgti ir spėti, kokios apimtios priemonės tokiu atveju galėtų būti panaudotos.

Karo metu pagrindiniai taikiniai yra vadovietės, jėgų telkiniai ir tiekimo centrai, todėl visą tai iškelus į erdvės satelitų ar erdvės laivų formoj, žemėje taikinių skaičius sumažėtų, ar net jų visai neliktų, tuo būtų išsaugota gyvybė pokariniam laikotarpiui. Erdvės junginiai, su visom susisiekimu ir ryšių priemonėmis, reikalingiausiom dirbtuvėm, medžiagų atsargom, taisyso stotim, kuro, aprūpinimo ir ginklavimo ištekliams, atsarginiais tarptautiniais laivais ir t. t., išdėstyti tarpplanetinėje erdvėje, būtų sunkiai susekami ir tuo pačiu būtų pasiruošę veiksmams kiekvieną akimirką. Šiuo metu, atrodo, neįpratom, kad painius ir sudėtingus tokių junginių valdymo veiksmus būtų galima suautomatinti elektroniniais aparatais, nežiūrint jų didelio tobulumo, žmogaus vis dar negalės pakeisti. Karo atveju aplinkybės keičiasi staigiai ir netikėtai — čia ir reikalingas žmogus, kad besikeičiančioms aplinkybėms pritaikytų atitinkamus veiksmus.

Paminėtini pasekmingai vykdomi bandymai su lėktuvu — raketa X-15. Ji lėktuvu B-52 iš-

Amerikiečių planas erdvėsna





Erdvės laivas — bazė

keliama į orą, iš kur atspalaidavus, 57,000 svarų galingumo varikliu — raketa kyla į augštį (pasiektas rekordas yra arti 50 mylių). Toliau, piloto vairuojama, nusileidžia reikiamom vietom. Šis lėktuvas — raketa turi daug didesnes skridimo ribas, tačiau, dar daugelis nežinomųjų erdvėje neleidžia panaudoti pilno jo pajėgumo. Su X-15 yra padaryta virš pusšimčio sėkmingų bandymų ir manoma, kad vieną dieną, kaip lėktuvas ore, taip X-15 erdvėje galės laisvai kaitalioti greitį, kryptį ir kontroliuoti nusileidimo laiką ir vietą. Tai būtų lyg ir preliudas į erdvės artimųjų atstumų naikintoją.

Daromi bandymai įmontuoti į lėktuvą—raketą atominę jėgainę, kuri įgalintų raketą ne tik tolimiems skridimams, bet kartu išbūti erdvėje ilgesnį laiką, kur galėtų sekti prieš laivus ar satelitus, panašiai, kaip lėktuvai daro atmos-

feroj. Kitas, pavadinkim, naikintojas 621-A, galės patruliuoti tamsioj erdvėj nepaprastu greičiu, sekdamas aplinką ir kiekvienas naujas iššautas nuo žemės satelitas ar raketa—bomba, bus pastebėti, laiku pasiekti ir sunaikinti pirm pasiekiant jiems taikinį.

Pakelti į erdves didžiulius laivus su sandėliais, dirbtuvėmis ir t.t. projekte "Orion", numatoma panaudoti atominę energiją (ne šiluminė, bet sprogimo). Erdvėje skrendančių bazių ir laivų taisymui, projektuojamas laivas "Slo-mar". Kitas, polipo principu veikiantis magnetiniais pirštais, laivas "Smart" bus panaudotas taisyti raketas — laivus erdvėje.

Kaip minėta, tai tik keletas ir gal net nesminių ginklų, kurie verčia žmogų — priešą kilti į erdves. Tai tik mažas pluoštelis žinių, pralindusių pro paslapčių uždangą, nuo planavimų

stalo ir bandymų lauko. Tai nėra fantazija, tai yra rytojaus realybė, vystoma šiandieninės ir rytojaus technikos ir gamtos pažinimo priemonių. Erdvės platybės ir energija neturi matavimų, todėl turi ir neaprepiamas, neįsivaizduojamas galimybes. Ir kaip I Pasaulinio karo metu Vakarų fronte buvo vykdomas "bėgimas prie jūros", taip dabar šio šaltojo karo metu vyksta "bėgimas į erdves" apeiti prieš sparną.

Kas šiandien atrodo ir labai fantastiška, tai rytoj gali būti įmanoma, nes žmogaus lakios vaizduotės įkandinė seka proto padarinys: išradimai ir atradimai gamtoje ir mechaniškas jų pritaikymas.

Ši sritis apvaldoma tik mažo skaičiaus mokslininkų, kurių žinios kartais saugomos kaip vienos ar kitos valstybės karinės paslaptys, kai tuo tarpu likusią žmonijos dalį tik labai mažai tų žinių pasiekia, arba visai nepasiekia. Todėl šitoks planas gali atrodyti utopiškas grynai dėl stoks žinių.

Minėtam planui įvykdyti reikalinga ne vien bilijonai dolerių, bet, pirmoj eilėj, didelio ir komplikuošto planavimo, kuriam reikalingi tinkamo pajėgumo mokslininkai, inžinieriai; pajė-

gi ir augštus techninius reikalavimus atitinkanti pramonė su reikalingų žaliavų ištekiais, su augštos kvalifikacijos darbininkais ir tokiom pat gamybos mašinom. Reikalinga tinkamos sąlygos ir vieta parengiamiems bandymams, junginių sugrupavimui prieš išskridimą į erdves, jų apsaugojimas nuo sunaikinimo; pagaliau, vienas iš svarbiųjų darbų — kadru parengimas mokyklos suole ir praktiška jų treniruotė; medžiagų ir kadru rezervai, ir viso krašto moralinis parengimas ir ekonominis lygis. Kaip techniniai priemonių išvystymas, taip ir visuotinis krašto žmonių parengimas tokiais padėčiais nėra tai trumpo laiko darbas. Laisvuose kraštuose neužtenka vyriausybės nusistatymo, reikia turėti visuotinas krašto pritarimas ir parama. Giliau įžvelgus, galima rasti daug žymių šaltojo karo įtakos į nūdieninį laisvojo krašto piliečio gyvenimą. Šaltojo karo iniciatyva, atrodo, tuo tarpu dar komunistų rankose. Jie, didesnėm ar mažesnėm pasekmėm siekia netiesioginiai sugniuždyti erdvių užkariavimo pasisekimą, palaužiant laisvųjų kraštų ekonominį pajėgumą ir laisvo piliečio moralę. Ši sritis yra labai plačios apimtios ir jau būtų visai atskirai nušviesta.

(Straipsnio iliustracijos darytos autoriaus)

KOVOS IR KANČIOS

TEODORAS PAPARTIS

PARASIUTININKŲ GRUPĖS LIKVIDAVIMAS

Pavasaris pilnu įsibėgėjimu veržėsi į Lietuvos laukus. Paskutinieji, dar kur ne kur užsilikę, žiemos pėdsakai nyko. Sužaliavo pievos, sodai ir miškai. Išsiliejo upės. Patvino ežerai. Atskridę iš tolimų kraštų paukščiai giesmininkai išsijuosę krovė sau lizdus. Žiūrint į pavasario gamtos veidrodį, atrodė, kad visi kampai, kempeliai, Lietuvoje juda, kruta. Nemenkiau judėjo ir krutėjo vokiečių kariai fronte. Juos lydėjo vienas nepasisekimas po kito. Netrukus vokiečių — rusų frontas subraškėjo ir lyg didelis milžinas palūžo. Prasidėjo vokiečių karių traukimas atgal, kaip jie patys dažnai sakydavo: "zurueck nach Heimat".

Esant tokiai padėčiai fronte, rusų-bolševikų nuotaika pakilo. Prasidėjo didesni ir dažnesni rusų desantininkų nuleidimai vokiečių fronto užpakalyje. Tokių desantų neišvengė ir Lietuva. Čia aprašoma viena parašiutininkų grupė, kuri

slankiojo ir prisilaukė Gruzdžių valsčiaus apylinkėje, kur terorizavo vietos gyventojus. Gruzdžių policija gaudavo dažnai vis naujas žinias, kad tai vienoje, tai kitoje Gruzdžių valsčiaus apylinkėje vykdomi ūkininkų apiplėšimai. Tokia būklė tęstis ilgai negalėjo; ją reikėjo skubiai tvarkyti, kad vietos gyventojai būtų apsaugoti nuo raudonųjų parašiutininkų teroro.

Štai, 1944 m. gegužės mėn. 9 d. Šiaulių apskrities policijos vado įstaigoje gaunamas iš Gruzdžių policijos nuovados pranešimas telefonu, kad Gruzdžių valsčiaus Beržėnų kaime pasirodė stipriai ginkluotų rusų parašiutininkų grupė, kuri plėšė iš ūkininkų maistą, aprangą, pinigus, auksinius laikrodžius, žiedus ir kitas brangenybes.

Gruzdžių policijos nuovados viršininkas savo pranešime prašė skubios policijos pagalbos, nes Gruzdžių policijos nuovados jėgos buvo labai menkos.

Siaulių apskrities policijos vadas įsakė Gruzdžių policijai vyksti įvykio vieton, sekti ir neišleisti iš akių parašiutininkų, o jeigu būtų galimybių, tai ir sueiti su jais į kovos sąlytį, stengiantis pririšti juos prie vietos, kol atvyks iš Siaulių stambesnės policijos jėgos.

Siaulių apskrities policijos vadas, davęs įsakymą Gruzdžių policijai, patsai skubiai ėmėsi organizuoti žadėtąją pagalbą. Iš Siaulių miesto savivaldybės tuojau buvo gautas sunkvežimis ir paskirtas būrys stiprokai ginkluotų policijos pareigūnų. Būriui vadovauti buvo paskirtas vienas policijos valdininkas. Sutvarkęs kovos būrį, policijos vadas atsisveikino, palinkėdamas geros sėkmės kovoje su komunistų banditais.

Sunkvežimis išriedėjo Siaulių miesto gatvių grindiniu, palikdamas užpakalyje savęs dulkių stulpą ir ratų vėžias. Pavasarinis kelias dar nebuvo visai išdžiūvęs, vietomis buvo purvo ir vandens. Sunkvežimis stenėdamas ir prakaituodamas artinosi prie Gruzdžių, kur turėjo įvykti žiauri ir nepermaldaujama, pasigailėjimo nežinanti, kova tarp policijos ir plėšikų.

Laimingai pasiekus Gruzdžių miestelį, buvo trumpam sustota ties policijos nuovados būvei-

ne. Vyrai išlipo iš sunkvežimio bent truputį apsitvarkyti, ir pačiam sunkvežimiui davėme atsikvėpti — pasilsėti. Grupės vyresnysis užėjo į policijos nuovadą pasiinformuoti apie esamą padėtį ir nustatyti tolesnį veikimo planą. Čia buvo gautos smulkesnės žinios apie parašiutininkų — banditų buvimo vietą ir apie Gruzdžių policijos pareigūnų sąlytį su jais. Gavęs tas žinias, grupės vyresnysis tuojau įsakė būriui tęsti kelionę toliau. Mūsų kovos būrys susėdo į sunkvežimį, kuris truputį atsidusęs, atsikvėpęs ir vėl pradėjo riedėti toliau.

Iš Gruzdžių miestelio vykome link Beržėnų kaimo. Kelias visą laiką buvo atviras, matomumas buvo geras. Artėjant prie Beržėnų kaimo iš vienos kelio pusės apie 500-600 metrų tęsėsi miškas. Dar neprivažiavęs miško sunkvežimis sustojo. Nuo šios vietos, savisaugos verčiamas, kovos būrys išsidėstė artėjimo rikiuotėn, kad išvengtų netikėto šoninio užpuolimo iš miško. Pagaliau, priartėjome tą ribą, kurią parašiutininkai galėjo apšaudyti kulkosvaidžiais. Čia būrys persitvarkė ir manevrine rikiuote pradėjo artėti prie ūkininko sodybos, kurioje parašiutininkų grupė buvo apsistojusi. Priartėti ir

Pasiruošimas žygiui štabe (Policijos Bn. štabas Trakuose)

V. Augustino nuotr.



apsupti iš trijų pusių tą ūkininko sodybą mums pasisekė laimingai.

Pasirodė, jog banditai buvo įsitvirtinę mūriniame name, kurio stogas buvo dengtas skarda. Čia pat buvo iš anksčiau atvykusių Gruzdžių policijos pareigūnų. Iš jų buvo sužinota, kad banditai turi paėmę įkaitais visą to namo šeimyną: vyrą, žmoną ir kelis vaikus.

Mūsų pagelbinis policijos būrys rado banditus jau pririštus prie vietos ir aptvarkytus pačių Gruzdžių policijos tarnautojų, tačiau, banditai dar nebuvo galutinai palaužti ir likviduoti. Pro namo langus iš kulkosvaidžių banditų buvo paleista smarki ugnis. Tokia smarki ir tokia taikli, kad visus mus priplakė prie žemės taip, kad ir pajudėti negalėjome. Gulėjom ir laukėm ugnies susilpnėjimo. Po 10 ar 15 minučių kulkosvaidžių ugnis pradėjo retėti ir, pagaliau, visai nutilo. Matyti, banditai neturėjo šovinių atsargos ir taupė juos paskutiniam, svarbesniam, momentui.

Nutilus kulkosvaidžiams, policijos būrys pradėjo slinkti pirmyn ir supti namą iš trijų pusių. Pastebėję, kad mes slenkame pirmyn ir supame namą, jie ir vėl, atskiromis kulkosvaidžių ugnies serijomis, trukdė mūsų slinkimą, bet jau ne taip baisiai, kaip iš pradžių. Taip mūsų daliniui pasisekė, be jokių nuostolių, prislinkti prie namo ir jį apsupti. Mūsų uždavinys buvo dėti visas pastangas, kad iš banditų nagų išplėšti jų laikomus įkaitus, namo šeiminkus ir jų vaikus. Prie pat namo langų buvo išmesta granata. Rankinės granatos sproginimas buvo garsus, bet namui jokios žalos nepadarė, tačiau banditai to stipraus sproginimo nusigando ir pasislėpė kituose kambariuose kai, tuo tarpu, šeiminkai su vaikais per langą išsirito laukan, mūsų apsaugon. Iš jų sužinojom apie banditų skaičių, jų ginklus ir šaudmenis.

Jau artinosi vakaras, bet banditai dar vis buvo nelikviduoti. Policijos būrio vadui teko pertvarkyti būrį. Būrio dalį reikėjo išmesti, lyg pasala, apie 400 metrų nuo trobos pirmyn, į krūmokšniais apaugusį griovį, ir taip pridengti ketvirtąjį namo šoną. Be to, reikėjo duoti visam būriui slaptažodį. Mat, iš neapšaudomos namo pusės buvo virtuvės langas, per kurį banditai, prisidengę nakties tamsa, galėjo nepastebimai pasprukti. Apsaugoti tą spragą ir buvo dalis būrio pasiūsta į pasalas.

Einant pertvarkyti būrį ir duoti slaptažodį, būrio vado buvo įsakyta apšaudyti namo langus. Iš pradžių langai buvo apšaudomi, bet vėliau šaudymas pradėjo menkėti ir pagaliau visai nutilo. Pasinaudodami ta proga banditai atidengė iš lango kulkosvaidžio ugnį į einantį,

apie 250 metrų atstume, būrio vadą, ir jį sunkiai sužeidė: peršovė kairės kojos arteriją augščiau kelio. Žinoma, būrio vadas to sužeidimo buvo išvestas iš rikiuotės. Vežimu jis buvo nuvežtas į Gruzdžių miestelį, kur vietos gydytojas suteikė pirmąją pagalbą. Vėliau, sanitarine mašina jis buvo nugabentas į Šiaulių miesto ligoninę. Sužeistos kojos gydymas, kaž kodėl, buvo sunkus ir kas kart vis daugiau komplikavosi. Buvo padaryta operacija, bet jis kojos vis nevaldė.

LIGONINĖSE

Pagaliau, iš miesto ligoninės jis buvo perkeltas į karo lauko ligoninę. Tuo metu kaip tik artinosi frontas ir karo ligoninė buvo pradėta evakuoti. Dar tą pačią dieną, vakare, visi sužeistieji iš karo lauko ligoninės iš Šiaulių stoties buvo siunčiami toliau užfronten. Vos traukiniui su sužeistaisiais iš Šiaulių išvykus, geležinkelio stotis ir pats miestas rusų lėktuvų buvo bombarduotas. Traukiniui pasiekus Tilžės miestą, visi sužeistieji buvo iškrauti ir patalpinti buvusiose Tilžės policijos kareivinėse. Čia teko jam gulėti apie 13 dienų. Iš Tilžės sunkvežimiu jis buvo nuvežtas į Karaliaučių ir paguldytas trečioje Rezervo karo ligoninėje 6-toje palatoje. Vežant sunkvežimiu ligonis buvo gerkai kratomas, nes sunkvežimis nebuvo pritaikintas ligonims vežti. Jo sužeistos kojos, kiek apgijusi, žaizda atsidarė ir pradėjo kraujuoti iš naujo.

Rezervo ligoninėje jis buvo paguldytas atskirame kambaryje, gydytojo mjr. Traube žinioje. Reikia pasakyti atvirai, kad gyd. mjr. Traube ligoniui buvo labai nuoširdus, malonus ir rūpestingai atsidavęs savo profesijai.

Vieną gražią dieną į 6 palatą įeina gydytojas mjr. Traube, gyd. kpt. Plass ir vienas civiliniai apsirengęs, nepažįstamas. Priėję prie ligonio lovos, jie apžiūrėjo jo koją ir, ligoniui girdint, mjr. Traube pasakė tiems gydytojams, kad reikia daryti viską, kad šis vyras turėtų savo koją. Po šio apžiūrėjimo gydymas buvo pakeistas ir ligonis pradėjo gauti labai skausmingus švirkštus, kuriuos leisdavo pats gydytojas. Švirkščinama būdavo į nugarą, kur tai tarp šonkaulių. Gavęs tokį švirkštą žmogus visą parą negali pajudėti, o jų į savaitę gaudavo net tris.

Taip keletą savaičių gydžius, gyd. mjr. Traube vieno rytinio apžiūrėjimo metu pasakė ligoniui, kad reikia būtinai daryti kojos operaciją ir pjauti koją žemiau kelio. Ligonis, žinoma, su gydytojo nutarimu sutiko. Kitą dieną, iš ryto, sesuo Marta pranešė, kad 10 val. ligoniui bus daroma operacija. Prieš vežant operacinen buvo

duotas vienas švirksčas, o pačioje operacinėje sesuo užmetė ant burnos lyg kokią skarelę ir liepė skaičiuoti. Ligonis, daskaitęs iki 6, užmigo ir toliau jau nejuto, kas buvo daroma. Pabudęs, tačiau, pamatė, kad guli toje pačioje palatoje ir toje pačioje lovoje, bet juto, kad kairė koja yra jau nupjauta.

Operacija buvo daryta 1944 m. rugpjūčio 1 d. Rugpjūčio, gi, 2 d. Karaliaučiaus rezervu ligoninę pradėjo evakuoti toliau į Vokietiją. Į evakuojamųjų skaičių pateko ir tas ligonis, nežiūrint, kad dar nebuvo kaip reikiant atsipeikėjęs iš po narkozo. Matyt, fronto padėtis vertė tai daryti. Reikia pasakyti, bet Karaliaučiuje būnant, pavojai buvo dažnai skelbiami, bet patį Karaliaučių niekas nebombardavo. Bet buvo galima jausti, kad frontas slenka kas dieną vis arčiau ir arčiau. Tą galima buvo sužinoti iš naujai atvykstančių ligonių.

Pats evakuavimas buvo labai nemalonus reikalas. Pirmiausia, sanitarai ant neštuvų nešė ligonis iš ligoninės į sunkvežimį ir guldė juos iš eilės. Sunkvežimiais veždavo ligonis iki traukinio stoties. Čia vėl iš sunkvežimių perkraudavo į sanitarinį vagoną. Sanitarinis traukinys nuveždavo ligonis iki Piluvos ucsto. Čia iš traukinio perkraudavo į sanitarinį laivą. Visa tai būdavo vykdoma naktį.

Plaukiant laivu Baltijos jūra ligonis juto, kad kas valandą tolsta nuo savo tėvų žemės, nuo savo krašto į nežinią. Iš laivo tarnautojų teko sužinoti, kad laive buvo pakrauta 3,000 ligonių, nes tai buvo nemažas sanitarinis laivas. Jūroje teko išbūti tris paras. Laivą lydėjo du povandeniniai laivai ir nuolatos sukinėjosi vokiečių lėktuvai. Laivas plaukė į Svinemuendės uostą. Visas tas žinias ligoniai gaudavo iš sanitarinio personalo, patarnavimo metu. Pati kelionė vyko be nuotykių. Bet, ką tik laivui atvykus į Svinemuendę, pasigirdo aliarmas. Laivus pridengė dūmais ir po tų dirbtinų dūmų priedanga ligonys buvo visai laimingai iš laivo pakrauti į sanitarinius traukinius. Ligonius perkrovimo iš laivo į vagonus metu nebuvo atsižvelgiama į ligonio skausmus ir dejavimus, nes ligonių buvo daug, o darbo jėgos maža. Darbo metu sanitarai kartais paliesdavo ligonius už sužeistų vietų, tada būdavo girdėtis šauksmai ir dejavimai. Tik pakrovus ir sutvarkius sanitarinį traukinį, traukinys tuojau išvykdavo Berlyną kryptimi.

Traukiniu važiuoti sužeistiems žmonėms buvo menkas malonumas, nes vagonai būdavo labai stumdomi. O, be to, kelionėje daug kartų tekdavo sustoti dėl lėktuvų pavojaus, todėl traukiniai daugiausiai judėdavo naktį.

Traukinyje ligoniui pakilo karštis ir reikėjo skubiai daryti amputuotos kojos perrišimą. Traukinį lydėjo tik nedidelės sudėties medicinos personalas, o ligonių, tokių kaip jis, buvo daug, todėl negalėjo suskubti ir būtinai reikalingus perrišimus padaryti. Perrišimo metu, kuomet sesuo nuiminėjo tvarščius nuo žaizdos, skausmo verčiamas, ligonis sušuko lietuviškai: "O, Dieve, skauda". Užgirdusi tuos žodžius sesuo pradėjo su ligoniu kalbėti puikiai lietuviškai. Ji pasisakė, esanti repatrijantė iš Lietuvos. Pamačiusi, kad ligonis yra lietuvis, minėta sesuo pradėjo kitaip elgtis su ligoniu. Ji buvo švelni ir rūpestingiau negu kitus ligonius prižiūrėjo tą lietuvi. Dažnai ateidavo, kalbėdavosi su ligoniu ir šiaip parodė ligoniui daug žmoniškumo ir rūpesčio. Lietuvoje užaugusi ir baigusi mokslą, ji išlaikė lietuviškumą ir daug padarė išimčių lietuviui ligoniui. Taigi, lietuviškas geraširdiškumas joje dar nebuvo išnykęs.

Taip bevargdami kelionėje naktį pasiekė Berenburg and der Salle miestą. Berenburgo geležinkelio stotyje naktį iškrovė kai kuriuos ligonis, jų tarpe ir lietuvi. Kitus ligonis nuvežė į kitas ligonines. Lietuvių paguldė į rezervu ligoninę — Kuhranstalt. Anksčiau, prieš karą, tas pastatas tarnavo geležinkelio tarnautojų vaikams vasaros atostogoms praleisti. Namas stovi ant upės Salle kranto. Prie Kuhranstalto, greta, buvo garsusis Berenburgo kuhrhauzas, kuris buvo labai gražiai įrengtas. Ten buvo nemažas raudonųjų rožių sodas, nedidelis akvarijumas ir pasivaikščiojimo takai. Prieškariniais laikais ten buvo garsus restoranas, dabar paverstas į ligoninę. Kai vokiečių frontas subraškėjo, tai Berenburgo mieste kas savaitę atsirasdavo vis nauja ligoninė. Pagaliau buvo pripildytos visos viešosios mokyklos, kino salės ir kitos bent kiek ligoninei tinkamos patalpos.

"IŠVADAVIMAS"

Gulėdamas ligoninėje, kartu su kitais ligoniais, jis susilaukė tos valandos, kai iš vakarų pusės pasigirdo duslus patrankų šūvių dundėjimas. Pradžioje duslus ir tolimas, patrankų šūvių dundėsysis kas dieną darėsi aiškesnis, stipresnis ir artėjo prie miesto. Pro ligoninės langą ligonys galėjo stebėti, kaip Berenburgo S. A., policija, volkšturmas ir visoki miesto pareigūnai būriavosi gatvėse. Matomai ruošėsi ginti miestą nuo amerikiečių kariuomenės. 1945 m. balandžio mėn., nakčia iš 15 į 16 d., ligonis buvo smarkiai sukrėstas savo lovoje, nes įvyko galingas sproginimas. Visi ligoninės langai išbyrėjo, pasigirdo ligonių šauksmai ir riksmas. Buvo manyta, kad amerikiečiai bombarduoja miestą, bet, iš tikrų-

jų, kaip vėliau paaiškėjo, tai jų pačių volkšturmų išsprogino gelžbetoninį tiltą per upę. Tas tiltas buvo visai netoli ligoninės, todėl ligoninė sudrebėjo ir iškrito visi langai.

Kiek vėliau dar pasigirdo stiprūs sprogimai, tai vokiečiai sprogdino geležinkelio tiltą ir kitą, kurie vedė per Sallę. Šis jų darbas buvo visai bereikalingas. Miestas pats sau padarė tik nuostolių, nes miestą, susiorganizavusiems drausoliams, neteko ginti. Kadangi amerikiečių karo daliniai buvo Sallę jau peržengę kitose vietose, tai Berenburgas buvo iš dviejų pusių apsuptas ir paimtas į reples. Gintis nebuvo jokios prasmės.

1945 m. balandžio mėn. 18 d. iš ryto pro langą matėsi pirmas amerikoniškas tankas riedantis Berenburgo gatve. Prisiartinęs prie upės, jis sutojo ir stovėjo nejudėdamas, o iš tanko per atdarą dangčio skylę kyšojo juodas žmogaus veidas. Tokiu būdu ligonis pamatė, pirmą kartą savo gyvenime, juoduką — Amerikos kareivį.

Berenburgą užėmus, buvo visur tylą. Jokių kariškų veiksmų neįvyko. Ligoniai apsidžiaugė, sakydami: "Nors vieną kartą, pagaliau, susilaukiame ramybės". Ligonių džiaugsmas, tačiau netrukus virto ašaromis. Padangėje pasigirdo lėktuvų ūžesys. Vienas lėktuvas nusileido gan žemai ir be jokio reikalo paleido į ligoninę iš kulkosvaidžio seriją padegamųjų kulku. Kilo gaisras, užsidegė ligoninės stogas. Pagaliau ugnis apėmė ir viršutinį augštą. Sveikesni ligonis pradėjo šliaužti šliaužti į ligoninės kiemą. Silpnesnius sanitarai išnešė laukan neštuvais ir guldė nuošalyje — sode. Gydytojai ir gailėstingos seserys ėmėsi gesinti gaisrą, nešė kibirais vandenį ir kiek tik galėjo slopino gaisrą, kol atvyko gaisrininkai. Nesuskubus liepsnoms išplisti, atvyko ir gaisrininkai, kurie gaisrą likvidavo. Tačiau, sudegė ligoninės stogas ir gero kai apdegė po stogu buvę seserų gyvenamieji kambariai.

Ligoninės stogas buvo pažymėtas dideliu raudonu kryžiumi, kuris rodė, kad čia yra ligoninė. Šį kryžių buvo galima matyti iš lėktuvo dar iš tolo. Kodėl amerikiečių kariškas lėktuvas šaudė padegamomis kulkomis į ligoninę, taip ir liko neaišku.

Užėmę Berenburgą, amerikiečiai tuojuo uždraudė giminėms bei pažįstamiems lankyti ligoninę.

Begulint ligoninėje, visai nelaukta ir netikėtai, atėjo gandas, kad Saksonijos, o su ja kartu Anhalto ir Tiuringijos provincijos bus užleisdžiamos rusų kariuomenei, kitaip sakant bolševikams. Visai nesinorėjo tikėti tokiam gandui.

Negi amerikiečiai, kovose su vokiečiais pralietą savo karių kraują atiduos mindžioti žiauriam bolševizmui? Tačiau, gandas netrukus virto tikrove ir minėtos provincijos buvo atiduodamos bolševizmui. Žinoma, tokia padėtis sukėlė mūsų ligoniui naują rūpestį, galvos laužymą, naują baimę ir naujų planų jieškojimą, kaip išsisukti iš komunistinio ryklio nagų.

Ligonio šeima 1945 m. kovo mėn. 15 d. iš Berlyno galutinai persikėlė gyventi į Berenburgą. Turint prieš akis tokias bjaurias žinias, ligonis jieškojo būdų ir priemonių slapta susirišti su savo šeima ir duoti šeimai nurodymus, kad ji kuo skubiausiai pasiruoštų išvykti iš Berenburgo į Kasselį, kuris, atrodo, pasiliks amerikiečių kariuomenės žinioje. Ligonis pagal žemėlapi sužymėjo keliavimo kryptį, kelius, ir pasiuntė tą raštelį savo šeimai. Šeima skubiai pasiruošė ir jau sekančią dieną pėsčia iš Berenburgo patraukė nurodyta kryptimi ir prisilaikydama nužymėto maršruto.

POLITINIS KALINYS

Pasilikęs vienas, ligonis pradėjo pinti planą ir galvoti, kaip jam pačiam išsprukti iš ligoninės, o kartu ir iš žiauriųjų bolševikų rankų. Buvo kreiptasi asmeniškai į Amerikos kariuomenės karininką, kuriam buvo pavesta ligonių apsauga, ir žiūrėti, kad ligoniai patys nepasisa-lintų iš ligoninės. Ligonius leido pasimatyti su karininku, bet jo prašymas būti išsiųstam iš šios ligoninės toliau į vakarus, į kitą ligoninę, tolimesniam gydymui, buvo atmestas. Be to, pats karininkas pabrėžtinai pareiškė, kad yra duotas parėdymas iš augščiau šią ligoninę tvarkingai su visais ligoniais perduoti rusų kariuomenei. O vėliau jau bolševikų vadovybė patvarkys, kaip jai bus geriau.

Nieko pas amerikiečių karininką nepėšęs, ligonis nutarė kreiptis pas savo gydytoją vokie-tį, kuris jį gydė. Gydytojui viską smulkiai išpa-sakojo ir įtikino apie artėjantį bolševikų pa-vojų. Gydytojas, suprasdamas jo būklę, pažadė-jo ligoniui padėti. Rytojaus dieną labai smulkiai patikrinęs ligonio sveikatą, gydytojas įsakė se-seriai išrašyti jį iš ligoninės ir su paruoštais do-kumentais išsiųsti jį į karių demobilizavimo punktą.

Rytojaus dieną (tai buvo 1945 m. gegužės mėn. pradžioje) su dokumentais rankose, palei-džiamasis buvo patalpintas į sunkvežimį ir nu-gabentas į karių atleidimo punktą Wolf-Bite-felde. Atleidimo punkte atvežtieji buvo rūšiuo-jami: Vokietijos piliečiai atskiriami nuo svetim-šalių. Kadangi ligonis buvo Lietuvos pilietis, tai jis buvo paskirtas į svetimšalių kuopą.

Wolf-Bitefeldo karių atleidimo stovyklos viršininkas buvo Amerikos armijos majoras. Šiame atleidimo punkte teko pagyventi keletą savaitių ir išgirsti įvairių įvairiausių gandų. Gandai daugiausia buvo taikomi svetimšaliams. Kiekvieną dieną sklisdavo naujas gandas ir vis vienas už kitą baisesnis. Kartais kildavo mintis, iš kur taip žmonės gali ir išgalvoti? Bet, kaip vėliau pasirodė, tame atleidimo punkte buvo labai senų užkietėjusių komunistų, kurie ir skleidė gandus, bauginančius svetimšalius. Nuolatos buvo kartojama, kad kiekvienas svetimšalis būtinai turės vykti į savo tėvynę. Tačiau šis Lietuvos pilietis, į savo tėvynę vykti negalėjo, nes ji buvo okupuota raudonosios armijos ir ten siautė enkavedistai, kankindami ir žudydami vietas ramius ir nieko nenusikaltusius žmones. Todėl jis sugalvojo kreiptis į punkto komendantą, amerikono kariuomenės majorą ir jam viską išpasakoti.

Buvo paprašytas oficialus leidimas pasimatyti su komendantu, tačiau prašymas buvo atmestas. Vieną dieną ligonis pro langą pamatė, kad kaip tik tuo metu tarp barakų vaikščiojo punkto komendantas kartu su vertėju. Ligonis, nieko nelaukdamas, čiupo ramentus į rankas ir iš savo barako nusvirduliuo tiesiog į komendantą. Komendantą ir vertėją jis sutiko stovyklos aikštėje ir čia pat vokiškai paprašė leidimo kreiptis į komendantą. Komendantas sutiko ir leido ligoniui per vertėją pareikšti savo prašymą ar pageidavimą. Lietuvis paprašė komendantą, kad jį negražintų atgal į savo tėvynę ir pasakojų komendantui nevykimo priežastį. Iš klausęs visa tai komendantas per vertėją atsakė, kad, jeigu šis žmogus nenori vykti atgal į savo tėvynę dėl nurodytų priežasčių, tai jo per prievartą niekas ir nesiųs. Išgirdus tuos komendanto užtikrinančius žodžius, nuo to momento, lyg sunkiausias akmuo nukrito nuo ligonio. Pranyko jame baimė ir jo įtempti nervai pradėjo atslūgti.

Demobilizacijos punkte reikiamų atleidimo blankų užpildymas ir per demobilizacijos komisiją ėjimas sekėsi gerai. Pagaliau buvo prieitas paskutinis skyrius, kur išduodami ir patys atleidimo dokumentai. Čia ir vėl teko susidurti su vienu Amerikos kariuomenės karininku, kuris savo išvaizda aiškiai priklausė žinomai privilegijuotai tautai, nuo kurio ir priklausė pats atleidimas. Šis karininkas, peržiūrėjęs visus dokumentus, pasiūlė lietuviui vykti atgal į savo tėvynę, pridėdamas dar ir savo motyvus, kad Vokietija dabar nualinta, karo sudaužyta, vokiečiams patiems trūksta maisto, aprangos ir kitokių pragyvenimo reikmenų. Nebus kam rūpintis

svetimšalio likimu. O tėvynėje visi karo invalidai bus aprūpinti, prižiūrėti, o, be to, ir savas kraštas, savo žmonės, savo kalba ir dar daugiau čia tas karininkas pripasakojo.

Lietuvis ligonis, matydamas, kad Amerikos kariuomenės karininkas kalba jam nepalankiai, pasipriešino ir nurodė stovyklos komendantogijam pasakytus žodžius. Tačiau šis karininkas vis tiek spaudė, įkalbinėjo ir net baugino, jeigu pasiliksis čia Vokietijoje, tai jis pražūsis. Nežiūrėdamas šito "amerikiečio" gražių išvedžiojimų, paleidžiamasis griežtai atsisakė vykti atgal į savo tėvynę. Karininkas taip buvo nustebintas tokio griežto jo nusistatymo, kad nebeturėjo daugiau ko ir besakyti. Jis sulaukė visus jo atleidimo dokumentus, o patį ligonį patalpino į politinį skyrių.

Išbuvęs atleidimo punkte politiniame skyriuje dar apie savaitę laiko, su kitais politiniais asmenimis, paleidžiamasis buvo persiunčiamas į kitas stovyklas. Iš pradžių iš Wolf-Bitefeldo demobilizacijos stovyklos jis buvo pergabentas į Nauburgą. Čia Nauburge visi atvežtieji buvo apgyvendinti už spygliuotų vielų tvoros po atviru dangumi. Nuo lietaus ir šaltų naktų juos dengė dangaus mėlynė, o vieton lovos buvo drėgnas ir kietas molio grindinys. Vandens atsigerti visi gaudavo iš didelio bendro butelio, kuris stovėjo viename stovyklos kampe, prie spygliuotų vielų, sujungtas žarna su hidrantu. Kada pritrūkdavo butelyje vandens, sargybiniai jį papildydavo. Apie prausimąsi ir kitus švaros reikalus netenka nė kalbėti. Toje vielų aptvetoje stovykloje žmogus savo natūralius gamtos reikalus atlikdavo ten, kur jisai gulėdavo. Jokios išeinamos vietos nebuvo, išskyrus iškastą griovį, prie kurio visi negalėjo prieiti, nes čia pat ant jo krašto irgi gulėjo kiti žmonės. Apie maistą, iš viso, nėra ko kalbėti. Žmonės buvo alkani, kaip vilkai šaltą žiemos naktį. Išbuvęs šioje pragaro vietoje apie porą savaitių, iš Nauburgo jis buvo pervežtas ilgesniam apgyvendinimui ir dar didesniam vargui į Zigenhain stovyklą, kurią amerikiečiai buvo paženklinę Internment Camp No. 95.

Apie gyvenimą ir kančias šioje stovykloje bus parašyta kada nors vėliau.

NAUJAS KARIO REDAKCIJOS NARYS

KARIO redakcijon pakviestas rašytojas ir senas KARIO bendradarbis JONAS RŪTENIS. Nuo seno talkininkaujantis KARIUI, naujasis redakcijos narys, šiuo kart sutikęs skirti daugiau savo laiko ir darbo mūsų žurnalui, perėmė redaktoriaus pavaduotojo pareigas.

DIDŽIOJO ŠIAURĖS KARO FRONTAS LIETUVOJE, II

O. URBONAS

(Pradžia KARIO Nr. 1)

VEIKSMAI PRIŠ RUSŲ INVAZIJĄ Į LIETUVĄ

Rusų generolo Repnino rinktinė iš, maždaug, 12,000 vyrų (savo raporte Augustui II 1704 m. rugpjūčio 31 d. Arnstedtas rašo, kad Repnino rinktinė susideda iš 6 dragūnų pulkų ir maždaug 2,000 pėstininkų, kas iš viso sudaro apie 10,000 vyrų. Sekančiame savo raporte, rugsėjo 27 d., jis rašo, kad Repnino rinktinė susideda iš 12,000 vyrų), kaip žinome, gavo įsakymą žygiuoti į Polocką (caro Petro instrukcija, 1704 m. rugpjūčio 20 d.), kur turėjo sustoti ir surinkti maistą 40,000 vyrų kariuomenei. Tai buvo rusų pagrindinė kariuomenė, kuri, buvo numatyta, iš Polocko pradės veikti Dauguvos srityje ir Lietuvoje. Vėliau (1704 m. rugsėjo 30 d.) Repninas gavo papildomus įsakymus, pagal kuriuos, Augustui su kariuomene atvykus Lietuvon, Repninas turėjo stoti Augusto vadovybėn. Tačiau ir Augusto priklausomybėje būnant, jam buvo draudžiama stoti į kautynes su švedų pagrindine kariuomene, kautis jam buvo leista tik su nedideliais švedų daliniais.

Karo veiksmų eiga Lenkijos karo teatre, tačiau, nukreipė Augustą visai į kitą pusę ir bendradarbiavimą su Repninu padarė visiškai neįmanomą. Iš kitos pusės, švedų laimėjimai Lietuvoje negalėjo likti nepastebėti, ir pastatė Repniną prieš uždavinius, iš pradžių visai nenumatytus. Kai tik caras Petras sužinojo apie Biržų apgulą, tuoj įsakė Repninui pasiųsti gen. mjr. K. Roenne su atitinkamomis jėgomis išlaisvinti Biržus (Petro I laiškas Repninui, 1704 m. rugsėjo 3 d.). Tačiau, paaiškėjus, kad reikalas jau pavėluotas, jis įsakė sutrukdyti švedams išgabenti iš Biržų artileriją ir kitą turtą (Petro I laiškas Repninui, spalio 10 d.) ir neleisti jiems sugriauti Biržų.

Tačiau, deja, švedai suskubo išvežti iš Biržų artileriją ir kitą turtą ir tvirtovę sugriauti.

Gen. Roenne, peržengęs Dauguvos liniją ir susirišęs su Vyšnioveckiu, tęsė žygį toliau į pietus ir lapkričio mėn. bėgyje pasiekė Vilnių. Man neteko surasti dokumento, kuris pateisintų gen. Roenne tokį ilgą žygį į pietus. Atrodo, kad tas žygis buvo atliktas vien politiniais sumetimais.

Kaip prieš tai Loevenhauptas su Sapiega griebėsi visų priemonių, kad priverstų Lietuvos šlėktą prisijungti prie Varšuvos konfederacijos ir pripažinti Leščinskio išrinkimą Lenkijos karalium ir L. D. K., taip ir Vyšnioveckis stengėsi paveikti Lietuvos bajorus ir šlėktą, kad liktų ištikimi Augustui ir palaikytų Oginskio ir jo žygius. Šia prasme Vilniaus užėmimas turėjo didelę reikšmę. Savo laiku, kaip mes žinome, ir Sapiega mėgino paveikti švedus, kad žygiuotų į Vilnių, norėdamas ten sušaukti bajorų suvažiavimą.

Ta rusų rinktinė, vėliau Petro I Vilniuje palikta, tokiu būdu sudarė lyg ir strateginį avan gardą, kuris, išvysčius rusų operacijas Nemuno — Neries linijoje, galėjo būti panaudotas pietų kryptimi, per Lietuvą, ir taip pat, Kuršo link į šiaurę.

Kokio stiprumo buvo Roenne rinktinė, tiksliai nustatyti neįmanoma. Sprendžiant iš švedų žvalgybos pranešimų, ją sudarė Repnino rinktinės didesnė pusė. Plk. Wennerstedt savo raporte, 1704 m. spalio 15 d., rašo, kad rinktinė sudaryta iš 6,000 dragūnų ir 1,500 pėstininkų.

Rusų pagrindinės kariuomenės koncentracija Lietuvos karo teatre prasidėjo Šeremetjevo dragūnų iš Baltijos provincijų nukreipus Dauguvos link. Kavalerijos perkėlimas prasidėjo jau rugpjūčio mėn. ir buvo apskaičiuota, kad rugsėjo mėn. bėgy visa kavalerija jau galės užimti jai skirtą rajoną. Nustatytas tikslas buvo pasiektas su tam tikru pavėlavimu. Pats Šeremetjevas su savo štabu užėmė Vitebską su tam tikru pavėlavimu. Rusų pagrindinė pėstija, kuri turėjo šiek tiek pasilsėti po nuostolingų vasaros apgulos kautynių, ir turėjo atstatyti sugriautus įtvirtinimus Tartu ir Narvoje, į Dauguvos liniją atžygiavo vėliau, būtent, rudens ir žiemos metu.

Švedų vadovybė, kuri iš savų žvalgybos organų nuolatos gaudavo pranešimus apie rusų koncentraciją prie Lietuvos sienos, ir suprasdama, kad susidūrimas su stipresne rusų kariuomene yra neišvengiamas, ruošėsi tam sutelkdama savo jėgas. Visa eilė pasitarimų, šaukiamų tai Rygoje, tai Mintaujoje, leido švedų kariuo-

menės vadovybei aptarti reikalingus organizacinius ir vadovavimo pakeitimus. Svarbiausias iš jų buvo tas, kad gen. Slippenbachas buvo paskirtas Estijos gubernatoriaus de la Gardie padėjėju ir visą savo kariuomenę turėjo perduoti Loevenhauptui, kuris tuo metu buvo paskirtas vieninteliu karo vadu Baltijos provincijose. Tiesa, šis reikalas buvo galutinai sutvarkytas Karolio XII įsakymu tik apie Naujus Metus, nes lietuviams pasisekė perskirti švedų susisiekimą tarp Rytų Prūsų ir Kuršo. Jie privertė švedus būti be žinių ir parėdymų iš Karolio XII daugiau kaip du mėnesius.

Sapiega su savo 3,000 vyrų kariuomene stovėjo Žemaitijoje. Apie spalio 20 d. ji buvo sutelkta tiek Kuršo siena netoli Skuodo miestelio. Norėdamas sutvirtinti savo padėtį Žemaičiuose, Sapiega spalio mėn. pabaigoje paliko vietoje artileriją, pėstiniją ir visą gurguolę, o su kavalerija, kuri, gi, sudarė jo jėgų daugumą, patraukė į Žemaičius. Spalio mėn. 22 d. vietoje palikti pėstininkai, artilerija ir gurguolė buvo netikėtai užpulti Oginskio kariuomenės, kuriai vadovavo pats Oginskis su Zaranekiu (kas jis toks buvo — išaiškinti negalėjau). Visa Sapiegos artilerija, gurguolė ir visos turtas pateko į Oginskio rankas, tuo pačiu ir žmonės, kurie po Biržų kapituliacijos buvo perėję į Sapiegos pusę, pasinaudojo proga vėl grįžti prie savo senosios vėliavos. Kokius nuostolius šis užpuolimas padarė Sapiegos kariuomenei, nežinia, bet, kadangi tam įvykiui rusų šaltiniai teikia labai didelę reikšmę, tai galime spėti, kad Sapiegos nuostoliai nebuvo menki.

BENDRA KARINĖ PADĖTIS 1705 METAIS

1704 m. karo veiksmų eigoje, nuo 1701 m. Europoje besitęsiantieji du karai — Didysis Šiaurės karas ir karas už Ispanijos įpėdinystę — lyg ir suartėjo vienas su kitu ir dėl to veikė vienas kitą daugiau negu anksčiau. Ypatinai taip atrodė po pergalės, kurią 1704 m. rugpjūčio 13 dieną sąjungininkai — vokiečių imperatorius, Anglija ir Olandija — laimėjo ties Hoechstaedtu, kur visiškai buvo sumuštos dvi prancūzų armijos.

Ta pergalė davė sąjungininkams vilties laimingai užbaigti karą ir nustatyti sau naudingą taiką, nes atrodė, kad po tokio smūgio Prancūzija vargu ar atsigaus, kad ir toliau sąjungininkams galėtų priešintis. Bet, iš kitos pusės, pergalė ir surištas su tuo vakarų - pietų Vokietijos išlaisvinimas iš prancūzų okupacijos davė sąjungininkams ne tik kaip junginiui, bet ir kiekvienam iš jų atskirai didesnės laisvės at-

stovauti savus interesus, kas anksčiau, siekiant bendro tikslo, turėjo būti atidėta.

Susidarė visai nauja karinė - politinė būklė, kurioje kiekviena iš kariaujančių šalių stengėsi siekti savo krašto tikslų ir ginti tik savo krašto interesus. Caro Petro pasiuntinys Saksonijoje, Jonas Patkulis, stengėsi paveikti didžiąsias valstybes ta prasme, kad jos prisidėtų prie reikalavimo Karoliui XII palikti Lenkiją. Danija, Rusija ir Prūsai vėl atnaujino derybas dėl Švedijos bendromis jėgomis apsupimo. Prūsai, numatę sau palankias aplinkybes praplėsti valstybę, ypatingai Lenkijos sąskaiton, atšaukė iš Reino fronto savo 18,000 korpa, ruošdamiesi panaudoti jį vietoje. Galų gale, švedai, kurie numatė, kad tokia leimanti pergalė negalės likti be įtakos į bendrą karinę - politinę būklę, nusprendė išlaukti ir pažiūrėti, kaip ta sąjungininkų pergalė atsilieps į Lenkijoje numatytas tolesnes operacijas ir į jų, didžiosios valstybės, problemas.

Taika, šį kartą, nebuvo pasiekta. Priversti Prancūziją sutikti sudaryti taiką buvo reikalinga po 1704 m. pergalės, ją pulti ir įrodyti Liudvikui XIV tolesnio pasipriešinimo beprasmiškumą. Kai 1705 m. birželio mėn. sąjungininkai, galų gale, pamėgino pulti Lotaringiją, tai prancūzai atsakė puolimu Flandrijoje, kur pastatė reorganizuotą ir žymiai sustiprintą kariuomenę. Tas prancūzų puolimas sumaišė visus sąjungininkų planus, tuo labiau, kad nesantaika jų tarpe virto tokia, jog tolesnis bendradarbiavimas pasidarė labai sunkus. Didelė dalis kariuomenės, kuri pagal susitarimą ir operacinį planą turėjo būti sutelkta, pavėlavo ir nustatytą laiką į koncentracijos vietą neatžygiavo. Prūsai savo jėgas visiškai atšaukė. Išdavoje visi pirmumai, kuriuos sąjungininkams davė praeitų metų didelė pergalė, buvo nustoti, ir kokio nors didesnio pasisekimo artimiausiu laiku neteko laukti. Karolis XII, po sąjungininkų pergalės ties Hoechstaedtu, manė reikalinga tam tikrą laiką išlaukti. 1705 m. vasarą jis įsitikino, kad susidariusi vakaruose būklė negresia jo planui, ir todėl jis pradėjo ruoštis 1705 m. kampanijai.

Iš 1704 m. karo veiksmų rytų fronte didžiausios reikšmės, žinoma, turėjo Karolio XII spalio ir lapkričio mėnesių veiksmai, kurių pasekmėje Augustas su savo saksų-rusų kariuomene buvo priverstas atsitraukti į Saksoniją. Švedai apsistojo išilgai Saksonijos — Lenkijos sienos ir sudarė tarp abiejų kraštų lyg ir barjerą. Ištisus 16 mėnesių Augustas II buvo atkirstas nuo Lenkijos ir buvo suvaržyti jo veiksmai. Šis faktas, kaip toliau pamatysime, turėjo labai didelės reikšmės visai karo eigai.

Beveik tuo pat laiku, 1704 m. rugsėjo mėn., kai Karolis XII pradėjo operaciją prieš Augustą II, norėdamas jį visiškai išstumti iš Lenkijos, jis kartu atnaujino ir derybas dėl bendradarbiavimo su Prūsais. Kadangi tos derybos, kurių pagrindą sudarė Karolio XII instrukcija savo pasiuntiniui Berlyne, ir pagal kurią abi valstybės pasižada "saugoti Prūsų ir Lenkijos sienas ir ginti jas nuo bet kurios puolančios kariuomenės", prie susitarimo neprivedė, tai jų eiga mus mažiau įdomauja. Dėl to ir nėra reikalo tas derybas smulkiau aptarti. Įdomesnis derybų momentas buvo tik tas, kad Karolis XII mėgino pasirodyti Lenkijos teritorijos neliečiamybės saugotojo vaidmenyje.

Kitas reikalas, kuris 1705 m. turėjo būti sutvarkytas, buvo Karolio XII padėties Lenkijoje stabilizavimas. Pagal tuometinę Lenkijos konstituciją, naujai išrinktas Lenkijos karalius įgaudavo valdžią tik nuo karūnacijos dienos. Reikia, Karolis XII galėjo sudaryti su Lenkija bendradarbiavimo sutartį ir, svarbiausia, sureguliuoti visus ekonominius klausimus, nuo kurių priklausė ir švedų ir Lenkijos kariuomenė, tik apvainikavęs Leščinskį.

Kas dėl Karolio XII priešų ir jų nusistatymo 1705 m. veiksams, tai jų veiksmų planas bendrais bruožais buvo nustatytas 1704 m. rugsėjo mėnesio protokolu, kurį Augusto vardu pasirašė saksų pasiuntinys Arnstedtas, o caro vardu didysis kancleris Golovinas. Pagrindinė proto-



Katorgininkas XVIII amž. Rusijoje.
Tų laikų graviūra.

kolo dalis kalba apie "generalinę konjungtiją", t. y., apie rusų ir saksų kariuomenių Lietuvoje, Kurše ir Lenkijoje sujungimą, kur švedų karalius "zur disposition beider hohen Allierten stehen muss" — turi stovėti abiejų augštųjų sąjungininkų dispozicijoje.

Rusijos valstietis XVIII amž. Tų laikų graviūra.



KARINĖ BŪKLĖ RYTŲ FRONTE 1705 M.

1705 m. pavasarį švedų kariuomenė Lenkijoje stovėjo tose pačiose vietose, kur ji sustojo privertusi Augustą II palikti Lenkijos teritoriją ir pasitraukti į savo kraštą. Vyriausioji būstinė buvo Ravicze, netoli Saksonijos sienos. Kariuomenė stovėjo plote, kuris guli tarp Saksonijos — Lenkijos sienos ir linijos (iš šiaurės į pietus) Tornas — Pjotrekov. Toliausiai į šiaurę. Vakarų Prūsuoje, stovėjo 4 dragūnų pulkai (gen. mjr. Meijerfelt) ir 1 pėstininkų pulkas Torne. Toliausiai į pietus, į Krokuvos sritį, buvo išstumtas generolas Strombergas. Švedų kariuomenė, apie kurią Karolis XII rašė, jog tai buvo stipriausia kariuomenė, kuriai jis kada nors vadovavo, susidėjo iš 32,000 vyrų. Prie jos prisidėjo dar 2,000 naujokų, kurie 1705 m. birželio mėnesio bėgyje atvyko iš Švedijos.

Kita švedų kariuomenė, gen. Adomo Liudviko Loevenhaupto vadovybėje, stovėjo Kurše. Kai 1704 m. pabaigoje gen. Loevenhaupto vadovybėn turėjo pereiti visa kariuomenė, kuriai

iki tol vadovavo gen. Slippenbachas, jis galėjo disponuoti net 12,000 vyrų. Tačiau, Slippenbacho daliniai atvykdavo pavėluodami, todėl Loevenhauptas, 1705 m. operacijų metu Kurše ir Lietuvoje, nepajėgdavo sutelkti vienon vieton daugiau kaip 8,000 vyrų.

Trečioji švedų kariuomenė, maždaug 6,000 vyrų, gen. ltn. Maydelio vadovybėje, stovėjo Suomijoje. Be to, Ryga, Pernau ir Tallinas turėjo savo stiprias įgulas.

Saksų kariuomenė 1704 m. karo veiksmų eigoje buvo padalinta. Dalis jos buvo suvesta į kavalerijos korpa, kuris, gen. ltn. Otto von Paykull vadovybėje, buvo atskirtas nuo pagrindinės kariuomenės ir stovėjo Lenkijoje. Tas korpas turėjo beveik 5,000 vyrų. Pagrindinė saksų kariuomenė, feldmaršalo von Steinau ir gen. ltn. von Schulenburg vadovybėje, pasitraukė į Saksoniją ir, atidavus 2,000 vyrų frontui ant Reino, ją sudarė nedaugiau kaip 10,000 pėstininkų ir 3,500 kavalerijos. Čia įėjo ir 1704 m. į Lenkiją atvykęs rusų korpas, kuris, po visų turėtų nuostolių, turėjo apie 6,000 vyrų.

Lietuvos ir Lenkijos karinės jėgos buvo, kaip ir anksčiau, padalintos tarp abiejų priešų. Švedų pusėje kariavo Sapiegos kariuomenė, kuri apėmė maždaug 3,000 vyrų ir Kievo vaivada su maždaug 6,000 vyrų. Prie švedų prisidėjo ir Spiczo starosta Teodoras Liubomirskis su 2,000 samdytų vengrų.

Augustui II ištikima liko Lietuvos kariuomenė ir didesnė Lenkijos karūnos kariuomenės dalis, iš viso apie 12,000 - 15,000 karių.

Apie rusų kariuomenę Prūsų pasiuntinys prie Petro savo 1705 m. sausio mėnesio raporte nurodo, kad Lietuvoje jos stovi apie 20-24,000 vyrų, iš kurių gen. Roenne 10,000 korpas bazavosi Vilniumi ir Kaunu. Iki 1705 m. birželio mėnesio rusų kariuomenės skaičius padidėjo iki 63,000. Gen. Roenne korpas, kaip ir anksčiau, tebestovėjo Vilniaus ir Kauno srityse, o likusi kariuomenė — Polocke, Vitebske ir Smolenske.

1705 metų pavasaris vėlinosi. Kovo pabaigoje šiek tiek atšilo, tačiau balandis ir gegužė buvo nepaprastai šalti ir lietingi. Žolė pradėjo augti labai vėlai, ir tas varžė kariuomenių judėjimą, ypatingai kavalerijos, kurios judrumas ypatingai priklausė nuo vietinio pašaro. Taigi, aplinkybės taip susiklojo, kad veiksmų iniciatyva priklausė carui Petruui. Principe jis laikėsi 1704 m. sudaryto plano, kuris numatė rusų ir saksų kariuomenes sujungti vienoj bendroj vadovybė, tik svyravo, kaip praktiškai tą sujungimą atlikti. Pirmoje eilėje saksų kariuomenei,

švedų izoliuotai Saksonijoje, buvo reikalinga duoti manevravimo laisvę.

Tą galima buvo atsiekti dviem keliais: žygiuoti Vyslos link ir į Lenkios gilumą, taip priverčiant švedus nuimti Saksonijos blokadą ir skubėti ginti Lenkiją, arba okupuoti visą Kuršą ir pulti Rygą, tuo priverčiant švedus skubėti vaduoti ją. Ir vienu ir kitu būdu buvo galima priversti Karolį XII atitraukti kariuomenę nuo Saksonijos sienų ir duoti saksams manevravimo laisvę ir progą mėginti susijungti su rusų kariuomene.

Kurį laiką caras Petras svyravo, negalėdamas nuspręsti, katram iš tų planų duoti pirmenybę. Galų gale, birželio 13 d. karo vadų pasitarime Polocke, Petras sutiko su saksų atstovo gen. von Paykull pasiūlymu: su pagrindine kariuomene žygiuoti Vyslos link ir tuo pat metu "pačiupinėti" švedus Kurše. Buvo nutarta, kad rusų feldmaršalas Šeremetjevas su 10,000 kariuomene žygiuos sunaikinti Kuršę stovinčius švedus ir okupuoti visą Kuršą, o pagrindinė rusų kariuomenė žygiuos Vyslos link, siekdamą Gardino, kaip artimiausio tikslo.

Šeremetjevas pradėjo veikti birželio pabaigoje — liepos pradžioje, prieš tai gavęs caro Petro sutikimą prisijungti prie savęs Roenne korpa iš Vilniaus ir Kauno srities. Tuo būdu Šeremetjevo kariuomenę sudarė sekančios dalys: 8 dragūnų pulkai (8,000), 3 pėstininkų pulkai (3,600) ir nemažiau kaip 2,000 kazokų ir totorių. Taigi, iš viso apie 13,000 vyrų. Jei priskaičiuoti dar ir gen. Roenne korpa, maždaug 10,000-11,000 vyrų, tai operacijoms prieš švedus Kurše ir Lietuvoje buvo paskirta apie 24,000 kariuomenės. Operacijoms prieš švedus tame fronte užsibaigus, Šeremetjevas turėjo prisijungti prie pagrindinės rusų kariuomenės Gardine.

Kaip žinome, generolas Roenne savo laiku gavo uždavinį išlaisvinti Biržus ir pradėjo žygi iš Polocko Biržų link. Žygio metu prie jo prisijungė sumuštos Vyšnioveckio kariuomenės likučiai ir tos Oginskio partijos, kurios, švedams spaudžiant, buvo priverstos pasitraukti į Lietuvos šiaurės rytų kampa. Generolas Roenne, kuriam nepasisekė Biržų išlaisvinti (nes pavėlavo), nužygiavo Vilniaus link ir apsistojo Vilniaus ir Kauno srityse. Vyšnioveckio kariuomenės likučiai (arti 2,000) atžygiavę drauge su rusais, ten ir liko. Tuo tarpu Oginskio partijos nepanoro atstitolinti nuo savų tėviškių (dauguma jų buvo iš Žemaitijos) ir sugrįžo į Lietuvos šiaurę.

(Bus daugiau)

VINCAS JONIKAS

BALADĖ APIE LIETUVĄ

Skaitau iš laiko knygu,
Kaip numirė šalis,
Nuvargusi užmigo
Senų laikų pilis.

Ramus prie kanklių savo
Sukniubo vaidyla, —
Kieme užviešpatavo
Siaubingoji tyla.

Tiktai, prie laužo mažo
Ugnies nebekarštos,
Mažvydas vienas rašo
Lietuviškus raštus.

Staiga iš rašto lapų
Prasiveržia aidai —
Lietuvi, tu iš kapo
Jau kelią suradai!

Tenai prabilo Daukša
Į svetimus stabus:

Nekeisim net į auksą
Savos tautos kalbos!

Jau Narbutas išgirdo,
Istoriją prikels, —
Valančius ja į širdis
Ir protus pasibels.

Ir Daukantas keliauja
Tėvų apgint garbės,
Po jo Maironis nauja
Mums giesme suskambės.

Pražysta atgimimas
Kaip ežero puta —
Sudunda sukilimo
Pirmoji armata.

Sušunka Sierakauskas
Korikams į ausis:
Tėvyne, susiglauski,
Mes lygūs čia visi!

Kudirka seną priešą
Jau svilina raštu,
Vydūnas tamsą plėšo
Suėmęs už kraštų.

Pro kartuves ateina
Bielinis knygnešys —
Lukšys už kraujo kainą
Mums laisvę įrašys.

Jau Darius ir Girėnas
Nusikala sparnus,
Malda — širdies ir plieno
Skambėjimas darnus.

Gimtos kalbos galybė
Sudunda iš raidžių, —
Kaip upę lietuvybę
Patvinstančią girdžiu.

Skaitau, laikai nušvinta,
Prisikelia šalis,
Išdygsta iš granito
Naujų laikų pilis.

1963.V.12.

Mūsų tradicijos, skyrių vardai ir šventės

RAMOVĖS Sąjungos čarteris yra nustatęs jos pavadinimą. Patinka jis ar ne, — reikia su faktu sutikti. Netinka dažnai kaitalioji savo pavardę. Tačiau, skyrių pavadinimų klausimas liko atviras. Jis nebuvo čarterio paliestas.

Ramovė yra karinė, tvarkinga, drausminga organizacija. Yra ji ir tautinė. Mums yra brangi tautos ir jos kariuomenės dabartis, ateitis ir praeitis. Yra brangūs moraliniai ryšiai su kraštu. Palaikytinos mūsų kariškos tradicijos.

Visai natūraliai, savaime, giliau nepagalvojus, paskiri besikuria sąjungos padaliniai, jokių ryšių su nesena ir sena praeitim nepaisydami, naujose aplinkybėse pasivadino daugiausiai savo buveinių, miestovardžių vardais. Nepasekta buvo amerikonišku numeruotų kuopų pavyzdžiu. Ir teisingai: vienas plikas numeris nedaug tepasako. Bet nedaug mūsų širdžiai ir sielai te-

pasako ir svetimo miesto vardas. Pav., Australijos ramovėnams — Vokietijos Memmingenas, ar mums, čekagiečiams — Anglijos Mančesteris. Jie mums svetimi, tolimi, atsitiktini... Mūsų skautai savo tuntų pavadinimais mus karius gražiai pralenkė.

Dažnai sakome, parašome ir net “rezoliucijomis” nutariame — daugiau glaustis prie savo krašto, daugiau boti Lietuvos kariuomenės tradicijų. O kaip yra su tomis tradicijomis? Kas jomis pasirūpino, surinko, ištyrė, surūšiavo, paskelbė? Atskyrė blogas nuo sektingų?

Padalinių pavadinimų — vardų srityje buvo tokia praktika: senovės mūsų valstybės, Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos pulkai buvo numeruoti visai nepriklausomai nuo lenkų Karūnos dalių. Bet be numerių dar turėjo ir savo vardus. Nes kai yra ko kiek daugiau, tai

numeris yra būtinybė ir trumpas, kasdienis, kariškas reikalas. O dalinio vardas — tai lyg šventiškas rūbas. Štai senovės Lietuvos pulkų keli vardų pavyzdžiai:

1. Jo Didybės Karaliaus ir Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gvardijos Pėstininkų Regimentas.
2. Jo Didybės Karaliaus ir Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Dragūnų Leibregimentas,
3. Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos Antroji Tautinės Kavalerijos Brigada,
4. NN Didžiojo Lietuvos Etmono Regimentas,
5. NN Priekinės Sargybos Totorių pulkas,
6. Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos Lauko Etmono Janičarų vėliava,
7. Vyriausiojo Lietuvos Tribunolo vėliava.

Atkurtos Lietuvos valstybės pulkai ir ypatingos įstaigos, gana greit, bent kiek apsitvarčius, greta, nuo pat įsisteigimo gautų numerių, buvo papuošti dar ir šefų vardais. Daugiausiai senovės garbingesnių valdovų ar karžygių vardais. Bet buvo ir gražių išimčių: Birutės ulonų, Geležinio Vilko dragūnų ir etmono Radvilo huzarų pulkai, Vytauto Didžiojo Atskira kuopa, Vytauto D-jo Karininkų kursai. Berods, nebuvo užmiršti ir mūsų didesnių miestų vardai.

Siūlau kolegoms ramovėnams pasekti šia gražia prasminga tradicija kiek papildant savo skyrių ligšiolinius vardus. Nebūtina pasivadinti senoviškais valdovų vardais. Turime dar daug nusipelnusių, garsių karžygių, vardų: Ostragiškis, Katkus, Rumbaudas, Goštautas, Monivydas... O iš naujų — kapitonas Darius, gen. Pečiulionis, kilniadvasis Skučas, partizanas Daumantas ir kt. Puiku būtų skyriaus vardu susirišti ir pagerbti garbingus pulkus, kurie 1919-1920 metais iš-

kovojo Lietuvai laisvę. Pav., 4-to pėstininkų Lietuvos Karaliaus Mindaugo pulko Ramovės skyrius Baltimorėje. Nesiūlau visai atmesti, nutylėti buveinės miestavardį. Tik pakeisti: ne Čikagos, bet — Čikagoje, ne Detroito, bet — Detroite ir p.

Statutas nustatė RAMOVĖS Sąjungos bendrą šventę lapkričio 23 d. Tai prasminga ir tvarkoje. Metų laikas neblogas šiauriniame žemės pusrutulyje: tinka rimtam paminėjimui — šventei bažnyčioje ir šiltoje salėje. Bet stokojame švenčių, kai oras yra malonesnis ir tinkamesnis išvykoms. O mes, kariai, mėgstame išsprukti nors vasarą iš didmiesčių į laukus, į miškus...

Skyriaus vardas rištų su skyriaus metine švente. Toji būtų lyg skyriaus vardadienis. Kiekvienas skyrius, pasirinkęs sau vardą, pritaikytų sau ir metinės šventės datą. Pritaikytų prie vardo, prie klimato ir prie kitokių vietinių sąlygų ir aplinkybių. Žinoma, maži nukrypimai nuo pasirinktos datos, dėl darbo sąlygų, neišvengiami. Būtų patogiau ir įvairiau. Kaimynai vieni kitus lankytų. Ir iš centro būtų lengviau atvykti, pabendrauti. Ryšiai ir veikla pagyvėtų, sustiprėtų. Ramovėnai būtų daugiau sujungti ir suartėti.

Dėl rimties, tvarkos ir orumo, kad keli skyriai nepasivadintų tuo pačiu vardu, siūlyčiau skyriaus susirinkime apsvarsčius ir eventualiai pasirinkus vardą, pranešti iki nustatyto laiko centrui, kur centro valdyba reikalą užbaigtų.

Tada jau būtų laikas sutvarkyti ir suvienodinti skyrių "blankų" turinį, kalbą ir išvaizdą.

Pastaba: šis straipsnis yra diskusinis. Atsakyti laiškais ar per KARIJ.

St. Dirmantas

žodis dėl KARIO naudai parengimo

Čikagoje jau sausio mėn. buvo kalbėta ir nutarta surengti vakarą. Atstovas Nasvytis pažadėjo sueiti su draugiškom organizacijom. Bet viskas taip ir liko. Nutarta — neįvykdyta. Bal. Brazdžionis buvo pasiūlęs surengti filmų vakarą, ir tas nutarimas buvo priimtas. Balandžio 28 d. ramovėnų susirinkimas ir vėl svarstė "Kariui" surengti gegužinę. Buvo pasiūlyta, naujos valdybos pritarė, bet ir vėl jokios komisijos nei aiškaus darbo. Susirinkime iškelta puiki mintis — surengti pakelyje tarp Detroito ir Čikagos bendrą ramovėnų suvažiavimą. Bet ir tas reikalas taip ir paliko... O juk būtų labai gražu, jei kurį sekmadienį, im-

tų, tų dviejų miestų ramovėnai ir suvažiuotų, ir suėję į gegužinę, pasilinksmintų, o "Kariui" pelno sudarytų! Siūlyčiau Union Pier lietuvių stovyklavietes. Tik skubiai ką nors darykim!

Balys Svalia

* * *

D. Gerb.:

KARIJ skaitau su didžiausiu įdomumu. Yra vienas iš mūsų visų nesupratimas — lietuvių kariuomenės reikalas — problemą palikti tik kariam. Tuo tarpu tik kario kardas užrėžė mūsų istorinės ir moderniosios Lietuvos ribas. Kariuomenė yra svarbiausias suverenumo pažy-

mys. Lietuvių literatūros ir meno priemonės panaudoja Lietuvos laisvės naikintojai, bet kariuomenę — ne.

Dažnai per lenkų radiją girdžiu, kaip jie gerbia savo karius — veteranus, invalidus. Deja, pas mus to nėra.

Aš lenkiu galvą prieš Jūsų šias dideles pastangas tęsti Lietuvos kariuomenės tradicijas. Nors ne kariuomenėje srityje, tačiau, kiek galiu, noriu pratęsti lietuvių architektūros tradicijas, deja, iš savųjų gaunu daugiau užmetimų, negu pritarimo. Tik svetimieji mano pastangas atžymi.

Su geriausiaisiais linkėjimais,

Jonas Mulokas, Chicago, III.

PASIKALBĒJIMAI SU STALINU

J. SKARDIS

Kalbēdamas apie senus pietu slāvju ir Rusijas ryšius, Džilas pabrēžē, kad rusu carai būvē aspiracijū. Rusu carai būvē už-interesuoti tik imperialistiška ekspansija, o pietu slāvai — tik īslaisvinimu. Stalinas su ta nuomone sūtko, pridēdamas, kad rusu carams trūko platesnio horizonto. Pasakodamas apie partizanu karā Jugoslavijojē, Džilas pasakē, kad jē neimā vokiečiu nelaisvēn, nes ir vokiečiai nužudā visus jugoslavus belaisvius.

Cia īsikišo Stalinas, papasakodamas, kaip vienas rusu kareivis, vedēs didelē vokiečiu belaisviu grupē, visus juos īšsaudē, palikēs tik vienā gyvā belaisvī. Kai rusu kareivio paklausē, kur yra belaisviai, tai jis pasisakē visus juos nudējēs, vykdydamas vyriausio karo vado īsakymā — nužudyti kiekvienā ligi paskutinio, o šis paliktas ir būvēs tas paskutinis. Apie vokiečius Stalinas īssireiškē, kad tai yra keisti žmonēs, kurie elgiasi, kaip avys. Kur avinas veda, ten avys seka. Stalinas dar pakartojē kažkieno pasakytā juokā, kad Vokietijoj negali īvykti jokia revolucija, nes vokiečiai īsmindytū žolē prie šālagatviu ...

Pobūvio metu Stalinas gavo net divi telegramas, kurias davē Džilui paskaityti. Antroji telegrama buvo īš Churchillo, kuriojē pranešama, kad sājungininku īssikēlimas Prancūzijojē prasidēs sekančijā dienā. Stalinas pradējē juoktis īš telegramos turinio. Esā, bus keliamsi ī Prancūzijā, jēigu nebus miglū. Ligi šiol vis kas nors žadamā īssikēlimā sutrukdydavo. Gal rytoj kas nors vėl sutrukdydys, o gal jē īssikēldami susitiks kēlis vokiečius ir, gali būti, vėl nebus īssikēlimo, bet tik pažadai, kaip paprastai... Tačiau Molotovas īsikišo, sakydamas, kad vakaru sājungininkai tikrai šī kartā mēgins īssikēlti Prancūzijojē.

Visus to vakaro pasikalbējumus suglaudēs, Džilas priējo īsvados, kad Stalinas apgalvotai bauginēs jugoslavū komunistu vadus, kad sumažintū santykiavimā su vakariečiais ir, tuo pačiu, pajungtū jugoslavū vedamā politikā savo reikalams.

Džilo galvojimu, tēs dienos pasaulis, kuriame jis ir sovietu vadai gyvenō, buvo nesibaigiantis, visuose frontuose ir visose srityse, mūšis. Viskas buvo nuplēšama ligi nuogumo, īvedama žūtbūtinē kova, kuriojē tik stipresnis ir apsukresnis galē-

jo īslikti. Tai buvo pasaulis, kuriamē nebuvo kitokio pasirinkimo, o tik pergalē, arba mirtis.

Jau paryčiui, priēs īssiskiriant su Stalinu, Džilas gavo dovanā Titui — kardā īš augščiausiojo sovieto, īteiktā Stalino.

Jo pirmojo vizito Maskvoje metu sovietu laikraščiai "Pravda" ir "Novoe Vremia", prašē Džilā parašyti straipsniū apie kovas Jugoslavijojē ir apie Tito. Džilo straipsniai buvo atspausdinti, bet apkartyti, īscenzūruoti, ir net gerokai sudarkyti, pakeičiant stiliū, bei atskirus īssireiškimus. "Pravda" īsmetē visā esmē apie jugoslavū vedamā kovā — naujā režimā ir socialinius pasikeitimus. Gi, "Novoe Vremia" atskleidē ir praktiškai īsmetē viskā, kas augštino Tito ir turējo īrodyti Tito asmenybēs reikšmē. īš pasikalbējimu su redaktoriais Džilui paaiškējo, kad Sov. Sājungojē niekas negali būti augštinamas ar īskeliamas, īsskyrus patī "tēvelj" Stalinā. Džilas visur pastebējo labai jau augštā nuomonē apie Stalinā ir jo "nepakeičiamū, stačiai talentingu, gabumu" augštinimā. Sovietu maršalas Konevas vieno īsgērimo metu pasakē Džilui, kad Stalinas yra visapusiškas gabumais apdovanotas žmogus, kuris stebētinai puikiai īvertina, bei permato vykstantj karā, o tai īgalina jī sēkmingai vadovauti. Būvēs kominterno galva ir bulgaru komunistu vadas Dimitrovas pasakē, kad vokiečiams priartējus prie Maskvos, sovietu vyriausybē persikēlē ī Kuibyševā, tačiau Stalinas pasilikēs Maskvoje, o per reholucijos šventē net priēmēs raudonosios armijos paradā, bei pasakēs kalbā. Tuo Stalinas atstatēs žmoniū pasitikējimā, bei viltis, o tas tuo laikū buvo vertingiau, negu geroko didumo armija. Tas pats Dimitrovas, pasikalbējime su Džilu, aiškiai paminējo Pabaltijoj valstybiū aneksijā, t.y. prievarta prijungimā prie Sov. Sājungos, o ne apie kokj mūsu komunistu svaičiojamā prisijungimā ar īslaisvinimā.

Džilo žodžiais, tiek svetimtaučiams tiek sovietiniams komunistams, Stalinas buvo, ne tiktai neginčijamai idealus vadas, bet dar visū idēju īskūnijimas ir naujos bendruomenēs sapnas.

Īkā Stalinas darē ar sakē, tas viskas turējo būti ir buvo teisinga, reikalinga ir pateisinama, net toki dalykai, kaip komunistiniai teismai,

garsieji "valymai", bei masinēs žudynēs. Tačiau, tas Stalino garbinimas bei idealizavimas, kartais, peržengdavo, stačiai, juokingas ribas. Štai, Stalinas buvo pasakēs, kad II-ras Pasaulinis karas baigsis 1942-rais metais ir tuo visi Sov. Sājungojē tvirtai tikējo. Kai Stalino pranašystē neīssipildē, tai visi tā pranašystē, žinoma, pamiršo, o pranašas īsliko nepraradēs savo viršžmogiškos galios.

ABEJONES

Antroji M. Džilo kelionē ī Maskvā ir antrasis susitikimas su Stalinu nebūtū īvykē, jē, jo paties žodžiais, jis nebūtū tapēs savo atvirumo auka.

Tuo laikū sovietu raudonoji armija veržēs ī Jugoslavijā ir 1944 m. rudenj užēmē Belgradā. To "īslaisvinimo" metu Raudonosios armijos daliniai ir pavieniai raudonarmiečiai īvykdē daug rimtū nusikaltimū ir užpuolimū, per kuriuos daug nukentējo Jugoslavijos civiliniai gyventojai ir kariai. Tiktai viename Jugoslavijos šiaurēs rytu kampelyje vietinēs valdžios īstaigos užregistravo 121 īsprievartavimā ir 111 īsprievartautujū nužudyti. Tojē pačiojē teritorijojē raudonarmiečiai īvykdē 1204 apiplēšimus, dažniausiai, dar ir smarkiai apmušdami savo aukas.

Jugoslavū komunistu vadams panašūs īvykiai sudarē rimtā politinē problemā, nes jē, kaip ir visi jugoslavū komunistai, idealizavo Raudonajā armijā ir griežtai baudē savuosius už panašius net mažesnius nusikaltimus. Dabar jugoslavū komunistai, lyg žado netekē, žiūrējo ī tos, ilgai lauktos, laisvę nešančios Raudonosios armijos nusikaltimus. Visa ši problema buvo komplikuojama fakto, kad Raudonosios armijos vadovybē buvo, stačiai, kurčias skundams dėl šiū īvykdytū nusikaltimū ir net susidarē īspūdis, kad buvo stengiamasi pateisinti ar apsaugoti savo nusikaltēlius.

Tuo reikalu susirinkē Tito būstinējē 4 vyriausieji jugoslavū komunistu vadai nusprendē šī nemalonū klausimā apkalbēti su vyriausiu sovietu karinēs misijos šefu gen. Korneev, o kad jam sudarytū geresnį īspūdį, tai ī tā susitikimā, bet Tito, Džilo, Kardelj ir Rankovič, nutarta buvo paimti dar ir 2 žymiausius jugoslavū karinius vadus — gen. Peko Dapkevič ir gen. Koča Popovič.

Kada Tito labai mandagiai ir švelniojē formojē īsdēstē šią problemā generolui Korneev, šis šurkščiai ir īšsaurkščiai atmetē visus kaltinimus šaukdamas, kad sovietu vyriausybēs vardu jis protestuojās priēs

tokius šmeižiamus pobūdžio prasi-manymus, daromas "laisvę nešančiai" Raudonajai armijai. . . Cia įsikišo Džilas pasakydamas, kad visa problema glūdi fakte, kurį komunizmo priešai naudoja prieš juos, lygindami šiuos raudonarmiečių nusikaltimus su ang-lų karių elgesiu, kurie neįsivelia į tokius nevalyvus nuotykius. Ir čia generolas Korneev šiuurkščiai reagavo parodydamas visišką supratimo trū-kumą ir griežčiausiai protestuodamas prieš Raudonosios armijos įžeidimą, lyginant ją su kapitalistinių kraštų armijomis. Taip susitikimas su gen. Korneevu baigėsi be rezultatų, nors buvo pastebėta, kad po to sovietų vadai pradėjo griežčiau reaguoti į sa-vo karių daromus nusikaltimus. Kai gen. Korneev apleido Belgradą, kai kurie Džilo draugai primindavo Dži-lui jo pasakytus žodžius tame susi-rinkime. Vieni iš jų primindavo tai švelnioje formoje, o kiti net griež-čiau. Džilas prisipažįsta, kad jis ne-turėjęs minties palyginti sovietų ar-miją su britų kariais, kurie čia tu-rėjo tik misiją. Jis norėjęs tik kon-slatuoti aiškiai matomus faktus ir pa-tiekti savo reagavimą politinei pro-blemai, o, be to, buvęs išprovokuo-tas gen. Korneevu parodyto užsispy-rusio nenoro suprasti reikalą. Džilas sakosi, kad tuo laiku Raudonoji ar-mija jam buvusi tokia pat miela, kaip ir gen. Korneevas, tačiau jo augšta užimamoji vieta neleidusi jam tylėti, kada jugoslavų moterys buvo prievartaujamos, kariai ir civiliai gy-ventojai užgauliojami, įžeidinėjami ir apiplėšiami. Šis Džilo pasisakymas ir keletas kitų dalykų buvo priežas-tis pirmosios trinties jugoslavų ir so-vietų vadų tarpe, o taip pat buvo ir priežastis, kodėl Džilas nebuvo de-koruotas Suvorovo ordinu, kada juo buvo apdalinėti kiti vadovaujantieji jugoslavų komunistų centro komite-to nariai.

1945 m. pradžioje sovietų agentai Jugoslavijoje pradėjo skleisti gandas apie Džilo "trockizmą", tačiau grei-tai tą metę, nes tai buvo nesąmonė, o, be to, jugoslavų ir sovietų santy-kiai vėl šiek tiek pagerėjo. Nežiūrin-to, Džilas pasijuto esąs beveik izo-liuotas, daugumos savo draugų smer-kiamas. Jis buvo paskendęs giliose abejonėse bei klausimuose, kurių pats, kaip komunistas, nesugebėjo at-sakyti. Tuo pačiu laiku Džilas jau-dinosi ir dėl kitų sovietų vyriausy-bės atstovų veiksmų. Kai Sov. Sąjun-ga paskyrė Jugoslavijai didelę pašal-pą kviečių pavidale, tai paaiškėjo, kad tuos kviečius sovietai buvo atė-mę iš vokiečių, o vokiečiai, tuos pa-čius kviečius, buvo sugrobę iš jugo-slavų žemdirbių. Tuo pačiu laiku so-

vietų žvalgyba pradėjo masinį šnipų rekrutavimą, užverbuodami emigran-tus baltuosius rusus, jugoslavus ir net kai kuriuos asmenis, dirbusius jugoslavų komunistų centro komite-te. Prieš ką ir kuriam tikslui šie šnipai buvo reikalingi?

Agitacijos bei propagandos sekto-riuje, kuriam vadovavo Džilas, jau-tėsi trynimasis su sovietų atstovais. Sovietų spauda stengėsi sistematin-gai iškraipyti ir sumažinti jugosla-vų komunistų vedamos kovos reikšmę bei vertę ir kuo toliau, tuo daugiau, pajungti jugoslavų propagandą savo reikalams. Be to, įvairių augštų so-vietų pareigūnų Jugoslavijoje gausūs bei triukšmingi išgėrimai, į kuriuos jie stengėsi įvilioti ir jugoslavų va-dus, Džilo ir daugelio kitų akyse tik-tai patvirtino sovietų idealų nesuta-pimą su jų veiksmiais; etikos išpažini-mą žodžiais, bet be moralinio at-sakingumo veiksmuose. Įvairių abejo-nių bei neišsprendžiamų klausimų kankinamas Džilas, staiga, atrado sa-vo neišnykusius jaunystės ryšius su gamta. Jis pradėjo dažnai išvykti medžioti ir pastebėti, kaip yra gra-žu gamtoje užsimirštant partiją ir revoliuciją. Tačiau įvykių pats kartu-mas buvo dar tik prasidėjęs.

1944-45 m. žiemą didelė Jugosla-vijos vyriausybės delegacija vyko į Maskvą. Šioje delegacijoje, be įvairių augštų pareigūnų, vyko ir draugė Mitra Mitrovič, Džilo žmona, kuri jam vėliau viską papasakojo. Plačiau neliečiant apie šios delegacijos užda-vinius bei jų vykdymo sėkmingumą, negalima praleisti nepaminėjus, kad šios delegacijos vadovas buvo Jugo-slavijos komunistų centro komiteto narys ir pramonės ministeris Andri-ja Hebrang, buvęs Kroatijos kompar-tijos sekretorius, kuris, kaip vėliau paaiškėjo, smulkiai pranešinėjo sovie-tų pareigūnams viską, kas darėsi ju-goslavų centro komitete.

Moralinį "malonės smūgį" šiai de-legacijai uždrožęs, savaime aišku, pats tėvelis Stalinas, kuris surinkęs visą delegaciją Kremliuje, puikiai juos vaišino ir patiekė tokių puikų vaidinimą, kokį galima atrasti tik šėkspyro veikaluose. Stalinas kriti-kavo jugoslavų armiją ir jos admi-nistravimą, o paskui pradėjo Džilo asmens puolimą. Jis sužadintai pa-sakojo, kaip ir kiek Raudonoji armi-ja buvo iškentėjusi ir kokius baisu-mus bei sunkumus ji turėjo išgyven-ti, žygiuodama tūkstančius kilomet-rų karo sunaikintais kraštais. Stali-nas pradėjo verkti ir šaukti, kad ši-tokia didvyriška armija buvo įžeis-ta ir ne kienu kito, o Džilo, iš kurio jis to mažiausiai tikėjosi ir kurį jis taip gražiai buvo priėmęs. Ar Dži-

las negalys suprasti, kad kareivis, žy-giaavęs tūkstančius kilometrų per kraują, ugnį ir mirtį, nori truputį pasidžiaugti moterimi ar pasiimti ko-kią smulkmeną!?! Stalinas dažnai už-gėrinėjo svečius (kėlė tostus), gy-rė vieną, juokavo su kitu, pabučiavo Džilo žmoną todėl, kad ji serbė, o po to, vėl liejo ašaras apie Raudo-nosios armijos išgyventus sunkumus ir jugoslavų nedėkingumą. Toliau vi-so to vaidinimo pagrindiniai vaidme-nys buvo pasidalinti tarp Stalino ir Molotovo ir viskas pasiekė augščiausio laipsnio, kai Stalinas tragiško užsidegimo nuotaikoje vėl pabučiavo Džilo žmoną ir pasakė, kad šis mei-lutis mostas yra jo daromas su rizi-ka būti apkaltintam išprievartavimu.

Jugoslavų delegacija sugrįžo iš Maskvos visai apstulbinta, priglušinta ir labai prislėgtos nuotaikos.

Tuo laiku Džilo atskyrimas dar pa-didėjo ir dėl jo "nedėkingumo" Rau-donajai armijai ir dėl Stalino aša-rų. Dar daugiau apleistas Džilas nu-kreipė savo energiją į knygas ir plunksną, tuo rasdamas pabėgimą nuo visų jį apsėdusių sunkumų ir nesusipratimų.

1945 m. pavasarį vėl nauja Jugo-slavijos delegacija vyko į Maskvą. Šį kartą delegacijai vadovavo pats Tito, be kurio kartu vyko užsienių reika-lų ministeris, du ekonomikos minis-teriai ir Džilas. Tito paskyrė Džilą delegacijon, nes sovietai neprieštara-vo. Džilas spėja, kad jo paskyrimas buvo surištas su pageidavimu užbaig-ti tą visą ginčą dėl Raudonosios ar-mijos "įžaidimo" tiesioginiu kontak-tu. Džilas jautė, kad apie jį Belgra-de susidarė vis didėjančios įtamos atmosfera, lyg kad jis būtų žemai kritęs, ar kokį, jei ne nusikaltimą, tai bent "jovalaį" sujaukęs. Gi tokiam asmeniui nieko daugiau nelikę, kaip atgailauti, kokių nors būdu atsidu-odant pačio Stalino geraširdiškumui. Tačiau Džilas sakėsi nesijautęs atgai-laujančiu ir nematęs reikalo, kodėl jis turėtų tokiu būti. Kelionės metu Džilas jautė, kad kai kurie delega-cijos nariai, buvę jo artimi ginklo ir idėjos draugai, net buvę kartu su juo kalėjime, vengė jo, kad nesuda-rytų pavojaus savo užimamai vietai vyriausybėje ir partijoje. Pats Tito laikėsi lyg nieko nebūtų atsitikę, ne-parodė jokių jausmų ir nepareikšė šiuo reikalu savo nuomonės. Nežiū-rint to, Džilas įtarė, kad dėl politi-nių priežasčių Tito buvo jo pusėje ir todėl paėmė jį delegacijos sudė-tin. Delegacijos nariai vykę lėktuvu, dėl nepalankių oro sąlygų, visi su-sirgo. Džilas kelionėje irgi blogai jautėsi, tačiau tai buvusi kitokia li-ga, ar, tikriau pasakius, bloga nuo-

taika, o tikrasis slogutis vis didėjo artėjant prie Maskvos.

Maskvos aerodrome delegaciją pasitiko sovietų komitetas, vadovaujamas paties Molotovo, kuris šaltai padavė ranką Džilui, nesišypsodamas ir lyg jo nepažindamas. Tito, kuris tuo laiku labai blogai jautėsi, buvo paimitas į specialiai jam paskirtą vilą, o visa delegacija patalpinta į Metropolio viešbutį.

Jau kitą dieną, po atvykimo Maskvon, Džilui ir dar porai augštųjų jugoslavų komunistų pradėjo telefonu skambinti ir bandyti užvesti pažintis įvairios "katiušos". Džilas spėjo, kad tai buvo sovietų slaptosios policijos spąstai, į kuriuos pakliuvę, jie vėliau galėjo būti šantažuojami, tuo labiau, kad Maskvoje užsieniečiai buvo labiau saugomi ir sekami, kaip kitose kurioje pasaulio vietoje. Džilas išpėjo savo draugus komunistus ir uždraudė su viršminėtos klasės moteriškėmis bet kokius santykius. Tuo laiku jis prisipažįsta — bjaurėjosi sovietų naudojamomis priemonėmis metodais, tačiau tikėjo, kad tuo pačiu metu galima būti komunistu ir likti laisvu žmogui.

Sovietų Sąjungos ir Jugoslavijos sutarties pasirašymas įvyko balandžio 11-tą dieną Kremliuje labai siaurame abiejų pusių pareigūnų ratelyje, dalyvaujant sovietų fotografams. Vienintelis ryškesnis to vakaro nuotykis įvyko, kai Stalinas laikydamas šampano stiklą, kreipėsi į padavėją, pakviesdamas jį sumušti stiklais. Padavėjas sumišo, tačiau, kai Stalinas paklausė, ar jis nenorįs išgerti už sovietų ir jugoslavų draugystę, tas paklusniai paėmė stiklą ir išgėrė ligi dugno. Nors tai buvo nepaprasta ir šiek tiek demagogiška scena, tačiau, visi į tai žiūrėjo su laiminančiais šypsniais, lyg tai būtų buvęs Stalino pagarbos išreiškimas paprastiesiems žmonėms ir jo artumo parodymas jiems. Tai buvo pirma proga Džilui vėl susitikti su Stalinu, kurio veido išraiška buvo nemaloni ir kuris nei vienu žodžiu nesikreipė į Džilą. Matomai ginčas dėl raudonarmiečių nusikaltimų nebuvo nei užmirštas nei atleistas. Nieko Stalinas nesakė ir laike vakarienės Kremliuje, po kurios visiems pobūvio dalyviams buvo rodomi filmai. Galų gale visi pavargo nuo tostų, valgio ir nuo filmų. Atsisveikinant Stalinas padavė Džilui ranką nepratardamas nei vieno žodžio. Džilas tuo laiku sakosi buvęs abejingas ir šaltas ir pagalvojęs, kad gyvenimas yra įmanomas ir be Stalino meilės. . .

Už poros dienų įvyko oficialūs pietūs Katerinos rūmuose. Tito buvo pasodintas Stalino kairėje, o iš deš-

nės sėdėjo Kalininas, buvęs tuo laiku augščiausios tarybos prezidentas. Džilas sėdėjo Kalinino kairėje, o jiems iš priekio sėdėjo Molotovas. Kiti augštieji sovietų ir jugoslavų pareigūnai buvo susodinti ratui aplinkui stalą. Įtempta atmosfera tuo laiku atrodė dar nenatūralesnė, nes visi, išskyrus jugoslavų užsienių reikalų ministrį dr. Šubašič, buvo komunistai, tačiau vieni kitus užgerdami vadino "ponais", mat, buvo griežtai laikomasi tarptautinio protokolo, lyg tai būtų buvęs skirtingų sistemų ir skirtingų ideologijų atstovų pobūvis. Tuo laiku sovietų ir jugoslavų santykiai nebuvo gadinami sovietinės hegemonijos ir varžybų dėl prestižo komunistiniame pasaulyje. Gi, santykiai tarp Sov. Sąjungos ir vakariečių buvo dar karo meto "medaus mėnesyje". Sovietų vyriausybė, prisilaikydama tų visų formalumų, norėjo išvengti skundų dėl nesiskaitymo su Jugoslavija kaip su nepriklausoma valstybe tik todėl, kad ji komunistinė valstybė. Tik vėliau, kai sovietai gerai įsitvirtino Rytų Europoje, visi formalumai ir protokolai buvo pašalinti kaip buržuaziniai bei nacionalistiniai prietariai. Pagaliau Stalinas pralaužė ledą, jis tik vienas tai galėjo padaryti neišstatydamas savęs kritikos pavojui. Jis atsistojo, pakėlė stiklą ir kreipėsi į Tito, pavadindamas jį "draugu" ir pridėdamas, kad jį ponu nevadinsias. Tas atstatė draugišką nuotaiką ir atleido įtemptą atmosferą. Dr. Šubašič taip pat laimingai šypsojosi, nors sunku buvo patikėti, kad tai darė nuoširdžiai. Senas dėdė Kalininas, kuris labai silpnai matė, turėjo sunkumų siekdamas savo stiklą, lėkštę ar duoną, todėl Džilas jam visą laiką padėjo. Tito, kuris tik prieš porą valandų buvo padaręs Kalininui oficialų vizitą, sakė Džilui, kad Kalininas dar ne visai nusenęs. Tačiau dabar kiekvienas galėjo matyti, kad tai buvo netiesa, o Stalinas, žinodamas Kalinino nusenimą, dar iškretė jam pokštą. Kai šis paprašė Tito jugoslavų cigaretės, tai Stalinas sušuko, kad neimtų, nes tai kapitalistiškos cigaretės. Sumišęs Kalininas drebančiais pirštais išmetė paimtą cigaretę, kas labai pralinksmino Staliną. Kiek vėliau Stalinas pakėlė tostą "mūsų prezidento" Kalinino garbei, tačiau savaime buvo aišku, tai buvo tik paprastas mandagumo pareiškimas tam, kuris jau seniai buvo tik didelį vardą turinti iškamša. Šiame platesniame ir daugiau oficialiame ratelyje Stalino dievinimas buvo dar daugiau pastebimas. Džilas dabar daro išvadą, kad Stalino garbinimas arba "asmenybės kultas", kaip da-

bar tas vadinama, buvo Stalino artimųjų ratelio ir biurokratijos darbas kuriems buvo reikalingas toks vadas. Paverčiamas dievinama asmenybe, Stalinas pasidarė toks galingas, kad, laikui bėgant, jis nustojė kreipęs dėmesį į besikeičiančius reikalavimus ir pageidavimus tų, kurie jį taip išaugstino. Jo kraštas buvo alkanas, nualintas ir griuvėsiuose, tačiau jo armijos ar maršalai buvo apaugę taukais ir apsinkinti medaliais, girti vodka ir pergale, jau buvo prispaudę po savo batais pusę Europos. Stalinas buvo tvirtai įsitikinęs, kad netrukus nutremps ir kitą Europos pusę. Jis žinojo esąs žiauriausia ir pati despotiškiausia asmenybė visoje žmonijos istorijoje, tačiau tas jo nė kiek nejaudino. Stalinas buvo įsitikinęs, kad jis vykdo istorinius sprendimus. Stalinui sekė o juk pasisekimas pasaulyje yra tiesos kriterijus — teisingumo matas! Gi dėl sąžinės, tai ar ji iš viso egzistuoja? Ji neturėjo vietos Stalino filosofijoje, o dar mažiau jo veikimuose. Galų gale, žmogus yra produktyvių jėgų gaminytis!

Stalinas duodavo įkvėpimą poetams, orkestrai grodavo jo garbei kantatas, filosofai rašė knygas apie jo posakius, o kankiniai mirdavo šaukdami jo vardą. Dabar Stalinas buvo didžiausias nugalėtojas didžiausiame savo valstybės istorijos kare. Jis buvo absoliutus šeštosis pasaulio dalies valdovas, jo galybė, be jokių kliūčių, plėtėsi toliau.

Stalinas juodaudavo su savo pavaldiniais, vadindamas juos "draugais", tačiau jis tai nedarė iš savo valdoviško dosnumo ar didžiadvasiškumo, o tik todėl, kad jam patikdavo nukopti žemyn iš savo Olimpo viršūnių, nes juk jis gyveno žmonių tarpe ir turėjo kartas nuo karto parodyti, kad individas be kolektyvo yra niekas.

Džilas buvo maloniai nustebintas, kai jį pakvietė vakarienės į Stalino vilą. Apie tai nežinojo tik Dr. Šubašič. Be Džilo, ten dalyvavo tik Jugoslavijos komunistiniai ministrai, o iš sovietų pusės — tik artimiausieji Stalino draugai: Malenkovas, Bulganinas, Beria, sovietų generalinio štabo šefo pavaduotojas gen. Antonovas ir, žinoma, Molotovas. Beria buvęs, turbūt, pats mažiausio ūgio iš viso Stalino politbiuro, tačiau, stambokas, pažaliavusiai išblyškęs ir su minkštomis, drėgnomis rankomis. Jo keturkampė burna ir už pensę akinius išsivertę akys Džilui priminė Belgrado karališkosios policijos šefą Vujkovič, pasižymėjusį komunistiniais kankinimais.

(Bus daugiau)

Redaguoja —
š. P. Petrušaitis,
1561 Holmes Av.,
Racine, Wisc.

TREMTIES TRIMITAS

AR NE TAIP TURĖTŲ BŪTI?

A. VALATKAITIS

Šimto metų nuo 1863 m. sukilimo prieš rusų okupaciją sukaktuvių proga, į Lietuvos Centro rūmus rinkosi minia mūsų tautiečių. Kairie nešėsi susuktas savų organizacijų vėliavas. Visur kaip bitės zujo skautai ir skautės. Lietuvių centras užė kaip avilys.

—Duokite kelią, duokite kelią! — netrukus pasigirdo balsai jau gerokai pražilusių tvarkdarių, ant kurių kairės rankovės žaliavo tarnybiniai raiščiai su išsiuvinėtais ant jų šauliškais ženklais.

Iš rūmų į aikštę išbėgo šautuvais nešini, pilkomis uniformomis apsirengę, žvalūs šauliai. Kaip bematant, šaulys — viršila juos išrikiavo. Dešiniajame sparne atsistojo vyrai su sidabriniais dirželiais prie kepurių ir ažuolo lapais apikaklėse. Jie buvo be šautuvų. Tai kuopos valdyba. Kairiajame sparne rikiavosi šaulės, apsirengusios, kaip karalaitės, mūsų tautiniais rūbais. Į kairę nuo šaulių rikiavosi skautija ir kitos organizacijos.

— Lygiuok! — nuskambėjo viršilos komanda.

Pritilusi minia smalsiai, su pasigėrėjimu, stebėjo šaulius, Iš rūmų išėjo šaulių kuopos vadas, buvęs N pulko kapitonas Y, kuris kartu buvo ir kuopos valdybos pirmininkas.

— Ramiai! Pagarba dešinèn! — sukomandavo viršila.

Kuopos vadas, išklausęs trumpą viršilos raportą, pasisveikino su šauliais:

—Sveiki, šauliai!

— Sveiks, tamsta! — kaip vienas, garsiai atsakė visa kuopa.

— Sveikos, šaulės! — pasisveikino ir su sėmis vadas.

Gal jų atsakymas ir ne toks jau vienbalsis buvo, tačiau jų tiesi rikiuotė buvo be priekaištų, lygiai kaip ir šaulių—vyrų.

Ginkluotai sargybai palydint, išnešama žalia, sidabru ir auksu žvilganti, šaulių vėliava, perrišta juodu gėdulo kaspiniu. Vėl komanda:

— Vėliavą ginklu gerbk!

Vyrai publikoje nusiėmė skrybėles. Ten pat buvę keli lietuviai, JAV kariuomenės kariai atosogose, kariškai saljutavo.

Galutinai susitvarkius, pasirošta rikiuotėje eiti į nepertoli esančią lietuvių parapijos bažnyčią.

— Dešinèn! Ant peties! Kairèn suk, žengte marš! — O kai eiseną kaip reikiant išsitiesė:

— Daina!

— “Tau, sesute, puikios gėlės. . .!” — sodriu balsu pradėjo jaunas, augšto ūgio, inteligentiško veido, gal būt universiteto studentas, šaulys.

— “O man kardas prie šalies. . .!” — griausmu pritarė kuopos šauliai.

Šaligatvyje stovėjusi senutė, Amerikos lietuvių, nosinaite nubraukė neklusnią ašarėlę ir, atsidususi, sužnabzdėjo:

— Taip! Tai mūsų šauliai. . . Mūsų pažiba!

Lygios kaip styga gretos ritmiškai į dainos taktą, lyg karo mokyklos kariūnai, žygiavo pirmyn. Visų jų veidai pažįstami. Greta fabriko darbininko, žurnalisto, studento, smulkaus biznieriaus, mokytojo, žygiavo ir dar labai jauni vyresnieji lituanistinės mokyklos moksleiviai. Išsirikiavę ne pagal amžių, ar visuomeninę padėtį, bet pagal ūgį. Kaip kasdieniniame gyvenime nėra mūsų tarpe ponų ir tarnų, nes visi esame tik broliai ir sesės lietuviai, taip rikiuotėje esame tiktai broliai ir sesės šauliai. Uniformose esamieji laipsnių ar pareigų ženklai tereiškė, kad juo augštesnis tavo laipsnis, tuo didesnė tavo atsakomybė, tuo didesnis esi tėvynės ir savo brolių bei sesių tarnas. Būrių dešiniajame sparne žingsniavo jau gerokai pražilu-

siais pausiais vyrai su puskarininkio ženklais apikaklėse. Tai buvę nepriklausomos Lietuvos liktiniai. Užpakaly kuopos — viršila, kad ir nebejaunas, bet tvirtas kaip Lietuvos ažuolas. Į koją stengėsi pataikyti ir skautai bei kitų organizacijų dalyviai.

Vienas skautukas dar tyliai paklausė greta žygiuojančio draugininko:

—O kodėl prie šaulių vėliavos juodas kaspinas?

— Tai gėdulo ženklas, kad Lietuva pavergta. Šauliai jį nuriš, kai tėvynė vėl bus nepriklausoma, — trumpai paaiškino jam draugininkas.

Šautuvai buvo sustatyti į gubas klebonijos kieme. Prie jų paliktas sargybinis. Šauliai rikiuotėje suėjo į bažnyčią.

Po Mišių, kurių metu gražiai giedojo mišrus šaulių choras, visos organizacijos, su dainuojančia šaulių kuopa priešaky, grįžo į iškilmių aikštę.

Iš abiejų pusių didingo paminko — kopytkryžiaus žuvusiems dėl Lietuvos laisvės, išdidžiai, greta viena kitos, plėvesavo JAV ir Lietuvos tautinės vėliavos. Iškilmingai sugiedotas Amerikos Himnas. Po trumpos vietos Lietuvių Bendruomenės pirmininko prakalbos, prie paminklo visuomenės atstovai uždegė aukurą ir organizacijos padėjo savo vainikus. Bet visų akis traukė puošniausias šaulių vainikas, Vyties skydo formos, sudėtas iš gyvų gėlių.

Vyksta žuvusių pagerbimas.

—Žuvusius dėl Lietuvos nepriklausomybės, šautuvu gerbk! — komanduoja šaulių kuopos vadas.

Vėliavos leidžiamos pusiau stiebo. Šaulių choras gieda:

—“Kovoj jūs jau žuot”... .

Retas kuris pajėgia sulaikyti ašaras... .

Po neilgų apeigų, Lietuvos Himnas, Marija, Marija ir, vėl pagal komandą, šauliai subėga į rūmus. Aikštė ištuštėja. Visi susirenka į salę iškilmingam aktui ir meno programai. Vakarė, žinoma, vaišės ir tur būt šokiai.

Kur tas viskas galėjo įvykti? Ir kodėl rikiuotė, šautuvai, komandos ir karinės dainos? Kas gi tai, militarizmas? Kam mums šiandien to reikia? Kas tuos šautuvus mums duos? Ne gi jau mobilizuoja? Karas?

Nesame militaristai. Esame tačiau tylios kovos pačiame viduryje, taigi karo padėtyje. Prsipažinkime, esame jau gerokai patižę. Mums reikalinga moralinė mobilizacija. Nes tik tokiu būdu tegalėsime būti pajėgūs fiziniai ir dvasiniai dalyvauti kovoje ir, ne tik atlaikyti lietuviškumo frontą, bet ir būti parengtyje kovai dėl

Lietuvos Nepriklausomybės. Užtat mums, šauliams, būtinas karinis susitvarkymas, nuo kurio gal jau kiek atpratome.

Šautuvai? Neišgerk, broli, poros bonkų konjako, štai ir šautuvas. Apmokymui ir iškilnėms jo užteks. Tiek JAV, tiek Kanadoje, esame legali organizacija. Tad tokiems reikalams, o ir sportiniam šaudymui, gyvenamų kraštų vyriausybės mums šautuvų nepavydi. Kai ateis laikas susiremti su priešu, gausime ir geresnių ginklų.

Karinė tvarka neleis mums galutinai ištižti. Rikiuotė kiekvieną padaro vyrų. Drausmė ir karinė daina bei šauliškame gyvenime praktikuojamos karinės tradicijos palaikys mūsų dvasios kovingumo lygį. Ir visa tai nėra neįmanoma, jei tiek šauliai, tiek jų kiekvieno padalinio vadovybė to norės. Atsiminkime viena, kad kultūriniai darbai nors ir yra mums privalomi, tačiau juk nesame vien tik vaidinimų, koncertų ir šokių vakarėlių rengimo organizacija. Jei norime vadintis Lietuvos garbingo šaulio vardu, tai ir eikime tikroju šaulišku keliu.



Š. Alfonsas VALATKAITIS, LŠST pirmasis ir dabartinis CV I-sis vicepirmininkas, vienas iš keturių jos pirmųjų atkūrėjų. Šaulys nuo 1919 m. lapkričio mėn., ejęs įvairias pareigas LŠS-je. Pavandenės būrio vad., Mažeikių rinktinės (tada skyriaus) vad., Kretingos rinkt. tar. narys, Geležinkelių rinkt. tar. narys ir teatro vadovas. Čikagos Vytauto Didžiojo š. kuopos įkūrėjas ir nuolatinis jos valdybos narys. Spaudos bendradarbis ir kitų organizacijų aktyvus veikėjas.

Didžiai Gerbiamieji ir Brangūs Broliai Šauliai

Džiaugiuos ir dėkoju gavęs Tamstų sveikinimą ir linkėjimus mano 70-jo gimtadienio proga.

Ag, jau per tiek tremties metų visi labai išsiilgom savo tautos žemės, savo padangės, savų namų, savo gamtos grožybės! Alkstame ir trokštame svetur.

Manau, kad ir tie lietuviai, kurie paskendo Amerikos patogumuose, kurie pamiršo gal net vargstančius brolius sovietų vergijoje ar Sibiro pūgose, žuvusius Lėnos žiotyse, ir jie gal atsipieikės ir susirgs tėvynės ilgesio liga ir įsijungs į kovą dėl Laisvės. Čia gal ir yra pirmutinis šaulio darbas tremtyje: neduoti lietuviui paskęsti amerikozime, nubyrėti nuo tautos.

Per trumpai buvome nepriklausomi, per mažai susišaulinome; labiausiai už visus kitus nukentėjome nuo bolševikų, — tūkstančių veiklių brolių netekome, per tat ir mūsų veikimas tremtyje atrodo per silpnas tautos gyvybei palaikyti. Reikia tat dirbti talkoje su kitais.

Ir mūsų spauda mažai šauliška: dažnai ne su okupantu kviečia kovoti, bet daug prisibara savo tarpe; dar ir dabar neišrikiuota visuomenė vieningame kovos fronte dėl tautos laisvės.

Sveikinu susibūrusius šaulių darban. Linkiu šauliams augti skaičiumi ir stiprėti šaulinėje dvasioje. Mokėmės iš Pūtvio: "... šaulys — tai ginkluotas lietuvis". Kai negalime

dirbti karinio darbo, tai ginkluokimės mokslu. Šaulys šviesi asmenybė, augštos moralės. Šaulio žodis — garbės žodis. Visi lietuviai turi būti garbūs, bet šauliai turi būti pavyzdžiai. Šauliai turi skirtis iš kitų savo tradiciniu ženkliu, kuris turi atstoti uniformą.

Šauliškame asmenybės ugdyme labai svarbu būtų turėti kiekvieno šaulio šeimoje Šaulių Sąjungos Įkūrėjo V. Pūtvio raštus, kurie yra šauliams lyg evangelija. Šįmet sueina 30 metų, kai buvo išleistas Pūtvio raštų II tomas, kitais metais bus 30 metų, kai išėjo III tomas. Pirmasis tomas turėjo sudaryti Pūtvio biografiją, kuri ir buvo paruošta šaulio A. Mantauto.

Turint Šaulių S-gos Įkūrėjo raštus, dar išleidus Š. S-gos istoriją, parašytą istoriko d-ro Matuso, organizacijos gyvybingumui būtų daug padaryta. Darbo baras didelis ir reikšmingas. Tat, vykdykime uoliai mūsų didįjį šūkį: "švieskis ir šviesk". Atleiskite už mano ilgą Jums laišką. Kalbėjau širdimi.

Reiškiu gilią pagarbos žodį ir linkiu sėkmingo darbo Jūsų broliškoje vienybėje.

Jūsų plk. Pr. Saladžius,
buv. Lietuvos Šaulių S-gos Vadas,
dabar jau senas šaulys

1963 m. balandžio mėn. 12 d.
Rochester, N. Y.

Pastaba: LŠST CV sveikino raštu plk. Pr. Saladžių jo 70-jo gimtadienio proga. Be formalių sveikinių rašte buvo parašyta, kad buvęs LŠS-gos Vadas pasisakytų dėl tremties šaulių veiklos. Todėl, Gerb. Jubiliatas savo laiške tuo reikalu pasisako ir duoda patarimų bei pasiūlymų.

IŠ PADALINIŲ VEIKLOS

I-jo Lietuvos Kareivio St. BUTKAUS Detroito šaulių kuopa savo susirinkime, kuris įvyko kovo mėn. 24 d., išrinko naują kuopos vadovybę: pirm. š. Jonas Petrulionis, vicepirm. — š. Juozas Kinčius, išd. — š. Juozas Mačiulaitis, sekr. — š. Eronius Burba. Valdybos nariai šauliai: Jonas Balnionis ir Juozas Bogužas.

Rev. komisija: š. Juozas Augaitis, š. Stepas Dryža, š. Albertas Mateika ir š. Povilas Valentinas.

Garbės teismas: š. Feliksas Motūzas, š. Kunigunda Kodatienė ir š. Pranė Brundzienė.

Kuopos reprezentantai: š. F. Motūzas, š. P. Brundzienė ir š. Marijonas Šnapštys.

Detroito sporto klubas "Kovas" glaudžiai bendradarbiauja su vietos šauliais. Numatoma, kad artimoje ateityje "Kovo" sporto klubas pilnai įsijungs į šaulių kuopą. Tuo reikalu eina pasitarimai tarp vienetų vadovybių.

"Šaulė Tremtyje" sveikina visas mielašias seses — apdovanotas šaulės:

š. Atkočaitę, Genovaitę ŠŽ ordinu
š. Grušienę Emiliją ŠŽ ordinu
š. Rimkutę Reginą ŠŽ medaliu
š. Žymantaitę Nijolę ŠŽ medaliu
š. Gofensienę Stasę ŠŽ medaliu
š. Kašetienę Oną ŠŽ medaliu.

Linki visoms ir toliau nenuilstamos gražios šauliškos veiklos, o per ją ir asmeninės laimės.

"Šaulė Tremtyje" pakartotinai prašo sesių siųsti medžiagos ir nuotraukų iš savo vienetų veiklos.

Generolą Povilą Plechavičių, šeimą ir artimuosius,
MODESTAI PLECHAVIČIŪTEI
mirus, nuoširdžiai užjaučia

KARIO štabas



Redaguoja K. KODATIENĖ, Nida Resort, Linden, Mich., ir
E. PETRAUSKAITĖ, 6602 So Fairfield, Chicago 29, Ill.

SAU ŽMOGUS

Vydūno raštuose "sau žmogus" yra aptartas labai giliai. Bendrai ši sąvoka reiškia, kad toks žmogus yra pastovaus charakterio, turi tvirtas pažiūras, kaip pasaulėžvalgos, taip ir visais kitais gyvenimo klausimais. Pagal tuos principus tvarko savo gyvenimą ir savo veiksmus. Tai žmogus, turįs tvirtą gyvenimo pagrindą. Jis aiškiai žino, kur jis eina ir ko jis nori. Naujos gyvenimo sąlygos ir aplinkybės jį tik laikinai gali paveikti, kol jis apsižiūrės ir padarys savo įvertinimą, savo išvadas. Jo išvados yra bešališkos, nes jis stengiasi pastebėti gerus ir blogus reiškinius. Jis santūrus ir niekam neprimės savo nuomonės, ypač kas su juo nesutinka.

Toks "sau žmogus" dažnai įsigyja pasitikėjimo geros valios žmonių aplinkoje. Jie klausia jo patarimo, įdomaujasi jo mintimis. Pamažu jis tampa autoritetu artimųjų tarpe, o vėliau ir platesnėje visuomenėje.

Deja, šiais laikais vis mažiau bėra tokių žmonių, nes "sau žmogus" pasirenka kietesnę gyvenimo kelią, ir kaip mūsų išmintis sako, jis "nemes kelio dėl takelio". Jam tenka kartais daug ko atsisakyti, nors tai asmeniškai ir nelabai patogu būtų.

Visada lengviau eiti pasroviui, ten, kur pats gyvenimas neša, užmirštant, kas esi ir kokios tavo gyvenimo sąlygos. O išeivio sąlygos, kaip tik prie to stumia: atsižadėk savęs, užmiršk viską; užmiršk savąjį kraštą, atsižadėk savo tautos.

O, tačiau, pati žmogaus prigimtis nuo to jį perspėja. Išeivis atsiradęs svetimame krašte, pajunta didelį savo krašto ilgesį. Jis kartais tiesiog serga savo krašto pasiilgimu — nostalgija. Vėliau žmogus su tuo lyg apsiranta, tačiau beveik kiekvieno padoraus emigranto svajonė — sugrįžti bent numirti į savąjį kraštą.

Natūralu, kad žmogus ilgisi savo tėvynės,



Čikagos šaulės: S. Petrauskienė, Koverienė, Bačkauskienė ir jos dukra šauliško parengimo metu, pasiruošę vaišinti svečius.

MOKĖK DŽIAUGTIS

Eina žmogus per girią, mato skaisčią saulę, bet nesidžiaugia gražumu, nes nemoka. Per niek nueis tau visi gerumai, jei nemokėsi jais džiaugtis. Mokykis džiaugtis, mokykis rasti gražumą. Jeigu savaime negali to mokslo įsigyti, tai paragauk sunkaus vargo. Nebijok kančių. Kancios tai gera mokykla.

Vl. Putvis

O kaipgi su mumis? Ar mokame džiaugtis savo gyvenimu, ar vertinam tai, ką turime? Ar ne per dažnai dejuojame be jokios rimtesnės priežasties? O palyginus mūsų gyvenimą su tų, kurie prieš 22 metus, baisią birželio naktį, buvo išvežti iš savo tėvynės ir neapsakomam vargū Sibiran deportuoti, palyginus net su tų, kurie savo tėvynėje gyvena ir visokius trūkumus jaučia, jokios laisvės nei teisių neturi, mes tikrai turime kuo džiaugtis. Galime tik dėkoti Dievui, kad dar sveiki galime vaikščioti mums skirtais gyvenimo keliais, kad laisvai galime dirbti savo krašto ir žmonių gerovei.

Kokia puošni gamta vasaros mėnesiais pilname savo gražume. Niekas taip nepatenkina žmogaus, kaip neapsakomas gamtos grožis, ramybė ir poilsis joje. Stebėkime gamtą ir išmokę jos grožiu džiaugtis, tuo pačiu išmoksime džiaugtis visa kuo kitu. Draugo laimė — bus mūsų pačių laimė. Kilnėsime savo siela. Pasijusime laimingi, kad dar pajėgiame dirbti ir savo darbu kam nors naudingi būti.

Išmokę viskuo džiaugtis, pasitenkinti tuo, ką turime, jausdamies laimingi, būsime skaidrios nuotaikos savo šeimoje, santykiyje su draugais ir visais žmonėmis. Kaip miela, atsilankius sutikti džiaugsmingą šeimnininkės veidą. Kaip miela dirbti, santykiauti su entuziastiškais, pilnais nuotaikos žmonėmis.

Pajutę gamtos grožį, stenkimės kuo dažniau į ją išeiti, o šiais gražiaisiais mėnesiais ir visą šaulišką veiklą į ją nukreipti. Ruoškime ne tik

Jonines, bet ir šiaip įvairias gegužines, išvažiavimus, kad šauliškos šeimos dažniau susitiktų, pabendrautų ir gražiai praleisdamos laiką labiau tarpusavy susigyventų.

Tik su džiaugsmo ir laimės pilnomis širdimis išėję į visuomenę turėsime pasisekimo. Neverkšlenkim, nesiskųskim, nenorėkim skaudžios pamokos "paragauti tikrai sunkaus vargo". Savo laime, džiaugsmu, ištekliais stenkimės dalintis ir su kitais, nes tik gera darant dar didesniu džiaugsmu prisipildo mūsų pačių širdys.

Šia proga, man prisimena lietuviškas jumoras apie vargingą žydėlį.

Gyveno labai vargingas žydėlis — batsiuovys. Jis turėjo didelę šeimą. Jo batų dirbtuvėlė ir visa šeima talpinosi viename ankštame kambaryje. Įkyrėjo tas vargas žydeliui ir jis eina klausyti pas rabiną patarimo. Ką daryti, nes toliau tas vargas nebepakeliamas? Rabinas patarė nusipirkti ožką, įsivesti ją į kambarį ir kartu pagyventi. Žydėlis viską išpildė. Pagyvenęs savaitę kartu su ožka, visai nusivylęs, vėl eina pas rabiną skųstis, kad gyvenimas visai neįmanomas pasidarė. Išvesk ožką iš kambario, — buvo trumpas rabino patarimas.

Išvedus ožką, batsiuovio gyvenimas iš karto lyg ir pagerėjo. Buvęs ankštas kambarys staiga nušvito, pasidarė erdvus ir mielas. Ir žydėlis toliau laimingai gyveno su savo šeima, lopydamas batus tame pačiame kambaryje, ir niekam jau daugiau nebesiskųsdamas. K. K.

nes "nusižmoginti" — išsižadėti savo prigimties, reiškia eiti prieš gamtos įstatymus. Tokį žmogų ir pats gyvenimas dažnai nubaudžia. Parsidavėlis svetimiems siekiams ir uždaviniam, pats kartais to neįsąmoningai, moraliai susmunka, jo sąžinė atbunka ir niekas tada jau jam nesvarbu. Iš tokio žmogaus galima visa ko blogiausio tikėtis. Tik labai didelis koks asmeninio gyvenimo sukrėtimas kartais jį dar gali išgelbėti.

Em. P.

Ramovėnui plk. ltn. JUOZUI ANDRIUI, jo žmonai *Eleonorai* mirus, reiškiamo nuoširdžią užuojautą.

LOS ANGELES RAMOVĖNAI



Min. p-kas, b. gen. J. Černius kalba kūrėjų-savanorių atstovų metiniame suvažiavime, Kaune 1939 m. birželio 8 dieną. Sėdi iš d.: d. gen. J. Bulota, krašto aps. min. b. gen. K. Musteikis, sąjungos pirm. ats. plk. ltn. P. Gužas ir deš. — šaulių sąj. vadas plk. P. Saladžius.

GEN. JONAS ČERNIUS

65 m. amžiaus sukakties proga

Vladas Mingėla

Man rūpi tarti kelis žodžius apie J. Černių ne todėl, kad jis buvo brigados generolas, kad jis buvo Pirmojo Lietuvos Prezidento karo mokyklos viršininkas, kad jis buvo Karo Technikos valdybos štabo viršininkas, arba kad jis buvo Lietuvos ministeris pirmininkas... Ne! Man rūpi nušviesti jo asmenybę kaip pavyzdžiu šviečiantį žmogų, stambaus masto eruditą, augšto lygio tolerančią, be galo humanišką, mielą ir neišdidų lietuvių. Juk tie J. Černiaus išgyventi 65-ri metai yra lyg ir tokie patys, kaip ir kitų tokie pat amžiaus žmonių. Tad, galbūt, ir nebūtų kuo "didžiulotis"? Tačiau man rūpi jo asmenį paminėti ir iškelti todėl, kad jis nuolatos ir įtemptai dirbo naudingą lietuvišką darbą, dirbo ne tik sau, bet ir visai mūsų tėvynei, visiems lietuviams, o tie 65-ri metai — tai graži proga tuos nuopelnus iškelti, kuriais mes didžiuojamės, o ypatingai, mes, Detroito lietuviai.

Stabtelkime prie gen. J. Černiaus asmenybės. Nors solenizantas šiuo metu gyvena Flinte, Mich., o ne Detroitė, bet tas nekliudo mums jį lai-

kyti detroitieškiu. Retas kultūrinis parengimas, kurio teatro vaidinimas, tautinės šventės paminėjimas, parodos atidarymas, svarbesnė paskaita, laisvinimo akcijos susirinkimas šią dieną tegali apsieiti be J. Černiaus ir jo ponios. Įdomu iškelti faktą, kad kai matome kuriame lietuviškame susibūrimo generolą su ponija, kažkaip, savaime, lyg ir tas parengimas įgyja didesnio orumo. Mūsųose jo autoritetas ir jam nepirkta ir nemeluotoji pagarba yra didelė ir nuširdi, niekeno neprimesta, propagandos neįkalbėta.

Šio straipsnio autorius turėjo gražios progos ir nemaža laiko pažinti sukaktuvininką, dar kurkas jaunesnį, dar esant Lietuvoje. Dirbau Karo Technikos bibliotekoje nuo 1927 m. (Kaune-Sančiuose). Jonas Černius į šią įstaigą buvo atkeltas 1929 m., kai buvo paskirtas Karo Technikos štabo viršininku dar plk. ltn. laiponyje. Taip vadinamieji, mažieji tarnautojai, ypač kariškose įstaigose, dažnai kritišku žvilgsniu žvelgdavo į savo didžiuosius viršininkus. Ta kritika nebuvo vieša. Tačiau, teisybės nevengiant, buvo tų didžiųjų ka-

riškių tarpe ir menkų asmenybių. Tų vyresniųjų tarpe matėme ir grynai rusiškojo raugo pasipūtėlių ir dažnai labai negabių žmonių. Toki žmonės kažkodėl, likimo ar protekcijos stumiami, kartais įkoptavo į gana augštas karjeros vietas. Bet apie tuos žmones geriau tylėti. Tuo tarpu apie gen. Joną Černių anuomet ir šiandien išveivijoje girdime tik daug gero.

Aš pažinau Joną Černių majorą, plk. ltn. ir brigados generolą. Jis dažnai valandėlę pabūvodavo su manimi bibliotekoje. Daug skaitydavo. Nesidrovėdavo ranką paspaudęs, paklausinėti apie rūpesčius, pasisekimus ir nsekmes. Visad jausdavau šiltą ir nemeluotą jo bičiuliškumą. Jis visada būdavo pasiruošęs padėti. Jauste jaučiau jo tolerantiškumą. Generolas niekad neparodė, jog jis nėra tau lygus. Priešingai, su juo buvo lengva kalbėti, taip kaip ir čia Amerikoje, išveivijos sąlygose, ir visad buvo juntama "lygaus su lygiu" dvasia, nors generolo - inžinieriaus visokeriopa (karjeros, mokslo ir kt. požiūriu) būklė nebuvo lygi manajai. Užtat, kada Raudonajai armijai, vokiečių geležinių divizijų stumiamai, teko trauktis, o kartu su ja ir 29-jo teritorinio korpo kariams žygiuoti į Rusijos gilumą, generolą gelbėjo eiliniai kareiviai ir puskarininkai, kad tik jis nebūtų išgąbentas

Vaclovas Alksninis—pavyzdgingasis dalyvis

ANT. DIRŽYS

Š. m. gegužės 11-tą buvo pagerbtas laisvosios Lietuvos kariuomenės kapitonas Vaclovas Alksninis jo amžiaus 60-ties metų proga. Pagerbimo banketą suruošė Amerikos Lietuvių Legiono Dariaus ir Girėno Postas ir Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos I skyrius, sudarydami tam reikalui "rengimo komitetą", o pastarasis savo uždavinį įvykdė, sukvietęs šimtinę sukaktuvininko draugų, bičiulių, vienminčių ir gražių Viešpaties Atsimainymo bažnyčios parapijos salę Maspethė.

Viešnios ir svečiai, stalai ir valgiai, kalbos ir dainos pagerbimo va-

karą, rodos, įsirikiavo tokion darnion vienumon, kad galima būtų pasakyti, jog šis suruoštas pagerbimas buvo giedri, miela valandėlė pačiam solenizantui, jo poniai Gabrielei ir visiems dalyviams. Dvasiai ir kūnui buvo peno sočiai ir... nieko per daug.

Vaclovas Alksninis, karys savo profesija, visuomenininkas savo prigimtimi, pašaukimu kreipia mūsų dėmesį dviem savo savybėm: paprastumu ir nepaprastumu.

Jo paprastumas glūdi moraliniuose jo jautimuose, nusistatymuose, einančiuose iš sveikų, gerai suprasto Lie-

tuvos kaimo žmonių tradicijų. Čia solenizantas yra nukalęs geležinę formulę: niekur nenusižemink, o taip pat, gink Dieve, nepasiaugštink. Tarp šių priešingumų išėjo Alksninis nuostabiuoju vidurio keliu tvirtai, aki-vaizdžiam ir tuo jis sukelia, nejučiomis jam pačiam, simpatijas ne vien jo pasirinktų organizacijų aplinkoj, bet taip pat ten, kur yra išpažįstami principai kiti, ideologijos skirtingos ir einama kitais keliais.

Šį tvirtinimą paremia faktas, kad solenizanto pagerbime dalyvavo 7-ni dvasiškiai, ir jų tarpe buvo praklinusis prelatas Jonas Balkūnas. Taip pat tai patvirtina dalyvavimas žmonių, kuriuos vis dar įprasta vadinti "dešinės" ar "kairės" sparnais, su kuriais Alksninis yra vienokiame ar kitokiame sąlytyje, pagal tą visuoti-

į Rusiją, kad tik Jonas Černius nežūtų Lietuvai.

Tegul man atleidžia sukaktuvininkas, kad paminėsiu jo rašytame man laiške, dar 1948 m. gegužės 23 d., pareikštas jo mintis. Jis tuomet su šeima ką tik buvo atvykęs į JAV. J. Č. rašė: "Man buvo staigmena ir tikrai apsidžiaugiau skaitydamas Jūsų eilutes, kad esate apsigyvenę šioje šalyje. Žinoma, mūsų laimė galės būti pilna tik tada, kada mūsų Tėvynė Lietuva atgaus savo laisvę ir nepriklausomybę. Mes atvykome į U. S. A. balandžio 17 d. iš Anglijos, kur aš buvau su šeima nuvykęs kaip "European volunteer worker". Anglijoje gyvenome 8 mėnesius, ir per tą laiką susitaupėme bedirbdami kiek pinigų kelionei į šį kraštą.

Apsistojome pas mūsų prietelius p. p. Trečiokus. Po kelių mėnesių gavome darbo. Aš dirbu mažoje radijo dalių dirbtuvėlėje: uždirbu 35 dol. savaitėi, mano sūnus dirba prie centrinio šildymo įrengimų, ir gauna savaitėi apie 30 dol. Palengvėle jieškosime geresnio darbo, radę pakeisime darbovietę".

Generolas J. Černius tik atvykęs Amerikon skuba užmegzti ryšį su senesnės kartos lietuviais, su jais bendrauja ir sielojasi mūsų tėvynės ir visų lietuvių žiauriu likimu. Jo žodžiais:

"Čia gyvenant teko pabūvoti pas vietinius lietuvius, su kuriais tenka pasidalyti mintimis ir apibūdinti bei paaiškinti mūsų Tėvynės likimą, lygiai kaip ir likimą tų tūkstančių lietuvių, pabėgėlių nuo komunistinio teroro, kurie šiuo metu vargsta Europos D. P. stovyklose".

Gen. Černius rūpinasi likusiais Europoje lietuviais ir nori — jieško būdų — jiems padėti. Jam rūpi pabė-

gėlių likimas. Jo žodžiais: "Tikimasi, kad 'bill', įleisti į JAV mases pabėgėlių iš įvairių, komunistų, rusų okupuotų, kraštų, bus svarstomas Kongrese Vašingtone, ir politikų bei žinovų manymu, įstatymas, gal su kai kuriomis pataisomis, praeis, ir mūsų tremtiniai didesniame skaičiuje susilauks galimybės atvykti į Ameriką". Kai tą laišką rašė, prieš 15 metų, generolas gyveno su šeima Newark, N. J., dabar, jau visa eilė metų, J. Černius, kaip inžinierius, dirba Flinte, General Motors CO, kur eina atsakingas (konstrukcijų skyriuje) pareigas.

Baigiant reikia tarti, jog J. Černius yra didelė asmenybė ne vien dėl to, kad jį matėme praieity, laisvojoje Lietuvoje karjeros pakopomis augštai iškilusį, bet dėl to, kad jis ir šiandien yra šviesus pavyzdys, kaip reikia dirbti ir aukotis savo tautai, kaip galima pasiekti didesnio sutarimo ir vienybės, nesiskirstant į "didžiuosius" ir "mažuosius".

Gen. J. Černius tikrai myli kiekvieną susipratęsį ir savo tautos laisvės idealams pasiekti pasišventusį lietuvi. Užtat niekas šiandien nestebi, kad įvairiuose lietuvių parengimuose bei minėjimuose, piknikuose ar kur kitur, visad generolą supa būrelis lietuvių. Kiekvienam jis randa tinkamą žodį. Užtat kas kartą susipažino su juo, niekad pikto žodžio prieš gen. J. Černių netars.

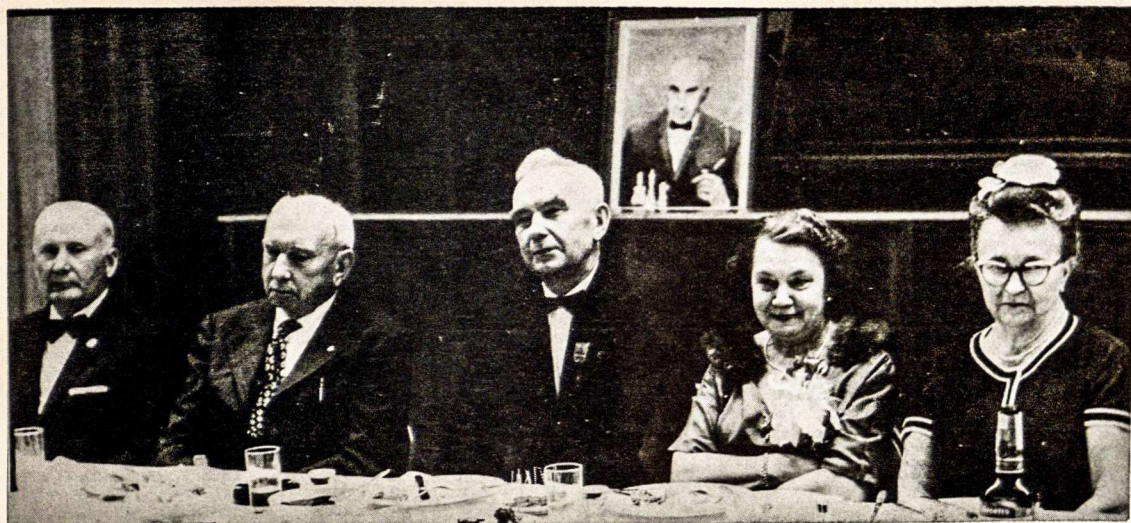
Tai gyvas pavyzdys didelės asmenybės ir tauraus lietuviu patrioto. Ilgiausių metų sukaktuvininkui!

Biografijos pėdsakus pasekus

Jonas Černius gimė 1898 m. sausio 6 d. Panevėžio aps. Kupiškio m. Pradžios mokslo ėjo Kupiškyje, gimnaziją lankė Panevėžyje. Augštąjį

inžinerijos mokslą baigė Belgijoje, Briuselyje, 1929 m., o Karo akademią (Ecole Supérieure de guerre) Prancūzijoje, Paryžiuje 1932 m., kur jam buvo įteiktas generalinio štabo karininko karo mokslo baigimo diplomai.

Jonas Černius—Nepriklausomybės karo dalyvis, savanoris. Į Lietuvos kariuomenę įstojo 1919 m. kovo 4 d. ir 1919 m. liepos 6 d. baigė Karo mokyklos pirmąją laidą. Dalyvavo kovose dėl Lietuvos laisvės 3-me pėst. pulke. Užgesus karo ugniai, Jonas Černius perkeliamas taikios kūrybiniam darbui į Inžinerijos dalinius. Nuo 1932 m. jis ėjo Karo technikos štabo viršininko pareigas ir, be to, Augštuosiuose karo technikos kursuose ėjo lektoriaus pareigas. 1934 m. perkeltas į Kariuomenės štabą — gen. štabo (3) operacijų skyriaus viršininku; tais pat metais skiriamas Pirmojo Lietuvos Prezidento karo mokyklos viršininku: pakeliamas pulkininku. Nuo 1935 m. iki 1939 m. ėjo kariuomenės štabo viršininko pareigas. Pakeliamas (1937 m.) brigados generolu. Nuo 1939 m. kovo 30 iki 1939 m. lapkričio 22 d. Lietuvos prezidento A. Smetonos pakviestas, gen. J. Černius sudarė koalicinę Lietuvos vyriausybę ir buvo ministru pirmininku. Nuo 1939 m. lapkričio galo vėl grįžęs į Lietuvos kariuomenę, ėjo I pėst. divizijos vadovo pareigas. 1944 m. spalio mėn., kaip ir daugelis mūsų, pasitraukė į Vokietiją. Aštuonis mėn. jis gyveno Anglijoje 1947 m., o 1948 m. su šeima išlipo Atlanto pakrantėje New Yorke. Kurį laiką dirbo Balfo centre ir kitur. Pagaliau visą eilę metų tarnauja General Motors Co. inžinieriumi Flinte, Mich., iš kur šiais metais jis išeina į pensiją.



Kpt. Vaclovas ir Gabrielė Alksniniai pagerbimo metu. Iš k. sėdi kpt. J. Kiaunė ir Vincas Alksninis (Vaclovo brolis), jo ponija — dešinėje. Nutraukė Vyt. Alksninis

na ir bendrą principą: esam vienos tautos broliai.

Amerikos Lietuvių Legiono vadas, kpt. Petras Jurgėla dalyvavo šiame pagerbime su labai malonia staigmena. Kai New Yorko oktetas, vadovaujamas A. Mrozinsko, baigė iškilmingąją dainą "Šiaurė Pašvaistė", aida paskutinių žodžių — "Lietuva — žemės žodis švenčiausias, Lietuva — žemės laimė šviesi", pakilo kpt. Jurgėla ir pranešė Legiono Štabo nutarimą, kuriuo kpt. V. Alksninis yra apdovanotas Legiono garbės žymeniu. Kai žymenis buvo segamas solenizantai, kilo susirinkusių entuziastingas plojimas, žybtelėjo šviesa filmavimo ir fotografų aparatams.

Nuo šio "flash" dera tarti keletą žodžių apie sukaktuvinininko nepaprastumą.

Kai lietuvių tauta pabudusi ryžosi žengti laisvėn, atstatant Lietuvos nepriklausomą valstybę, pirmasis laisvės vadų šauksmas buvo: — reikia savanorių Tuomet šių dienų sukaktuvinininkas buvo žalias jaunuolis, vos 17-tus metus einas, tačiau jau ir tada buvo jautrus ir sumanus tiek, kad aną laisvės vadų šauksmą suprato. Jis išėjo iš savo namų su noru į šaulius — partizanus, o po to tapo įjungtas į pirmuosius kuriamosios Lietuvos kariuomenės pulkus, kuriuose jis įgijo kūrėjo - savanorio titulą ir Lietuvos laisvės kovas baigė leitenanto laipsniu.

Nuo šio meto jo veiklumas jį paženklino brangaus dalyvio žyme, kuria jis reiškėsi Lietuvos nepriklausomo gyvenimo metu pakildamas iki

kapitono laipsnio. Perkeltas į šaulių S-gą, buvo jūdrus ir rūpestingas vadas, ugdydamas tokius Lietuvos vyrus, kurių labai reikia valstybės bėdų ir nelaimių metais. Tai gražiai priminė Jonas Švarplaitis, Sintautų būrio vadas, dirbęs kpt. Alksninio vadovybėj ištisą 15-ka metų.

Kai Lietuvą ištiko tarptautinės nelaimės, kpt. Alksninis virsta veikliu rezistentu prieš Lietuvos okupacines jėgas ir vokiečių okupacijos metais jis pakliuvo į Lietuvos patriotus persekiojančias rankas. Baisuosius miškus, kuriuos vokiečiai buvo pavertę žmonių naikinimo vietovėmis, mūsų žymusis rašytojas Balyš Sruoga, išgyvenęs tų miškų baisumą pats, pavadino "dievų mišku". Ir kpt. Alksniniui teko būti viename tų "dievų miškų" prie Stutthofio.

Dabartinis mūsų gyvenimas svetura yra nuženklintas dviem dalykais: tautine dinamika ir negerovėmis. Tos negerovės vėlgi yra dvejopos: svietimos ir savitarpinės. Su abejom negerovėm reikia rungtis, prieš abejas priešintis ir čia Vaclovas Alksninis yra gyvuoju pavyzdžiu, kai jo netriukšminga dinamika, kantrumas ir išmintis yra neeilinis pozityvus įnašas lietuvių visuomeniniam gyvenimui.

Kai skundžiamasi dalyvių stoka suvažiavimuose, susirinkimuose, koncertuose, visų rūšių parengimuose, demonstracijose, paraduose ir net valdybų posėdžiuose, visi tie skundai nei per mylias negali prisiartinti prie sukaktuvinininko, nes jis yra dalyvis visur ir visada, gražiame ore ir ly-

jant ar sningant. Čia reikia pabrėžti, kad Alksninis sugeba kartais aplankyti net tris tą pačią dieną vykstančius viešus lietuviško gyvenimo įvykius. Ir daugiausia stokoją dalyvių — žiūrovų, sportiniai parengimai, ir tie nepraeina be sukaktuvinininko. Čia jis yra pavadintas net pagarbiu ambasadorium — dėl jautrumo sportuojančiam jaunimui.

Duoklių: nario mokesčių, aukų EALFui, visiems Fondams ir pavienių organizacijų atskirų reikalų prašymams — solenizantas yra pavyzdingas mokojojas. Kun. Lekešius, sveikindamas Alksninį pažymėjo, kad ir parapijoj jis yra žinomas kaip geras aukotojas.

Organizacijose — karių, tautininkų, bendruomenės — sukaktuvinininkas savo šaltu ir ramiu tonu viršta nepamainomu lygintoju, kai kartais susirinkimuose ar posėdžiuose iškyla priešingų nuomonių, jos įveda dalyvius įkarštin ir priešingumai negeistina paastrėja. "Kario" redaktorius Z. Raulinaitis, savo sveikinimo žodyje, pastebėjo sukaktuvinininko turimą dovaną įsigilinti į svarstomus klausimus ir savo nuomone užbaigt beužsitęsiantį ginčą teisingai ir taikiai.

Sukaktuvinininkui nesvetima nė plunksna. Bet griebiasi jis jos ir rašo straipsnį tik tada, kai mato būtiną atvejį, ir tai jau svarbiu, visuotiniu klausimu, kurio nejaučia, ar net nenori jausti kiti. Ir neseniai jo straipsnis "Dirvoje" Lietuvos laisvinimo reikalu rodo, koku atsidėjimu jis seka Lietuvos laisvinimo veiks-

ČIKAGOS RAMOVĖNAI

Š. m. balandžio 28 d. Jaunimo Centre Augšt. Lituanistinės mokyklos klasėje įvyko L.V.S. Ramovės Čikagos skyriaus narių visuotinis susirinkimas. Dalyvavo 53 nariai. Susirinkimą atidarė naujos valdybos pirm. ramovėnas dail. A. Rūkštelė, su įsijautimu perskaitydamas tradicinį TEVYNĖS PRISIMINIMĄ, visiems dalyviams susikaupus stovint.

Toliau pirm. susirinkimui pristatė naują skyriaus valdybą. Ją sudaro, be pirmininko, šie ramovėnai: K. Leknickas vicepirm., J. Stankūnas sekret., J. Bagdžius kultūr. reikalams ir Z. Samuolis išd. Ramovėnas A. Rėklaitis, pirmininkui kviečiant, sutiko būti prie skyriaus valdybos spaudos korespondentu. Kontrolės komisija, jai sutikus, pasiliko 1962 metų sudėties. Ją sudaro ramovėnai: B. Ambraziejus, A. Baleišis ir A. Avizienis.

Pirm. A. Rūkštelė, pristatydamas naują valdybą, šiltai žodžiais padėkojo ją rinkusiems už pasitikėjimą, pareikšdamas, kad valdyba būsimi sąžiningas, nuoširdus ir nuolankus Čikagos ramovėnų tarnas. Pageidavo, kad ir ramovėnai taip pat nuoširdžiai ir kolegiskai remtų valdybos darbus ir jai talkininkautų. Po to, valdybos pirm. pakvietė ramovėną K. Dabulį pirmininkauti susirinkimui, o ramovėną J. Gradinską — sekretoriauti. Susirinkimas gausiu plojimu tam pritarė.

Tolimesnėje susirinkimo eigoje vyko:

1) Praėjusio susirinkimo protoko-

lo skaitymas, 2) P. Žilio paskaita, 3) 1963 m. skyriaus veiklos plano aptarimas, 4) 1962 m. skyriaus piniginė apyskaita ir 5) einamieji reikalai, klausimai ir sumanymai.

Buvusio susirinkimo protokolą perskaitė to susirinkimo sekretorius ramovėnas V. Diminskis. Protokolą susirinkimas užgyrė ir priėmė. Jis buvo surašytas kruopščiai ir pavyzdinčiai. Ramovėnas P. Žilys skaitė paskaitą tema SVETIMŲJŲ ĮTAKA Į SVARBESNIŲ LIETUVOS VIDAUS POLITINIŲ ĮVYKIŲ RAIDĄ 1934-1935 M. LAIKOTARPY. Prelegentas savo paskaitoje, trukusioje ilgiau valandos, palietė opius Nepriklausomos Lietuvos valstybės vidaus politikos klausimus. Išryškino kaimyninių valstybių, bei jų agentų pastangas išnaudoti pasunkėjusią Lietuvos ekonominę padėtį savo griaušančiai veiklai krašte plėsti. Dėl vokiečių pastangų atplėšti Klaipėdos Kraštą nuo Lietuvos, Lietuvos "Nuernbergas" vokiečių naciams buvo priežastis, dėl kurios Vokietija prieš mūsų valstybę pavartojo didžiausią ekonominį spaudimą. To pasėkoj, kol buvo nukreiptas Lietuvos eksportas į Angliją, Lietuvos žemės ūkio produktai neturėjo pakankamos rinkos užsieniuose. Todėl tie produktai krašte labai atpigę. Jų gamintojai (labai nežymus procentas visų ūkininkų), daugeliu atvejų, nusigyvenę, paskatinti nesąmoningų savo tautiečių, ar svetimų agentų, sukėlė, taip vadinamą, "Suvalkijos ūkininkų streiką". Šiandieną 28 metų tarpas mus skiria nuo anų įvykių. Dabar turime pakankamai autentiškos medžiagos bei dokumentų ir galime anuos

mūsų valstybės skaudžius įvykius pristatyti tikroji šviesoje. Paklausimams dėl paskaitos vykstant, kilo net karštesnių diskusijų dėl vieno, ar kito įvykių momento. Buvo pageidauta, kad jautrius mūsų praeities įvykius ramovėnai, kaip kariai, diskutuoti ne grupės ar partijos intereso plotmėje, bet visos mūsų tautos ir valstybės reikalų šviesoje. Bendra išvada: nors paskaita buvo kontroversinė, tačiau, buvo naudinga. Prelegentui P. Žiliui pirmininkas susirinkimo vardu pareiškė nuoširdžią padėką už įdomią paskaitą ir už idėją didelį darbą ją ruošiant.

1963 m. skyriaus veiklos planą referavo valdybos pirm. A. Rūkštelė. Plane numatyta: visuotinius narių susirinkimus šaukti 2-3 mėn. tarpe; suruošti Lietuvos kariuomenės paminėjimą; vasaros metu suorganizuoti vieną kitą išvyką į gamtą; retkarčiais suruošti kultūrinę popietę. Ryškindamas kultūrinių popiečių svarbą, A. Rūkštelė pareiškė: "Kai taikos metu kariniai ginklai tyli, leiskime kalbėti mūzoms — menui, literatūrai, muzikai, dainoms ir pan". Kultūrinėse popietėse turėtų dalyvauti visi ramovėnai ir birutininkės su šeimomis ir svečiais. Jas būtų galima ruošti ir prie kavos puoduko. Tokių popiečių metu būtų puiki progą tarpusavy pabendrauti, vieni kitus arčiau pažinti ir išsikalbėti aktualiais klausimais, nes narių susirinkimuose tam dažnai pritrūksta laiko.

Skyriaus valdyba numato bendrai su birutininkėmis suruošti N. Metų sutikimą, jei tik pavyks gauti tam tikslui tinkamą salę. Be to, skyriaus

nių raidą, mato toji raidoj pavojingas klaidas ir įsakmiai jas nurodo. Jo rašyti samprotavimai yra būdingi tuo, kad juose yra matoma kritika, bet nėra įtartinėjimų, nurodoma klaida, bet nėra kaltinimo, prileidžiamas blogoji pasekmė, bet nedaromas kam nors smerkiantis sprendimas.

To viso akivaizdžiai, sveikinęs solenizantą Liet. Tautinės S-gos p-kas Vyt. Abraitis didžiavosi tokiu nariu, kuris tik tremtyje, svetur, įsiriškia į tautininkų eiles ir su dėkingumu paminėjo Alksninio aiškinimą, kad iš visų čia esančių Lietuvos valstybinės politikos partijų Tautinė S-ga, savo ideologija, yra tokia, kuri tiesiai ir tvirtai tarnaujanti tiek visai lietuvių tautai, tiek Lietuvos laisvės reikalui.

Kaip buvo sakyta, solenizantas yra gyvasis lietuviškojo gyvenimo dalyvis, jis būna visur ir pas visus, taigi

ir į jo garbei suruoštą pobūvį sugūžėjo graži šimtinė. Be to, jį sveikodamas daugelis raštu — telegramomis ir laiškais.

Generalinio konsulo Jono Budrio dėmesys ir įvertinimo žodžiai per dr. Br. Nemicką, kun. Pikturnos, kaip "dievų miško" draugo gyvas, linksmas žodis, ALTO p-ko J. Kiaunės sentimentas ir LB-nės atstovo A. Vakselio gražūs artimumo žodžiai — tai visa buvo lyg didelis jausmų ir žodžių bukietas Vaclovui Alksniniui už jo gyvenimo tiesų, tvirtą ir pastovų žygį.

Tame pagerbime dalyvavęs New Yorko Vyrų Oktetas, vadovaujamas maestro Alekso Mrozinsko, su pakilia nuotaika atlikęs savo programą dviem tarpsniais, ir su maloniu dėmesiu poniai Gabrielei Alksninienei išpildęs Brahmsio Lopšinę, Motinos Dienos išvakarėse, buvo to pagerbi-

mo didžioji meninė skraistė ir pagrindinis gerasis vakaro tonas. Ir su šiuo ansambliu sukaktuvininkas yra "kraujo giminystė", nes jo sūnus Vytautas yra šio okteto narys, dainuojąs baritonu.

Solenizanto bičiulis Stasys Jakštas dedikavo jausmų pluoštą eilėmis, kurias artistiška perskaitė Romas Kezys. Tuo buvo užbaigti susirinkusiųjų sveikinimai ir linkėjimai sukaktuvininkui.

Tarė žodį ir pats V. Alksnins.

"Aš tikiu savo tautos amžinumu ir tikiu, kad ji kelsis laisvėn" — kalbėjo solenizantas savo pasakytuo credo augščiausiam taške.

Ir visi girdėjusieji gerai suprato, kad tik iš to Vaclovo Alksninio tikėjimo tegali kilti toks pavyzdingas lietuviško gyvenimo dalyvis tautos laimėj ir nelaimėj.

valdyba pasiryžusi paremti Menininkų Klubo rengiamą 1863 m. sukilimo šimtmečio sukakties paminėjimą. Buvo pageidauta, kad ramovėnams ir jų svečiams būtų suruoštas atskiras tos sukakties minėjimas su trumpa paskaita, išryškinant to sukilimo vaizdą karinių veiksmų požiūriu. Šį pageidavimą valdyba pažadėjo stengtis įvykdyti, jei pavyktų gauti tokiai paskaitai prelegentą. Skyriaus valdyba taip pat pažadėjo dėti pastangas pasyvius skyriaus narius gražinti prie aktyvios veiklos. Valdybos pirm., baigdamas veiklos plano referavimą, pridėjo, kad skyriaus narių susirinkimų metu nebus renkamos jokios aukos kitoms organizacijoms remti. Mat, dažnas aukų rinkimas gali varžyti narius nuo susirinkimų lankymo.

Skyriaus išd. Z. Samuolis pateikė susirinkimui šią piniginių apyskaitą nuo 1962.II.10 iki 1963.II.23:

a) skyriaus kasa: viso pajamų \$842.24, viso išlaidų \$801.02, liko 1963.II.23 \$41.22.

Stambesnės pajamos: liko iš praėjusių metų \$284.75, gauta nario mokesčio \$255.00, surinkta aukų L. L. Kovų invalid. \$100.00, surinkta L. Fondui \$196.00 (iki 1963.IV.29), kitų įplaukų \$66.49. Stambesnės išlaidos: Prezidento A. Smetonos pamink linio medžio užrašo lentelės ir jos pamato—akmens pastatymas —\$289.00, Centro valdybai 25 proc. nario mokesčio — \$110.00, L. L. Kovų invalid. — \$100.00, įteikta L. Fondui \$196.00, kitos aukos, raštinės ir kitos smulkios išlaidos — \$166.02. b) Šavišalpos Fondo kasa: viso yra \$120.00.

Sumanymai bei siūlymai:

1. Kariuomenės sukakties minėjimą suvisuomeninti. Minėjimo programą paskelbti visuomenei per spaudą ir radiją iš anksto. Kviesti mūsų jaunimą aktyviai minėjime dalyvauti.

2. Atgaivinti ruošimą parengimų KARIUI remti ir verbuoti jam prenumeratorius.

3. Padaryti nors vieną bendrą, Čikagos ramovėnų su Detroito ar Clevelando ramovėnais, išvyką į gamtą. Susitikimas galėtų būti kur nors patogioje vietoje pusiaukelyje tarp Čikagos, Detroito ar Clevelando.

4. Kapų lankymo dieną suorganizuoti mūsų karių kapų aplankymą šv. Kazimiero kapinėse. Tą dieną ramovėnai ir birutininkės su savo šeimomis turėtų kartu organizuoti aplankyti karių kapus, pritaikant ta progą tam tikras apeigas ir kapų papuošimą gėlių puokštėmis. Svarbu, kad ir mūsų jaunimas dalyvautų ir matytų tas apeigas.

Kur geriausiai pailsėti per atostogas —

Garsiaame Cape Cod - Osterville, Mass., kurorte prie atviro Atlanto, Long-Beach plažo, pušų pavėsyje, gražioje lietuviškoje vasarvietės viloje

“AUDRONĖ”

87 East Bay Rd., Osterville, Cape Cod, Mass.
Tel. 428 - 8425

Vila “Audronė” ir atskiras namelis “Audrutė”, šiemet dar padidinta ir svečių patogumui patobulinta, atidaroma birželio mėn. 15 d. Vila yra prie pat jūros plažo, gražiame pušų parke. Labai gražūs ir patogūs kambariai ir geras lietuviškas maistas.

Iš anksto kreiptis:

E. JANSONAS

15 Rosedale St.,

Boston 24, Mass., tel.: (area 617) 288-5999

arba po birželio 15 d. į

AUDRONĖ

87 East Bay Rd., Osterville, Cape Cod, Mass.
tel.: (area 617) 428 - 8425

5. Kiekvienas ramovėnas turėtų jausti pareigą ginti lietuvių kario ir Lietuvos garbę, kai ji yra vienu ar kitu būdu pažeidžiama. Pažeidimas dažnai pastebimas ir mūsų spaudoje. Tačiau reagavimo į tai nesimato. “Būkime aktyvūs savo ir Lietuvos garbės ir gero vardo atstovai ir gynėjai!” — pareiškė valdybos pirm. dail. A. Rūkštelė, šį sumanymą siūlydamas.

6. A. Rėklaitis susirinkimui perskaitė KARIO redaktoriaus Z. Raulinaičio raštą š. m. vasario 7 d. dėl KARIO turinio, nuotraukų, bendradarbių, prenumeratorių ir pan. Tai buvo redaktoriaus atsakymas į Čikagos ramovėnų pageidavimus, iškelčius ankstyvesniame susirinkime.

Baigiant reikia pastebėti, kad Čikagos skyriaus ramovėnų veikla gyvėja. Įstoja skyriui naujų narių. Gausiau lankomi susirinkimai.

A. Rėklaitis

New Yorko skyrius

Šiems metams New Yorko skyriaus valdybą sudaro:

Pirmininkas — J. Šlepetytis, vicepirmininkas — V. Alksnis, sekretorius — V. Šventoraitis, kultūros

vadovas — St. Gudas, išdininkas — J.Tumas.

Valdyba savo posėdyje svarstė skyriaus metinį veiklos planą, kuris galutinai bus priimtas sekančiame posėdyje. Numatyta periodiškai ruošti kultūrvakarius su programa: paskaitos, filmos, literatūrinės valandėlės. Pirmąjį tokį kultūrvakarį numatyta ruošti jau gegužės mėn. su aktualių filmų, literatūrine valandėle ir pabendravimu prie kavutės. Tikimasi, kad šio pabendravimo progą ponios ras galimybę atlikti steigiamąjį LK Birutės skyriaus susirinkimą.

Nors skyriaus kasa ir išsisėmusi, tačiau yra numatyta paremti mūsų jaunimo — Tautinių šokių Grupės — išvyką į dainų ir šokių šventų Čikagoje pinigine auka. Skyriaus visa veikla nukenčia nuo dalies narių nuaktyvėjimo; gera dalis nesirodo sueigose, nepalaiko jokio ryšio su skyriumi, gal net ir su visa lietuviška veikla. Numatyta ateityje į šį klausimą kreipti visą dėmesį.

Skyrius in corpore numato taip pat numato dalyvauti Dariaus ir Girėno 30 metų skridimo sukakties minėjime.

Vytenis

A. A. ŠAULYS
VINČAS BARKAUSKAS

1963 m. kovo 7 d. okupuotoje Lietuvoje mirė Vincas Barkauskas, buvęs Šaulių Sąjungos štabo ūkio skyriaus ta.nautojas, visuomenės veikėjas.

Kuriantis Šaulių sąjungai, V. Barkauskas įstojo į šaulių eiles ir per visą Nepriklausomos Lietuvos gyvavimo laiką aktyviai joje veikė. 1923 m. dalydavo Klaipėdos krašto vadavime.

V. Barkauskas buvo malonaus, linksmo būdo ir neišsenkančios energijos asmuo. Įstaigose yra įprasta dirbti tik nustatytu laiku. Tačiau, V. Barkauskas nustatytos tvarkos niekad nesilaikė. Tekdavo jį rasti sandėlyje betvarkantį turtą dar prieš darbo pradžią įstaigoje, o taip pat ir vėlyvą vakarą. Užklaustas, kodėl dirba nenustatytu laiku, atsakydavo, kad darbo daug, reikia atlikti neatidėliotini, o laiko mažai. Iš tikrųjų taip ir buvo.

V. Barkauskas daug laiko ir darbo buvo pašventęs kitose srityse. Jis buvo LFLS sporto klubo ūkio vedėjas, atstovavo LFLS sporto klubą Kūno Kultūros rūmuose, veikusiuose krepšinio bei futbolo komitetuose. Jis buvo vienas iš Kanarėlių draugijos organizatorių, be to, Smulkiųjų Žemės ūkio šakų draugijos

valdybos narys. Skautų sąjungai rengiant stovyklas, V. Barkauskas aprūpindavo jas reikiamu inventoriumi.

Už įvairius nuopelnus jis buvo apdovanotas: Šaulių žvaigžde, Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmečiui paminėti medaliu, Klaipėdos krašto atvadavimo medaliu, Vytauto D. medaliu, Skautų Už Nuopelnus ordinu, Šaulių žvaigždės medaliu.

Bolševikams okupavus Lietuvą ir likvidavus Šaulių sąjungą, V. Barkauskas buvo paleistas iš pareigų. Kilus vokiečių-bolševikų karui, jis buvo Skuodo vls. viršaičiu. Būdamas Lietuvos patriotas ir sąmoningas lietuvis, jis daug padėjo vietos gyventojams. Sumaniai subėgė spręsti įvairius reikalus, apeidamas vokiečių išleistus potvarkius, dažnai rizikuodamas laisvės netekimu. Bolševikam okupavus antrą kartą, vietos gyventojų tarpe neatsirado nė vieno asmens, kuris prieš jį pareikštų skundą.

Bolševikai, nors ir netrėmė jo į priverčiamųjų darbų stovyklą, tačiau atėmė jam visą turtą. V. Barkauskas, niekur negaudamas darbo, turėjo vargti, kol 1958 m. buvo priimtas dirbti prie Kūno Kultūros instituto, o vėliau prie Medicinos fakulteto studentų bendrabučio.

Velionis buvo gimęs 1894 liepos 31 d. Liepojuje. Nors buvo jau seno amžiaus, bet okupantai pensijos jam nedavė.

Vinco ilgas ir daug energijos pareikalavęs darbas šaulių veikloje tebūna laisvuose kraštuose gyvenantiems šauliams pavyzdžiu.

O. Zadvydas

A. A.
KŪREJAS - SAVANORIS
PETRAS ULĖNAS - ULŠAUSKAS

Su velioniu P. Ulėnu teko man susipažinti 1920 m. vasarą Panevėžyje. Būdamas naujoku ir išėjęs trumpą apmokymą 3 p. p. atsargos kuopoje, ėjau raštininko ūkio skyriuje pareigas. Ulėnas buvo, gi, vyr. raštininkas ūkio kuopoje.

Atitarnavęs kariuomenėje jis, be rods, baigė Simano Daukanto mokytojų seminariją Kaune, vėliau studijavo universitete ir tapo diplomuotu teisininku. Jis priklausė Neolituanų korporacijai ir savo laiku ėjo augštas pareigas Žemės ūkio ministerijoje.

Vengdamas bolševikų okupacijos, jis pasitraukė į Vakarų ir 1946 m. man vėl teko jį sutikti Tiubingene, Vokietijoje. Ten jis stovykloje buvo rūbų ir kitų gėrybių sandėlio vedėjas. Ulėnas buvo geras patriotas ir veikėjas.

Jo šeimai reiškiu širdingą užuojautą.

A. Č., Čikaga, Ill.

NEPAPRASTAS NEW YORKO
RAMOVĖNŲ SUSIRINKIMAS
įvykęs gegužės 18 d.

Jis nepaprastas tuo, kad savo susirinkimų pastogėn, pirmą kartą pasikvietė bendro posėdžio ir karių veteranų ponias. Tikslas: įsteigti ir Didžiajame New Yorke LIETUVOS DIDŽIOSIOS KUNIGAİKŠTIENĖS BIRUTĖS karių šeimų moterų draugiją.

Po pasitarimų ir pranešimų, ramovėnams entuziastingai pritariant, posėdžio dalyvės pasitarusios priėjo išvados, kad dėl susidėjusių aplinkybių šiuo kart teišrinktas organizacinis komitetas, kuris artimiausioje ateityje sušauks pirmąjį steigiamąjį susirinkimą ir išsirinks draugijos skyriaus valdybą.

Draugijos tikslas: šelpti Lietuvos Nepriklausomybės karo invalidus, globoti ir rūpintis lietuviškuoju jaunimu, na ir lietuviybės išlaikymas plačiausiaja prasme.

Kai kam atrodo, kad per daug mes skaldomės ivenaip ar kitaip besiorganizuodami, tačiau reikia pripažinti už tiesą, kad tik organizuota tauta, ar tautos dalis išveivijoje, tėra ta tvir-

tovė, kuri pajėgia išlikti, atsilaikyti ir kovoti prieš ružavus, raudonus ir kitus piktus kėslus ir užmačias lietuvių tautą palaidoti.

Po šios pagrindinės oficialiosios dalies ramovėnų skyriaus kultūros reik. vadovas S. Gudas patiekė 1963 m. kultūrinės skyriaus veiklos išsamų, ir reikia pripažinti, netuščiavidurį, planą. Jis buvo vienbalsiai priimtas ir pavestas vykdyti.

Po to sekė pobūvio dalis, kuri buvo pajvairinta poetų Leonardo Žitkevičiaus ir Vinco Joniko paskaityta poezija.

Poeto L. Žitkevičiaus kandus ir aktualus, jam vienam savitas, poetinis žodis buvo nuoširdžiai sutiktas.

Poetas V. Jonikas šį kartą skaitė "Baladę apie 1863 m. sukilimą". Tai nauja, geros formos, aktuali, 100 metų sukakties proga, žemaičio širdimi atausta istorinė baladė.

Tenka pasidžiaugti, kad New Yorko skyrius savo tarpe turi brandžių dailiojo lietuviškojo žodžio atstovų.

Pobūvis užsitęsė iki vėlumos ir susirinkusieji nenoromis skirstėsi namo, tikėdamiesi, pagal švietimo va-

dovo planą, susitikti būsimajame tradiciniame JONINIŲ LAUŽE . . . kur nors, kokių nors raganų kalne.

Papartis

VIETON DVASIOJE PALŪZUSIO . . .

Savo laiku, dar gyvas būdamas mūsų tarpe, Stasys Butkus giliai sielojosi ir kvietė buvusius visų laipsnių karių bendradarbiauti "Karyje", ypač aprašant savo asmeninius išgyvenimus tiek kovos, tiek taikos metu.

Į jo kvietimą atsiliepė eilė buv. karių ir užpildė "Kario" puslapius savo rašiniams, duodami ne tik savo išgyvenimus, bet patiekdami ir istorinės medžiagos, neatsižvelgiant ar tai lietė politinę, karinę ar ekonominę mūsų praeitį.

Su malonumu skaitau straipsnius buvusių tiesioginių ar netiesioginių savo vadų, kurie mus mokė ne tik vidaus, lauko statutų, bet vedė ir tankinėje rikiuotėje, grūdindami karį ateities darbams.

Karys dezertyras buvo apibūdinamas, kaip bailys, pasitraukęs iš ko-

vos lauko, išduodamas tėvynę, draugų ir vadus.

Daug klaidų darėme tie, kuriems buvo įsakyta vykdyti tą ar kitą uždavinį. Kartais pasitaikydavo ir klaidingų įsakymų. Bet, dėl tos ar kitos paklaidos niekas nebėgo iš rikiuotės ir nevengė uždėtų vykdyti pareigų.

Jautėme, kad esame pašaukti atlikti tėvynai pareigą ir tuo didžiausiomės. Vyresnieji vadai įgijo pagarbą ir pasitikėjimą mūsų, taip vadinamų, žaliūnų — naujokų eilėse ir laukėme dienos, kai ir mes tapšime vyresni, pagal visas žmogui prigimtas savybes.

Ir dabar šioje nelemties išseivijoje daugumas buv. vadų ir viršininkų liko mums pavyzdys ir pamokymas, kaip ir ką nuveikti, kad ir šioje kukloje buv. karių organizacijoje. Jie yra mūsų visų pasididžiavimas. Garbė jiems!

Tačiau pasitaiko ir retų išimčių, kurios temdo mūsų eiles, dėl savo tuščios ambicijos ar fanatiškų partinių išitikinimų. Lyg tie "sentikiai": kas jų padaryta, visa auksu žiba, kas kitų — tai jau labai blogai.

Praeiptyje skaitėme, kad vienam iš mūsų "Kario" skaitytojų "Karys" liko ne prie širdies vien dėl to, kam paminimos prezidento A. Smetonos parašytos, ar savo laiku pasakytos, gilios mintys. Mat, tas jam, liberalui, temdo jo šviesų galvojimą!

Kiti verkšlėna, žiūrėk, mane praleido ar pamiršo paminėti, o kiek prisimenu, rodos, buvau ir ėjau pety į pety su kitais vyrais.

Treti dar gražiau: visa, kas kitų buvo padaryta bei surkurta, įtikinančiai nori suniekinoti, ir giriasi savo darbėlu.

"Žiūrėkite, kiek vertingų knygų išgelbėjau nuo sudeginimo!" O kiek šautuvų parūpinta pogrindžiui? Atsakymas — nei vieno surūdijusio. Irgi gerai, kaip galėjome ir sugebėjome, taip ir tose sunkiose sąlygose dirbome. "Kokį darbėlį nudirbome, tokį ir sau kraitelį visuomenėje susikrovėme". Nekaltinkime kitų, bet peržvelkime savo darbų kelią, ar visa taip klostėme anose dienose tėvynėi, tautai, visuomenei, ar tik savo asmeninei naudai?

"Karys" nr. 1 (1963 m.) skaitytojų laiškuose skaitome: "Gerbiame: Jūs politikuojate, smerkiu Jus"... Na, ir savo smerkimo sutvirtinimui pasitraukia iš mūsų eilių viešu pareiškimu.

Aiman, pagal V. Kudirką, ar jau tiltas griūva? Pasitraukusiam reiškiu užuojautą, o tuo pačiu dėkoju p. A. Budreckiui už Gruodžio 17 d.

straipsnį ir p. R. Skipičiui už patikslinimą.

Reikia tik džiaugtis — vieni rašo, kiti patikslina — papildo, ir gaunasi pilnas anų istorinių dienų vaizdas.

Ar šiandien mes džiaugiamės, ką svetimieji kronikininkai aprašė apie Lietuvos senovę amžių bėgyje? Žinoma, ne! Nejaugi šiandien imsime tylėjimo politikos, kaip mums jau perša iš dalies ir lauksime tegu apie mūsų įvykius rašo kiti?

Mūsų kaimynai lygiai išgyveno tokius pačius įvykius, tik kas ką pamėgdžioja?

Na ir pabaigai kreipiuosi į "Karių" ir buvusius karius: vieton dvasioje palūžusio ir pasitraukusio iš mūsų eilių, stoju į praretėjusių skaitytojų rikiuotę vienas už du ir siunčiu 12 dol. "Kariui": 6 dol. už mano prenumeratą, o už likusią sumą prašau išrašyti "Karių" į V. Vokietiją buv. kariui kolegai. Spaudžiu dešinę ir kviečiu kolegas buv. karius talkon į skaitytojų eiles.

Kaip tose prisimintuose jaunystės dienose, kada vienas antrą pilnai supratome ir atjautėme, ir kai šilose augštumoje žaidėme karinius pratimus.

Jūs

K. Morkūnas
Cleveland, Ohio

"Kario" Redakcijai.

Paskulbus "Kario" Nr. 4 bolševikiškos orientacijos straipsnį apie vadinamąją liet. diviziją, redakcija, užuot pripažinusi padarytą klaidą, stengiasi dabar sukelti skaitytojuose pritarimo bei užuojautos tai divizijai. Yra visiškai natūralu, kad nei vienas sąmoningas lietuvis negali laikyti sau artima bolševikišką diviziją, kuri kovojo dėl galutinio Lietuvos pavergimo. Išimtys galėtų būti padarytos atskiriems tos divizijos lietuviams, kurie, jei pasitvirtins, tikrai per prievartą buvo paimti, bet ne apie tai čia eina kalba. Juk 1919 m. pirmą kartą okupavę Lietuvą, bolševikai taip pat buvo sudarę lietuviškus dalinius. Vieną tų dalinių mūsų savanoriai gerokai suplikėties Pociūnėliais. Keliolika nukautų liet. bolševikėlių buvo iškilmingai palaidoti Panevėžio miesto Laisvės aikštėje, iš kur, Panevėžį iš bolševikų atvadavus, jie buvo ant bolševikų simpatikų pečių be iškilmių pernešti į nešventintą kapinių dalį. Taigi, matome mūsų savanoriai kūrėjai anais laikais santykiuose su bolševikais nesivadovavo tokiais sentimentaliais jausmais, kaip dabar kai kas siūlo, nes priešingai vargu, ar būtų buvusi iškovota nepriklausomy-

bė. Pagaliau, ar bolševikų iš lietuvių sudaryti "istreibitelių" būriai, kurie niekšiška žudė Lietuvos partizanus, taip pat pasidarė lietuviams artimesni dėl to, kad buvo lietuvių kilmės?

Lyginti bolševikišką "liet. diviziją" su vokiečių sudarytais lietuvių pagalbiniiais, savisaugos ar pan. daliniais, ar ir pačioje vokiečių kariuomenėje tarnavusiais lietuviams yra, mažų mažiausia, netikslu. Atmetus į šalį visas politikas, lieka nenuginčijamas faktas, kad tie daliniai ir juos sudarę vyrai kovojo prieš žmoniškos pabaisą — bolševizmą už mūsų krašto ir tautos laisvę ir egzistenciją. Konkrečiai tariant, jie kovoję tam, kad apgintų nuo mirties, tankinimų, trėmimų ir viso to neišpasakyto siaubo šimtus tūkstančių mūsų tautiečių.

"Kario" redakcijos valia yra duoti savo žurnalui vienokią ar kitokią kryptį, dedant įvairių pakraipų straipsnius, bet ar nereiktų atsižvelgti ir į skaitytojų jausmus bei pageidavimus?

Reiškiu pagarbą

A. S.

Mes ne bolševikai, kurie plėšia iš istorijos lapus ne jų pačių parašytus. Viskas, kas vyksta mūsų krašte ir mūsų žmonėms, yra mums įdomu ir, mūsų nuomone, skelbtina. Deja, nevisada galime atsižvelgti į skaitytojų "jausmus ar pageidavimus", ypač kai jis mato "bolševikinę orientaciją" ten, kur jos nėra, arba kai jis siūlo prisipažinti nepadarytą klaidą.

Red.

AUKOJO KARIUI:

Morkūnas K., Cleveland Ohio 6.00 dol., Trečiokas, K. Newark, N. J. 5.00 dol. Po 4.00 dol.: Burba, Br., Detroit, Mich., Numgaudas, V., Chicago, Ill., Pačenkis, P., Elizabeth, N. J., Petruskas, E. Chicago, Ill., Tveras, A. Chicago, Ill., Valaitis, J. Chicago, Ill.; Gruodis, J., Monticello, N. Y. — 2.50 dol.; po 2 dol.: Černius, J., Flint, Mich., Dalinkevičienė, M., Philadelphia, Pa., Petraška, Ed., Omaha, Neb.; po 1.00 dol.: Bielskis, J., Rockford, Ill., Bliūdžius, A. Detroit, Mich., Legeckienė, E. Jamaica, N. Y., Pakatinskas, St., Cicerio, Ill.,

KARYS dėkoja aukotojams!

A. a. St. Butkaus, Pirmojo N. Lietuvos Kareivio, fondan aukojo:

J. T., Chicago, Ill — 5.00 dol.

Nuoširdus ačiū!

KUR PRALEISTI ATOSTOGAS ?

Pensilvanijos **POCONO** kalnuose! Tik čia galėsite pamatyti visą gamtos grožį, rasti ramybę ir gerą poilsį, kuris po sunkaus visų metų darbo kiekvienam labai reikalingas.

ECHO VALLEY LODGE,

tai vieta, kurioje Jūs, su šeima, ar be jos, lietuviškoje vasarvietėje praleisite laiką, kuris ilgaus liks Jūsų maloniausias prisiminimas, o kartu suteiks Jums poilsio, ramybės ir lietuvišką aplinką.

ECHO VALLEY LODGE,

be poilsio, Jūs dar rasite ir puikų restoraną, erdvius, atskirus ir patogius kambarius su visais patogumais, ar tai viengungiui, ar tai šeimai, puikią teniso - krepšinio aikštelę, gerą lietuvišką maistą ir malonų patarnavimą.

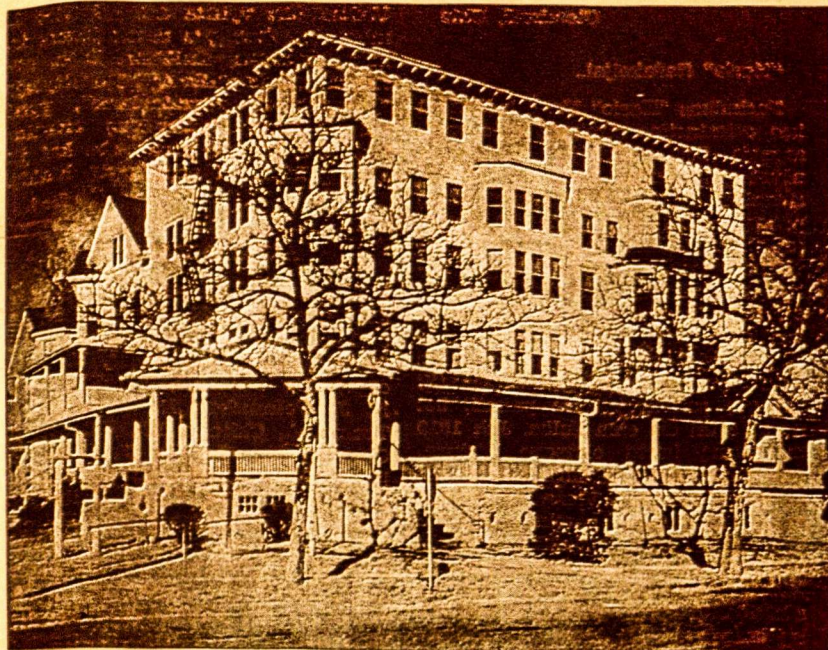
ECHO VALLEY LODGE,

be viso kito, poilsio ir žaidimų, Jūsų patogumui ir patarnavimui yra dar ir puiki didelė maudyklė (swimming pool), nuosavas, mažas ežeriukas ir 20 akrų puikaus miško.

Priimami, taipogi, užsakymai vestuvių puotoms, iškilmėms, organizacijoms ar pavienėms grupėms.

ECHO VALLEY LODGE

veikia per ištisus metus. Lietuviai savininkai, **JULIUS** ir **ELENA GARMAI**, visus maloniai kviečia atvykti. Iš anksto kreiptis: **ECHO VALLEY LODGE**, Echo Lake, Pa. Tel.: **STroudburg**, Pa. 424 - 1920 arba 717 - 424 - 1920.



HOTEL NIDA CORP.

Visi maloniai kviečiami vasaros poilsui prie Atlanto į viešbutį "NIDA" Asbury Parke, N. J., 7-tos ir Park Ave. kampe, telef. PR 4-7788. Švarūs kambariai, rami vieta, pigus ir skanus maistas.

Viešbučio salė išnuomojama įvairiems pobūviams. Prie viešbučio veikia restoranas ir baras. Patogus susisiekimą traukiniu ir autobusais.

Savininkai:

P. C. MAČIULIAI

Seventh & Park Avenues
Asbury Park, N. J.

Telefonas — PRospect 4-7788

Prenumerata JAV-se ir užsienyje:
Metams — \$6.00, pusmečiui — \$3.00,
atsk. nr. — 60¢. Skelbimai pagal susitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:

L. BILERIS, % KARYS
916 Willoughby Avenue
Brooklyn 21, N.Y., U.S.A.

Keisdami adresą, nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada rešikia redakcijos ar leidėjų nuomonę.

KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją dvi savaites prieš išleidimą.